

Knižnica Štátneho pedagogického ústavu
v Bratislave

7 1

Návodná kniha

Č. SA.
umará. (Sáros)

A meleghegyi ev. leányegzhas
Munkája

Ajánlás

Nagyasszony Gyov. Vilmos kir
santelügyeltől kelt

Mann's Palk
Sauer Stephen

VEZÉRKÖNYV

A MAGYAR NYELV TANÍTÁSÁRA.

SÁROS-SZEPESI TÓT AJKU NÉPISKOLÁKBAN,

TANITÓK SZÁMÁRA

IRTA

GROÓ VILMOS,

KIR. TANFELÜGYELŐ.

SÁROS-MEGYEI TÁJNYELVRE ÁTIDOMITOTTA

LESSKÓ ISTVÁN,

OKLEVELES KÉPEZDEI TANÁR.

Első Rész. — I. és II. osztály.

Bolti ára: 24 kr.

BUDAPEST,

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAM TULAJDONA.

1880.

NÁVODNÁ KNIHA
K VYUČOVANU UHERSKEJ REČI
V NÁRODNICH ŠKOLÁCH.

PRE UČITEĽOV

SPÍŠAL

VILÉM GROÓ,

KR. SKOL-INSPECTOR.

NA SARITKO SLOVENSKI JAZIK PRELOŽIL

STEFAN LESSKÓ,

DIPLOMATIČNI PRAEPARUNDII PROFESSOR.

Perša Částka. — I. a II. klása.

Krámska cena : 24 kr.

V BUDAPEŠTI.

VLASTNOSC KRÁĽOVSKO-UHORSKÉHO ŠTÁTU.

1880.

Pedagogická knižovna
J. A. Komenského

265.

989/30.

Šetřte knihy!

Nevpisujte do nich poznámek,
nepodtrhujte a nezatrhuje
v nich nic, neobtěžujte
se knihy poškozují.

REVÍZIA

1976

Revízia
1965

Signatúra:

Čís. prírast.: 19946

Čís. inv. den.: 4898/10

Knižnica Štátneho pedagogického
ústavu v Bratislave.

O B S A H.

	Strana.
Predmluva.	VII
1. Lekcija. Učebné nástroje	1
2. „ Častky školskej hiži	4
3. „ Početne mena. 1—10.	6
4. „ Odzev.	10
5. „ Látka predmetov.	12
6. „ Farbi vecoch.	15
7. „ Vlastnosť vecoch.	17
8. „ Vlastnosť vecoch. (Pokračovaňi).	20
9. „ Stupňovaňi prídavných slov (menoch).	23
10. „ Stupňovaňi prídavných slov (menoch). (Pokračovaňi).	25
11. „ Častki cela.	28
12. „ Častki cela, (pokračovaňi).	30
13. „ Častki hiži a ňektorých iných vecoch.	32
14. „ Knižka.	35
15. „ Stol. Stolek.	37
16. „ Pec. Gerok. (Kožuch. Huňa.)	39
17. „ Školska tabla. Kamena tablička. Liniál.	40
18. „ Kerstne mena a prezývka.	41
19. „ Vlastnosť (jakosť) vecoch, ďalšie pokračovaňi v stupňovaňu prídavných menoch.	44
20. „ Časoslova. Opis oblaka.	45
21. „ Pokračovaňe. — Opis nožíka.	49
22. „ Pokračovaňi.	51
23. „ Pokračovaňi.	55
24. „ Odčítaní. — Oko.	57
25. „ Pejc smieľe.	60

	Strana.
26. Lekcija. Časoslova — Treci a štvarti pad.	62
27. " Dzecko rano doma a v škole. (Minuli čas.) . . .	66
28. " Časoslova. (Minuli čas. — Pokračovaňi.) . . .	68
29. " Stavjaňe domu. (Minuli čas. — Pokračovaňi.) .	71
30. " Tidzeň. (Buduci čas.)	74
31. " Obed. (Buduci čas. — Pokračovaňi.)	76
32. " Mešace. Štiri častki roka. Čislovka. (Početne mena.)	79
33. " Škola. — (Množni počet.)	82
34. " Školske budoviska.	85
35. " Domašne džvirata.	87
36. " Pes.	91
37. " Koň.	93
38. " Krava.	95
39. " Ovca.	97
40. " Matka.	98
41. " Matka.	98
42. " Rodzina.	100
43. " Zahradňictvo.	103
44. " Zahrada.	106
45. " Teločvični plac.	110
46. " O telocviku.	113
Špivi	117

PREDMLUVA.

Keď slavná krajinská diéta o povinnosti vyučovaňa uherskej reči doňesla XVIII. zák. článok v roku 1879. isto-
tne nemala žadosť dať platnosť pri vyučovaní tejto reči z
veľkej časti zviklemu temuto spôsobu, vedľa ktorého še
dzeci celé roki uča slova, ktorých smieš nerozumja ani vo
svojej macerinskej reči. Prekladajúše jim dluhe ulohi, de-
klínuju, konjuguju, získajú sebe vedecku, systematicnú sbi-
rku grammatických príkladoch, virecituju hotove vypovedze
o stave věcoch ani nežnamích, rečuju kratke i dluhe verše,
a jak výsledok tohoto všičkeho, ku potrebom života še
su v stave z 3—4. slovoch pozustavajúcu vypovedz sami
sostavic. A ani duchovného prospechu nemože mac taketo
vyučovaňe, ktore je jak pre učiteľa, tak i pre dzeci jednak
obťažne, mechanicke, nežprirodzene, odňima dzecom chce-
losť, a vulu, povivraca jich zo zdraveho mišleňa a otupi
rozum jejich. Necíľila slavná krajinská diéta k temu, žebo
i bez tohoto unovaňa može še uherska reč učie s praktickým
výsledkom ktori odpovi potrebom každodzenneho života a
rozumnemu i prirodzenemu vivinovaňu duchovných darov.

V obecnej škole zavedzene principiá (zásadi) znazor-
neho (ukazovaceho, praktickeho) vyučovaňa viciskli prážnu
slovnú znamosť, — ktora na škodu ostatných duševných si-
loch ľem pamec hacila — a doňesli do školi novi život, chu-
tnosť a chcelosť ku práci a predtím nežnamí ž učeňa vpli-
vajúci prospech. Slovo je totižto označeňe skutečnej alebo

mišlenej veci od nej teda aňi nemože bic odlučene. Tak už Komenski vipovedzel princípium: že „podovaňe znamosci ñe ľem samim pomenovaňom vecoch, ale z jich znazorňenom (ukazaňom, viobražeňom) ma še započac.“ Slovo, ktore še dzecko na tento spusob nauči, staňe še jeho vlastnoscu, a ñebudze praňnim, bezsmišelnim obrazom duši, ale veci zodpovedajucim nazivaňom (menom) tojest opravdzivu vedomoscu.

Veci a jich mena (tojest, jak še volaju) podava i matka ñemluvňatkom pri jich opatrovaňu. Ked mu ručki umiva menuje jich; ked mu jese dava, povi, co mu da. Obraz vo všickim spoji s reču. Vedľa Komenskeho, co še da vidzie, to z okom, co še da sľisic, to zo slichom, co se da pachac, to z nosom, co še može šmakovac, to šmakom, čeho še možeme dotknuc a zlapac, to zdotknucom a lapaňom dava še pomenovac. Dzecko na tento spusob ustavične čuje v kruhu svojim nachadzajucich še vecoch vlastnosce pomenovac, vidzi jich stav, pohibovaňe, a jak nahľe vivinul še mu organ rečovi, i samo usiluje še nasledovac matku vo vislovovaňu jednotlivich vucoch, poznejši calich slovoch a vipovedzach, ktore ale z znazorom (z vidzenu vecu) vse spojene su stamac pochadzaju, až konečne dzecko nauči se rozpravjac. Tento spusob, z jakim matki svojo dzeci rozpravjac uča, spozoroval a poznal sami perši Pestalozzi a udomacňil ho vo škole. Imi prijali sme ho pri peršim učeňu macerínskej reči, tojest tak nazvanim, „čvičeňi umu a reči,“ a preňesľi sme ho i na druhe učebne veci.

V tim dani je prostredek a spusob i ku učeňu cudzej reči. Lud svojim praktickim smišľom už pred stoľetami vnašol tento spusob, ked svojo dzeci, abi še druhu reč (teda aj uhersku) naučeli, na take mesca dava, kdze še ju praktične naučic možu. Tento praktični spusob zaleži vtim, že ked dzecko vo svojim každodzennim obcovaňu smišľami

(zrak, sluch atd.) poznava osobi a veci, jich vlastnosce, stav, pohibovaňe, čuje to i po uherski volac, tak ze i ono svojo citi, a mišlěňki počne tež i vtejtě reči vislovovac. Takto rozmnožuje sebe material slovoch, mluvníčnē tvari osvoji sebe, i ňepovedome, a vzdělava sebe rečovi cit.

Jak tu, tak pri učenu macerinskej reči ňit sistem, ňit mluvníčnich príkladoch, ľem znazorňeňe (ukažovane) s budzeňe mišlěnkoch, pomenovaňe a ustavičnē čvičeňi. Dzecko neučuje slova aňi vipevedze, ktorich smišel ňeobjasňelo bi mu predchadzajuce znazorňene (ukazaňe).

Keď vo svojich školoch s učeňom uherskej reči prospěchu chceme dojsc, viučovaňe take muši bic, že dzeci smišľami pochopuju, učitel dohvára se zňima a privedze jich ku svojnemu (vlastnemu) rozmluvaňu. Jak plivac ňenauči se človek, keď ľem reguli plivaňa pozna a vo vodze ňebol; jak zomrec može od hladu, kto ma sice polni špeiz zna všicke recepti kucharskej kňihi, ale ešče ňikda ňebol varil; tak aňi reč ňikda se ňenauči ten, kto zna veľo slova, mluvníčnich reguloch, predkladal cale roki, ale ňedohvaral se, ľebo ku temu príľežitosc ňemal.

Methoda, vedľa ktorej se dzeci rozpravjajuce uča reč, ňe je nova v našich školách. Ludvik Melcer, b.-djarmacki učitel vo svojim 1837. roku vidanim „Magyar Nyelvész“-u popri čitacich, ku čvičeňu pejc smišľoch podatich priveskoch, použil i rozpravjajuce čvičeňi a veľku vahu kladze nato.

„Praktična znamosc každej živej reči — mluvi on — s najlepšim prospěchom (užitkom) se ľem škrz stale konversovaňe (rozmluvaňe) obsahnuc može ľebo ľem v živieh zvukoch možeme do ucha prijac na rozľičnē pomeri života vzcahuje se virazi.“ On ňežada suche, theoreticke, vedecke a preto pre dzeci jednostranne a praznē znamosci, ale praktične, ovoce donasajuce seme chce zašac a ku do-

zreňu mu dopomahac. Ku poznavaňu a osvojeňu najpotrebnejšich slovach bere veci, ktorima se v každodennim živóce stritame, smislami jich prijac a tak ľahko poznač a pochopic možeme. Jeho čítanka, s veršikami a rozpravkami v nej nachadzajucima, upelne zodpoveda jeho pestalozzi-anskemu systému, tak že s malim prispusobeňom mohla bi se i dňes vo školách potrebovac. Ale Melczerova čítanka a s ňu praktična methoda zapomenute boli, až 1869. roku J. Rill vo svojim časopiše Ung. Schnlbote, o Melczerovi nič nezajac poznovu na tim bol, abi uherska reč na znazornenim a praktičnim zakladze bola viučovana. To pochlo Kakujayho ku vipracovaňu svojej knížki uherskej reči, ktora v nemeckich školach od doterajšich znamich kníhoch s vekšim užitkom mohla bic upotrebovana. Z pomedzi tich, co v slovenskej literature boli vidane, ohľad na sporadaňe učebneho čvičeňa vedľa znazorneho zakladu a na vzdela-vaňe rečoveho citu, je ľem v Zellingerovej „Malim Madarom“ nazvanej. Daco vecej jak Melczer, aňi on ňepodal. Predkladi zotrimal, ktore už Melczer vihabil; rozmluvaňi, — ačkolvek jich vo vekšej mire použil, — i v druhich takichto knížkach se nachadzaju, ale oňi nezrobja zaklad viučovana, su ľem jak priveski. A nakeľo pri tichto rozmluvaňoch na otazki naležite odpovedze dava, ktore se dzeci naučic maju z peadagogickeho ohľedu su oňi ľem škodne. Lebo dzecko nauči se otazku i s odpovedzu, ktora jeho zvlastnim okoličnoscám života z vekšej častki aňi ňe zodpoveda, a tak viučavaňe ňeňi už aňi znazornim, zasčepi sebe ju do pameci bez teho, žebi mišlec mohla. Mišlenka a reč su ňe oddaleňe, ale spojene učinki ducha. Jedna bez druhej ňema ceni.

- Ked smišlom pochopujeme (poznávame) dajaku vec, to vnas predstavu, mišlenku sbudzi; mišlenku ale z reču vijejeme. S predkladaňu ňit vlastneho mišleňa. Skolknik

preklada naučené slova vedľa danej schemi a neučí še vtej cudzej reči mišľec, ňevinuje še mu cit rečovi.

Prakticki a spolu vzdelavatelni vpliv majuci cil rečoveho viucovaňa na znazornenim zakladze lem tak može bic došahnuti, ked še šmysľami spozorovana vec skaždej strani opatri à porovna, tim še v školnikovi sbudza mišľenki, ktore on potom na primerane otazki učitelovo, jak visľedek svojeho duševneho sbadaňa, nakelo možno v calich odpovedzach uda. Uherska hodzina v škole budze teda hodzinu uherskeho znazorněna, misľeňa, sľišěna a rečovaňa.

V hodziňe tej, abi viucovaňi v opravdzivim smišľu slova znazorne bolo, školňici ňelen rozpravaju uherski, ale uherski porovnavaju, mišľa, špivaju, rahuju, vedľa uherskeho osľevěňa robja gimnasticke čvičbi, cajchnuju, a ked sebe dostatečni zaklad nadobudľi, započnuce od III. klassi uherski čitaju a pišu.

Čvičěni ku takemuto rečovemu učěnu, jak tež pozňejši ku čitaňu a pisaňu, podava vsicko to, čo pod šmysľe našo v dzecinskim kruhu pada, a na čo še v macerinskej reči pri čvičěnu umu opirame, menovite: škola, jej dvor, zahrada, dom, obec, pole hora, zem a ňebo. Viucovaňi uherskej reči je teda dopelnujicu častku viucovaňa v macerinskej reči a tuto vo velkim ohľedze napomahač budze.

Co še ale višvetľeňa tika, v tim ohľedze je rozdzil medzi čvičěňom umu a reči v macerinskim jaziku a uherskej reči. Dzeci, ktore do školi pridu v macerinskej reči už znaju najpotrebnejše slova. Na tento zaklad spomocu vivinujicej formi, ktora je na znazorněňu založěna, da še už budovac, novi material sbirac a doterajsi rozmnožovac. Tento zaklad pri uherskej reči ňemame. To perše vivesc, stvoric treba. Učitel tam muši začac, kdze matka s ňemlunatkom začina. Každá z blizkoscí dzecka vžata vec, jej vlastnosc alebo to co zňu zrobi muši še menovac, v tim

všiekim osobitne čvičic a do ďalšieho rečovaňa hñed zaharnuc.

O sistemnim rozvinucu mluvníčnich zakladoch na timto peršim stupňu ñemože bic añi reči ; bereme ľem najbežnejše, v jednej hodzine na zakladze vzornich viet ľem s jednim tvarom oboznamujeme dzeci a vedzeme jich ku tvořenũ inich.

V čvičebnej škole štatnej učitelškej pripravovne v klaštore pod Zniovom timto spusobom učĩ še uherska reč od roku 1871. A visledek je, že školñici z radoscũ čekaju uhersku hodzinu, v stave su zretedelñe rozmluvac še o vecoch, zjavoch a udaloscach a kruhu svojeho znazoru, porozumeju popularnim textom, pisanim a čitacim kratkim rozpravkom a znaju zostavovac v občanskim živoce potrebne pišemnosci. Na tichto principiach zostaveni je vzaľežitosci uherskej reči vidani ministerialni učebni návod. V škole s vecej učitelami v peršim, s jednim učitelom v druhim školskĩm roku započĩna še viučovañe uherskej reči, v uzkej spojitosci s viučovanom macerinskej reči, tak že je toto ostatñe tamtemu jak dopelñeñe. Ministerialni učebni návod až do konca uherske rečovañe kladze za grunt (fundament) viučavaña. V peršim a druhim školskĩm roku nakladã uherske pomenovañe rečoch a skladañe vipovedzoch zo slov takto osvojenich, pri čĩm pomali a praktične ziska se znamosc najpotrebnejšich mluvníč nich formach. Stimto spojic še ma na predchadzajucim zakladze učeñe meñšich veršikoch, ktorich obsah še običajnu reču virozpravja.

Na druhim stupňu, totižto v III. a IV. klasse pokračuje še v uherskĩm rečovañu, aľe na zakladze čitanki. Člañki jej z jednej stranki odpovedaju dčteraz ziskanej znamosci jazika, z druhej strani aľe totu znamosc rozšĩrie maju. V V. a VI. klasse, pri pokračovañu v spusobe od počatku uvedzenim usporadaju še mluvníčne známosec, ktore sebe do-

teraz už dzeci takrečeno zo zviku privlastňeli. Tato navsco kniha v peršej a v druhej klasse predpisane čvíceni v šebe obsahuje. Učebnemu návodu ostatnich klassoch zodpevedajúce citanki a navodne knihí vidane budu po kratkim čase.

A preto nemohla še tu na timto stupňu ani upelna mluvnica zostavic, ani ponukajúce čvíceni upelne vičerpac. Z mluvníčnich tvarov su ľem tito vibraté, ktore najčastejši prihadzaju, z ponukajúcej se znazornej čvícibi ľem to, co še na ten mluvníčni zaklad položic dalo. Tato navodna kniha je natelo ňedokonala i v jednim i v druhim ohľedze, nakeľo ňedokanale je ohľedom zostaveňa učene v macerinskej reči doma. Rozhodujicim, vlivom je tu dzecko samo a kruh jeho doterajšeho znázoru, teda ňe ani grammatica ani sustava znamosci, co pri učenu cudzej reči ňemože bic na peršim stupňu najbližsim cilom.

Pri tim všickim jak použite formi jazika, tak cvičene rozpravoch postupne a vedľa pribuznosci su zostavene. Co še peršeho dotiče, ohľed brati je na znamu cestu, tojest prijata je doteraz obecne upotrebovana postubnosc, (gradacia) a aj v odlučenu jednotneho a množneho počtu Reger še nasleduje. Čvíceni je z vekšej častki z Lad. Nagy-ovej „Návodnej knihi k čvíceniu umu a reči“ a z Gönczy-ho Slabikara vžate ale k svojim cilom prispusobeno použite su i cudzozemske prameni. Upotrebovanich versoch jedna častka a nápevi v síckich v pridavku sdelenich — s dovoľenom povodca — prijate su z „Gyermekdalok“ napisaneho dila S. Kohanyiho, za co še mu tu podzekovaňi, oddava.

Spusob uživaňi tejto národnej knížki z toho co še doteraz popripominalo, sam od sebe je jasni, ale i podane upravi — obzlaštne v peršich lekcijoch dostatečni rozhľed podavaju. Pre tich, ktore še zoz principiami znazornenej učbi už spraceliľi, ňebol bi ani potrební tak obširni návod. Prečitaňe ňekeľo lekcijoch dost jim budze, abi še znali ri-

dzic, návodna knížka jim privedzeňu ďalšich rozpravach budze ľem ukazovat eľom. Ponevač ale znamo je, že i samo taknazvane „čvicienie umu a reči“ - vo dvoch trecinoch našich škol je ešce calkom nežname, za potrebne še vidzelo zaklad tejto knížki čím širši rozmnožič, abi tak i tam s užitkom mohla bic upotrebovavana, kdze še potrebne podmínki, paedagogicka vzdelanosc a dostatečna znamosc uherskej reči, ešce nenachadzaju v upelnej mire.

Abi še žadani cíľ obšachnuć mohol, potrebne je v každej hodziňe nasledovne trimac pred očami :

Učiteľ ľem take čvicieni pouzije, ktore pred smišľe skolňikoch moze postavic. Preto ukaže veci, ktore po uherski menovač še maju šmisľami da jich vlastnosce pochopic, zrobi alebo da zrobie, to co slova (časoslova) viznamenavaju. Tak na prikľad, ked vezme vipovedz : *A vonalzó sima*, — ňe dosc je ľem dzvichnuti linial ukazac. Z teho dzecko ešce nežna, či je linial v skutku hladki. Da mu ho teda do ruki, abi še ho dotklo a ľem ked v duši dzecka povstala už misľenka (predstava) hladkosci liniala, kaže mu povedzec, že je hladki. Pri vipovedzoch ňech še ňeuspokoji stim, že dzecko nauči še na pr. viznamenane slova : pisac ; a ľe perše, jak bi vireklo „*irok*“ ňech mu da v skutku pisac. Lem ked to, co časoslovo znači je učinenc, ňech to označi uherskim slovam perše učiteľ, potam dzecko.

Učiteľ ku ľepšemu porozumeňu pri každim novim slove ňech pouzije macerinsku reč. Potrebne je to obzľastne pri slovoch abstraktne pohopi viznamenavajućich, jak : do-bri, zli, šumni, britki atd.

Tu su inač ľem take slova upotrebovane, ktorich pochop dzeci v macerinskej reči uz znaju. Kedbi preci virvalo še slovo ktore v macerinskej reči ešce neupotrebovali, smišľ takeho, pervše jak bi ho ku uherskemu čvicienu pouzil, ňech učiteľ po slovenski višvetľi. Macerinska reč je pomo-

cni spôsob (prostredok, ktorá vedľa toho dava svojo mesco uherskej mluvi, jak še rozmnožuje u školňikoch material uherskich slovoch.

Ukazanu (znazorňenu) vec, vlastnosc, alebo čiňeni menuje učiteľ po kratkim predstaveňim srozumiteľne, cisto, jasno a pozoruje nadevšekko na zreteďelnu (čistú) vislovnosc. Chibne visloveňi običajne z perseho počuca a upotrebavaňa slova pochadza a na počatku ñe napravene chibi še obečne pozňejši i z veľku pracu a ušilavnoscu ľem z častki daju napraviv. Preto učiteľ predevšeckim sam zreteďelne (virozumne) ma vipovedac slova, školňikoch ale po chibnim vipovedzeňu hňed napomnuc, napraviv, a čvičic jich v rozličnich slovoch, dokel je chiba ñevikoreňena. Abi dzeci zreteďelne, cisto a virozumne vipovedali slova stej pričini v novich slovoch perse ľem po jednim še čviča, naraz aš vtedi, ked je čiste vislovovane uz ujiscene. Ku temu cilu potrebno je, abi ñe ľem učiteľ sam čisto, zreteďelne a virozumne dzecom slova predpovedal, ale abi i dzeci dali pozor na usta učitelovo, a zňich naučeli še čistu vislovnosc. Taketo v sbudzeňe pozornosci ñe je dilom jedneho okamžeňa, a aňi še ñemože došahnuc ľem v uherskich hodzinach; preto učiteľ i pri druhich umeňach osobitne to pred očami mac muši.

Čvičeni v novich slovach stava še odpočatku v upeľnich vipovedzách, k temu služa pomocne otazki, ktoré pri každej jednotlivej lekciji v hojnim počte še nachadzaju. V peršej častke lekciji, v tak nazvanim „prikładnim visvetleňu“ potrebno je formu nakeló možno tak zotrimac, jak je totam podana. Pri „opakovajucim čvičenu“ učiteľ uš ľebodňejši može pokračovac, ku znazorneňu (ukazanu) može pouzic každu še mu ponukajucu prílezitosc, a tak kladze otazki, abi dzeci vedľa svojich znazorov (vidzenich vecoch) a skusenosci rozlične mohli odpovedac. Preto nachadza še

niektera otázka dvaraz, a nit na ňu odpovedz. Učiteľ nech ľem na zotrmaňe predloženej grammatickej formi pozor da; odpovedz dotikajúceho čvičeňa z názoru (zpočopu) školníka ma vipřivac. Na tento spůsob staňe še viučovaňe uherskej reči vzdeľavatelnim, budze ku učenu chutnosc, a chcelosc, sbudzovac, a dobri užitek donašac. Naľostatku v každej hodzine opakovac še ma prebrate, a to co veršiki v sebe obsahuju do kratkich vipovedzachi ešče raz pozbirac.

Verše ľem vtedi še da učiteľ naspamec učic, ked dzeci už z ňich každe slovo a formu znaju. Ked še aj to stalo v hodzinoch ku špevu ustanovenich, nauča še i melodije (napevi) veršoch. Skerz to ľepši v pameci zostaňe to, co čvičeňi sebe obsahovalo, a aj čistejšej vislovnosci budze ku podpore služic.

V školach, kdze še višše klassi uherskej reči doteraz ňeučeli, na tento rečovni spůsob, oňi tež ku peršej alebo ku druhej klasse maju bic pripojene; z knižkoch ale ktore doteraz potrebovali, možu še i nadalej čvičic v čitaňu, a v mluvnici, až dotel, dokel s čitanku pre III—VI. klassu ňebudze vidani nasledujuci dil tejto navodnej knižki.

Preložitel.

1. Lekcija.

Učebné nástroje.

Čvičeňi: *kréta, tábla, szivacs, palatábla, palavesszó, olvasótábla, könyv, papiros, irka, toll, irón, számológép, vonalzó; — van, itt, ott; mi? hol?*

Učiteľ ukaže každy z horespomenutich učebnich nástrojoch a naučí dzeci zretedelne jich vipovedac v macerinskej reči. Keď še to stalo, predneše dzecom, že ne ľem po slovenski, ale i po uherski (maďarski) treba znac, na ten spusob: Štefanuv starši brat kňežom chce bic, a preto oddešol do Koššic do školi. Teras prišol do domu na vakacije a veľo rozpravjal o tim šumnim mesce, jak to tam vo škole idze, a jak še on uči. Rozpravjal i to, že kedby še tu nebol daco po uherski naučil, bars Česko bi mu bolo rozumic, co panove učitelí jich uča. — Preto i vi še budzece po uherski učic.

Aľebo:

Karloľuv ocec chodzi do Ujheľa (najblišše mesto uherskej reči) stovarom na jurmark. Co misľice, jak še on tam dohvara, keď pridu od něho kupovac? Po uherski (maďarski), keďbi še aľe neznal sľudzmi po uherski dohvarac, tak bi bars malo, aľebo nič nepredal; ľebo kto kupuje, chce abi še zňim v takej reči dohvarali, ktoru on rozumi. Keď še nerozumja, idu ku druhemu kupovac. Itvoj ocec še ľem po uherski dochvara, keď idze na dolne kraje, a ti tiž, keď še remeslo naučis, pojdzeš na vandrovku (do Jagru aľebo Miškolca) a tam ľem po uherski mozeš se dohvarac s ľudzmi. — Keď še teda pohňeme z našeho

valala a vše dalej a dalej pojdzeme, o kratki čas pridzeme na take kraje, kdze nas nežrozumja po slovenski. Tam treba znao i druhu reč, v ktorej nas ľudze po calej krajine zrozumja.

Prikladne višvetleňi.

Učiteľ ukaže ešce raz po jednim z učebnich nástrojoch, abi jich každe dzecko vidzelo, vezme krejdu do ruki a hutori: To še po uherski vola: *a kréta*. Jak še to po uherski vola, N? *D.* To še po uherski vola: **a kréta**. Povedz ešce raz ti! . . . Ti! Ti! Všicke naraz.

Uč. To še vola: *a tábla*. Jak še to vola? *D.* To še vola **a tábla**. — *Uč.* Povedz ešce raz ti . . . Ti! Všicke. — *Uč.* To co vruce mam vola še: *a palatábla*. Povedz ti. . . . Ti! Všicke. — *Uč.* To še vola: *a szivacs*. Jak še to vola? . . . Ti! . . . Ti! . . . Všicke! . . .

(Tak ukaže a povi: *a palavesszó, az olvasótábla*, a pita še dzecoch perše po jednim, potom naraz všickich.)

Učiteľ veľki pozor muši dac na to, abi že lem on sam, ale i každe dzecko slova (a obzlažne každi osobitni hlas) čisto a zretedelne vipovedali. Ked dzeci plano vipovedza slovo, hñed jich napomnuo ma, a sam ešce raz to slovo hlasnejši vipovi.

Uč. (Ukaže na krejdu.) *A kréta van itt*. Krejda je tu. Povedz to ti ešce raz po uherski! . . . Ti! . . . Ti! . . . Všicke! . . . *Uč.* Co je tu? Odpovedz mi po uherski! *D.* **A kréta van itt**. *Uč.* Všicke! . . . Teraz še vas to iste po uherski opitam. *Mi van itt?* *D.* **A kréta van itt**.

Uč. (Ukaže na tablu.) *Mi van itt N.?* . . . Povedz ti! . . . Ti! . . . Všicke! . . .

Potom ukaže i druhe učebne nástroje a mluvi: *A papiros van itt. A palatábla van itt. A szivacs van itt. A palavesszó van itt. Az olvasótábla van itt.*

Slovičko „tu“ *itt* potrebujeme vtedi, ked je reč o vecoch, ktore su blizko nas; slovičko „tam“ *ott*, ked o ďalšich vecoch

hutorime. — Učiteľ staŕne ku dzecom, a ukaže na knižku, ktora od ňeho ďalej leží a hvári: *A könyv van ott. Mi van ott? D. A könyv van ott. Uč. Vŕsicke! . . .* Atak predloží i druhe veci: *A toll van ott. Az írka van ott. A vonalzó van ott. A tenta van ott. A tentatartó van ott.*

Pri slovoch: *írka, írón, olvasótábla*, pripomŕni učiteľ dzecom predslovka „a“, „az“, a upozorni jich, že to ňe ŕumŕne bi ŕe ozivalo: *a írka, a írón*, a preto pre krajŕšu vipovedz hutorime: *az írka, az írón*. Pri meŕŕŕih dzecoch, t. j. pri ŕkolŕnikoch perŕeho ŕkolskeho roku, ŕepotrebujemé reguli. Tu vŕŕicco čekame od slichu a od rečovaho citu, ktorí učiteľ s prikkladami u malicoh dzecoh ziska. Starŕe dzeci, ktore bi ŕe ozdaj s perŕoročnimia čvičeli v uherskej reči, možu ŕe sprikladoch i regulu naučie. Zos prikkladoch uvidza že pred slovami, ktore sé zos samohlasku započínaju, stojí „az“, pred slovami ale, ktore zos spoluhlasku, stojí „a“.

Uč. (Oddali ŕe od dzecoh, trima vruce krejdu a pita ŕe.) Hol van a kréta? Kdze je krejda? D. A kréta ott van. (Kedbi dzeci odpovedzeli: a kréta itt van, napomŕni jich, že je ďalej od ŕieh.

Uč. Hol van a tábla? D. A tábla ott van. Uč. Povedz ti! . . . Ti! . . . Vŕŕicke! . . .

Uč. Hol van a palatábla? D. (Ukaže svoju tabličku a povi) A palatábla itt van. Uč. Hol van a toll? . . . a számológép? . . . atd.

Na ten spusob predŕeŕe eŕŕe vecej slova: *a palavesszó, az írka, a szivacs, a tenta, a tentatartó.*

Uč. Položí tri tabličky na stol a číta: jeden—dva—tri! (Egy—kettő—három.) Teraz to iste zrobja i dzeci. Uč. (Na perŕe uderene o lavku vezmece tabličky do ruki, na druhe dzvihŕece jich nad stol, na trece položíce jich na stol.) Teraz to iste budzece robie a ja po uherski budzem čítac. Palatáblát asztalra fel! egy — kettő — három! Palatáblát el! Ato s dzecmi dotel probuje, dokel to skoro a bez ľarmi ŕeidze.

224 —

1/15

Opakovajúce čvicieni.

1. Učiteľ kladze otazki: *Mi van itt? mi van ott? hol van a vónalzó, a szivacs?* atd. a dzeci odpovedaju na nich.

2. Štefan, vindzi z lavki a ukazuj učebne nástroje, ktore sme še doteraz po uherski naučili. — Pitaj še za každim: *Mi van itt?* a povedz, kto ci ma odpovedac.

3. Jozef, ti ukaž take učebne nástroje, ktore dalej leža a pitaj še uherski: *Mi van ott?* Kdo zvas odpovedac zna, nech dzvihne paľce; ja potom jedneho vivolam.

4. Ondrej! Opitaj še, kdze je: *a tábla, a könyv* atd. a cala trida (klasa) ci budze odpovedac. Ked tota lekcija za dva hodzini še prebere, a čvici, dzeci ju dobre zapametaju.

2. Lekcija.

Častky školskej hiži.

Čvicieni: *asztal, szék, pad, fogas, kék, ráma, szekrény, fal, padló, padlás, ajtó, zár, kilincs, kulcs, ablak, ablakráma, ablaktábla, ablakkereszt, ablakdeszka, tanterem, -ban, -ben.*

Příkladne višvetleňi.

Slova — veci — ktore še vtejto lekciji nachadzaju, su bars ľehke, ľebo z malim rozdzilom i slovjak jich tak vipoveda a vola. Co zme o predslovku „a“, „az“ v peršej lekciji spomli, to i tu stoji pri čvicienu pridavki (pripojki) „ban“ „ben.“ — Opdovedze dzecoh teraz vichabime, ľebo speršej lekcije je znamo, že na učiteľovo otazki odpovedaju školňici perše po jednim, potom naraz všicke.

Uč. (Ukaže na školsku hižu.) Školska hiža še vola: *tan-*

terem. Jak še školka hiža vola? NN! Uč. V školskej hiži, to povime: a tanteremben. Jak povime to: v školskej hiži? . . .

Uč. (Teraz uš na stol ukaže.) A tanteremben van az asztal. Povedz to ti! . . . Ti! . . . Všicke! . . .

Uč. A tanteremben van a szék. Mi van a tanteremben? . . . Uč. A tanteremben van a fogas . . . a kép . . . a ráma . . . a szekrény, a fal, a padló, az ablak, ajtó . . .

Uč. Itt van a zár. Tu je zamek. Mi van itt? . . . Uč. A zárban van a kilincs. Mi van a zárban? . . . Uč. A zárban van a kulcslyuk. Mi van a zárban? . . . Uč. A kulcslyukban van a kulcs. Mi van a kulcslyukban? (Dzeci odp.)

Uč. A falban van az ablak és az ajtó. V mure su oblak aj dzvere. Mi van a falban? . . .

Na ten spôsob uči i nasledujice vipovedze: A szekrényben van az írka . . . a vonalzó . . . a papírós. . . atd. Uč. - Mi van a szekrényben? (Dzeci odpovedaju.) Uč. Mi van az asztalban? . . .

Uč. Az ablakban van az ablakráma. Mi van az ablakban? . . . Uč. Az ablakban van az ablakkereszt . . . az ablakdeszka . . .

Nato prejde na otazky: mi van itt, mi van ott? a skerz nich ešte raz prebere dnes naučene veci: +

Uč. Mi van itt az asztalban? D. Az asztalban van a toll. Uč. Mi van itt még az asztalban? Čo je tu ešte v stole? D. Az asztalban van még a könyv. Az asztalban van még az írón. Az asztalban van még az írka.

Uč. Povedzce teraz na moju otazku: Mi van az asztalban? Iem raz: „az asztalban van“ a potom rahujce veci, ktore su v stole. D. Az asztalban van a toll, a könyv, az írón és az írka.

Uč. Mi van a tanteremben? (Dzeci pospominaju.) Uč. Mi van az asztalban? . . . a szekrényben? . . . a falban? . . . a zárban?

Uč. Palatáblát asztalra fel, egy — kettő — három! Vigyázz! Pozor! Rajzolok valamit a táblára. (Vicajchnujem daco na tablu.) Vicajchnuje jeden stolek. *Mi van itt? D. Ott van a szék. Uč. Rajzoljatok ti is egy széket tábláitokon!* (Vicajchnujce i vi jeden stolek na svojich tabličkoch! (Po čáše.) *Mi van ott? D. Ott van egy szék.*

Uč. Rajzolok még valamit. (Vicajchnuje na table stol.) *Mi van itt? D. Ott van az asztal. Uč. Rajzoljatok ti is egy asztalt palatábláitokon!* (Vicajchnujce i vi jeden stol na svojich tabličkoch! *Mi van ott? D. Az itt asztal.*

Opakovajuće čvicheni. *M.*

1. Jeden zos školňikoch ukaže každy vov škole še nachadzajucu vec a menuje ju vcalej vipovedzi. Na prikład: *Itt van a tábla. Itt van a szék* atd.

2. Druhi školňik menuje veci, ktore od něho dalši leža. Prikład: *Ott van az asztal. Ott van a szék.*

3. Skolňik ukazujé na veci a pita še: *Mi van itt?* potom: *Mi van ott?* Druhi skolňik alebo cala klasa odpoveda perše každy vec osobitne, potom vecej veci v jednej odpovedzi.

4. Na ten spusob predkladaju še otazki: *Mi van a tanteremben? Mi van az asztalban?* atd. *Hol van a toll, a könyv? Hol van az ablak? Hol van az ajtó?*

M. 3. Lekcija. *Trilica*

Početne mena. 1—10.

Čvicheni: *egy, kettő (két), három, négy, öt, hat, hét, nyolc, kilencz, tíz; — sok.*

Tanító, tanuló, fiú, leány, gyermek, pont, vonal. — Hány, mennyi? mellett.

Prikladne višvetleňi.

Uč. (Ukaže na jeden stol.) Keľo stoli su tu? *D.* Tu je jeden stol. — Uč. *Itt van egy asztal.* Povedz to ti tež tak! . . . Ti! . . . Všicke! . . . Uč. *Hány asztal van itt?* Keľo stoli vu tu? *DD.* (odpovedaju.) Uč. *Hány ajtó van itt?* . . . Uč. *Hány kályha van itt?*

Uč. *Itt van egy tábla és itt is van egy tábla.* (Po čaše.) *Itt van két tábla.* Tu su dva tabli. (Dzeci opakuju to po uher-ski.) Uč. *Hány tábla van itt?* . . .

Uč. *Itt van két toll.* Tu su dva pirka. (Dzeci opakuju.)

Uč. *Itt van egy, kettő, három ablak.* Tu su jeden, dva, tri oblaki. *Hány ablak van itt?* . . . *As*

Uč. *Az asztalban van négy könyv.* V stole su štiri kniški. *DD.*

Uč. *A szekrényben van öt irka.* V kasni su pejc pi-sanki. *DD.*

Uč. *Ott van hat kalap.* Tu su šest kalapi. *DD.*

Uč. *Ezen padban van hét fiú.* V tejto lavke su sedem chlapci. *DD.* *As*

Uč. *Itt van nyolcz leány.* Tu su osem dzivčata. *DD.*

Uč. *Az asztalban van kilencz könyv, kilencz irka, tíz irón és tíz palatábla.* V stole su dzevec knížki, dzevec pisanki, dzešec grifliki a dzešec tablički. *DD.*

Uč. *Az iskolában van egy tanító és sok gyermek.* Vo škole je jeden učitel a veľo dzeci. *DD.* *As*

Uč. *!Egy könyv meg egy könyv, az két könyv.* Jedna knížka a jedna knížka, su dva knížki. (Dzeci opakuju.) Uč. *Hány könyv az : egy könyv meg egy könyv?* . . .

Uč. *Két könyv meg egy könyv, az három könyv.* Dva knížki a jedna knížka, su tri knížki. (Dzeci opakuju.) Uč. *Hány könyv az : két könyv meg egy könyv?* . . .

Učitel na takito spusob pokračuje az po dzešec rov čvi-

ceňu početnich menoch, pritim prejdze i na druhe veci okrem školi še nachadzajice, a čviči dzeci vov uživaňu početnih menoch dokel sebe vnich sbechlose ňenadobudňu. Samo od sebe še rozumi, že pri timto čvičeňu učitel príležitoste može vžac, dzeci i z hodinami obznameníc. Steho oni pri rahovaňu hasen vezmu, lem potreбно, abi še take prikladi v uherskej reči predkladali, ktore su dzecom v macerinskej reči znamé, a v ktorich su oni už sbehle. $4+1=5$.

Uč. Pri čim je pec? (Odpovedz.) Uč. *A kályha a fal mellett van.* (Dzeci opakuju.) Uč. *Mi mellett van a kályha?* DD.

Uč. *Mi mellett van az asztal?* . . . *Mi mellett van a szék?* . . .

Uč. (Zrobi na table jeden punkt. *Itt van egy pont. Mi van itt?* . . . Uč. *Hány pont van itt?* . . . Uč. *Palatáblát asztalra fel, egy — kettő — három!* Irjatok ti is egy pontot. (Napišee i vi jeden punkt.) *Mi van itt?* . . . *Irjatok ti is még egy pontot! Hány pont az, egy pont meg egy pont?* . . .

Učitel napiše teraz, dva, tri, štiri punkti na jednu stranu tabli, vecej alebo menej na druhu; to iste zrobja i dzeci a pritim vše po uherski rahuju.

Uč. (Čaha jednu rovnu leňijku na table.) *Ez itt egy vonal. Mi ez?* . . . *Irjatok ti is egy vonalat a palatáblátokra! Én írok ide még egy vonalat* (V isteť dalekosci od peršeť leňijki.) *Irjatok ti is még egy vonalat. Hány vonal az, egy vonal meg egy vonal?* . . .

Tim istim spůsobom: *Hány vonal négy vonal meg két vonal.* $5+3$, $2+6$, $8+2$, $5+5$, $2+7$? atď.

Opakovajice čvičeňi.

Uč. *Hol van egy ajtó?* (Dzeci odpovedaju, a ukažu jedne dzvere.) Uč. *Hol van három ablak?* . . . Uč. *Hol van hat szék?* . . . Uč. *Van itt négy tentatartó?* . . . Uč. *Van-e ott hét írka?* . . . Uč. *Hol van két könyv és három toll?* . . . Uč. *Hol*

van hat palatábla és tíz palavessző? . . . Uč. Hol van nyolcz szeg és két fogas? . . .

Uč. Hány számológép van a tanteremben? . . . Uč. Hány szék van itt? . . . Uč. És itt hány szék van? . . . Uč. Hány szék az, egy szék meg egy szék? . . . Uč. Hány toll, egy toll meg egy toll? . . . Uč. Mennyi az, két palatábla meg egy palatábla? . . . Uč. Hány könyv az, három könyv meg egy könyv? . . .

Uč. Van-e itt négy pad meg három pad? . . . Uč. Hány tanuló (skolník) van ezen padban? . . . Uč. Hét tanuló meg két tanuló, hány tanuló? . . . Uč. Mely padban van öt fiú? . . . Uč. Hol van kilencz leány? . . . Uč. Hány tanító van egy iskolában? . . . És hány gyermek van itt? Uč. Van-e itt sok tanuló? . . . Uč. Mennyi az, egg meg egy? . . . Uč. Mennyi kettő meg kettő? . . . Uč. Mennyi három meg kettő? . . . Uč. Mennyi öt meg öt? . . . Uč. Hol van két palavessző meg egy tábla? . . . Uč. Hány leány van a tábla mellett? . . . Uč. Mi mellett van a számológép? . . . az asztal? . . . a tábla? . . .

A III/5.

1. Számlálj egytől tízig fölfelé. Čítaj od jedneho do dzešec! . . . Uč. Számlálj tíztől egyik lefelé. Čítaj od dzešec dolu po jednu! . . . Uč. Mondd a páros számokat fölfelé! . . . lefelé! . . . Uč. Mondd a páratlan számokat! . . .

(Nové slova, ktore potrebuje povi učitel vše i v mace-rinskej reči.)

2. Jeden zes školníkoch kladze otazki: *Hány szék . . . ablak . . . tábla . . . asztal van itt?* a dzeci odpovedaju.

3. Školník: *Hány könyv van az asztalban?* . . . Š. *Hány írka van az asztalban?* . . . S. *Hány szék van a tanteremben?* . . . *Hány olvasótábla van a tanteremben?* . . .

4. Školník: *Hány írka az, egy írka meg öt írka?* atd.

4. Lekcija.

Odzev.

Čvičeňi: *kalap, sapka, kabát, nadrág, mellény, ing, gatyá, czipő, csizma, kendő, zsebkendő, kötény, ruha, köpönyeg, szűr, szalag*; — *alatt, felett, előtt, megett, nem, de, ez, az.*

Prikladne višvetleňi.

Uč. (Ukaže na kalap.) *Ez itt kalap.* To je tu kalap. *Mi ez itt?* Čo je to tu? *D. Ez itt kalap.* *Uč.* Čo je to tu? Povedz slovenski! *D.* To je tam kalap. *Uč.* Teda ani pò uherski ne može povedac: To je tu kalap, ale: To je tam kalap. *Az ott kalap.*

Uč. (Ukaže na svoj gerok. *Ez itt kabát. Mi ez itt?* *D. Az ott kabát.* *Uč.* Ukažece každi na svoj gerok (alebo pri valalskich dzecoh nasvoj kožuch, huňu) *Mi ez ott?* *D. Ez itt kabát.* *Uč.* (Ukaže na svoj lajblik.) *Ez itt mellény. Mi ez itt?* *D. Az ott mellény.* — *Uč.* Každi ukaže na svoj lajblik! *Mi az ott?* *D. Ez itt mellény.*

Takim spůsobom prebere učitel i tamte slova bez uživaňa slovička „*itt*“, abi še tak dzeci dokonale naučeli, že špojka „*je*“ = „*van*“ vtim padže še nepotrebuje. Pomocna otazka je: *Mi ez?* pre bližše, *mi az?* pre dalše veci. Tak štaňu še vipovedze: *Ez ing. Ez gatyá, ez czipő. Az csizma. Ez itt kendő, de az ott zsebkendő. Ez a ruha, az meg a kötény és az a szalag. Ez a köpönyeg, az meg a szűr.* Spomocu otazki: *Mi ez, mi az?* prebere teraz učitel doterajše čvičeňe tejto lekciji. Gerok je šata. *A kabát ruha. A nadrág is ruha.* I nohavice su šati. *Ruha-e a czipő, a kendő, a köpönyeg?* Či su topanki, hustka a kepeň šati?

Uč. *Hát a könyv ruha-e? A könyv nem ruha. Mi a könyv?* Čo je knižka? *D.* Knižka je učebni nástroj. *Uč.* *A könyv taneszköz.* (Všicke opakuju.)

Uč. *Mi a palatábla? . . . írka? . . . olvasótábla? . . . számológép? . . .*

Uč. Co je stol? D. Stol je školski pristroj. Uč. Školski pristroj po uherski še vola: *iskolai bútor*. *Mi az asztal?* D. **Az asztal iskolai bútor.** Uč. *Mi a szék? . . . a pad? . . . a szekrény? . . . a fogas? . . .*

Uč. Co je to? D. To je obraz. Uč. *Obraz se vola: a kép.* Jak še obraz vola: (Dzeci odpovedaju.) — *A kép alatt van a fogas. Mi van a kép alatt? . . . Uč. Mi van az asztal alatt? . . . Uč. Hol van a mellény? . . . Uč. Hol van az ing? . . . Uč. Mi alatt van a gatyá? . . . a csizma? . . . a cipő? . . .*

Uč. *A tábla felett van a kép.* (Dzeci opakuju.) Uč. *A padló felett van a padlás . . . Uč. Az ing felett van a mellény . . . Uč. A mellény felett van a kabát . . . Uč. A kabát felett van a köpönyeg . . . Uč. Mi van a kendő alatt? Mi van a ruha felett? . . .*

Uč. *Mi van a tábla előtt? Co je pred tablu? . . . Uč. Mi van a szék előtt? . . . Uč. Mi van a kályha, az ajtó, az ablak előtt? . . . Mi van a tábla, az asztal megett? . . .*

Uč. *Mi alatt van a mellény? . . . Uč. Hol van a kabát? . . . Uč. Mi felett van a köpönyeg? . . . Uč. Hol van a kép? . . . a padlás? . . . a padló? . . .*

(Učitel piše na tablu jeden punkt, pred nim a za nim lenjku nad nim a pod nim križiki.)

Uč. (Ukáže na punkt.) *Mi ez itt? D. Az ott pont.* Uč. *Palatáblát asztalra fel, 1—2—3! Palavesszőt fogj! Griflik do ruki! Irjatok egy pontot! . . . Irjatok a pont előtt egy vonalat! . . . A pont után egy vonalat . . . A pont felett egy keresztet . . . A pont alatt is egy keresztet . . . Uč. Mi van a pont előtt? . . . Uč. Mi van a pont alatt? . . . Uč. Mi van felette? . . . Uč. Mi van a pont után? . . .*

Opakovajuće čvicheni.

1. *Mutass minden ruhadarabodra és nevezd meg. Ukaž každy svoju šata a po jednu a menuj ju!*

2. *Miklós, nevezd meg minden ruhadarabodat, te meg Pál mondd, mi előtt, megett, alatt vagy felett van mindegyik?*

3. *Mondd meg, hol vannak az egyes iskolai butorok?*

4. *Mondd meg, hol vannak az egyes taneszközök?*

5. Lekcija.

Látka predmetov.

Čvicheni: *szőr, posztó, vászon, bőr, fa, vas, üveg, kő, homok, mész, agyag, vas, ezüst, arany, réz, selyem, szalma, krajczár, hatos, gyűrű; —ból, ből, miből? nincs, lehet, nem lehet, készítve; ez a, az a.*

Prikladne višvetleni.

Uč. *Mi az itt? D. Az ott kalap.*

Uč. *A kalap szalmából van készítve. Kalap je zos slami zhotoveni. Miből van a kalap készítve? (Dzeci odpovedajú.)*

Uč. *Itt is van egy kalap. Ez a kalap is szalmából van-e készítve? Ez a kalap nem szalmából van készítve. Ez a kalap szőrből van készítve. Tento kalap je zos šersci zhotoveni. Miből van ez a kalap készítve? . . .*

Uč. *Miből lehet a kalap készítve? Z čeho može bic kalap zhotoveni? (Dzeci odpovedaju.)*

Uč. (Ukaže na čapku.) *Mi ez itt? . . .*

Uč. *A sapka posztóból van készítve. Čapka je z postavi zhotovena. A sapka is szőrből van-e készítve? Či je i čapka zos šersci zhotovena? D. A sapka nem szőrből van készítve. Uč. Miből van a sapka készítve? D. A sapka posztóból van készítve.*

Uč. Miből van készítve a kabát? ... Uč. Hát a nadrág miből van készítve? ... Uč. Mi van még posztóból készítve? ... Uč. Nevezd meg mindazt, mi posztóból van készítve. D. A sapka posztóból van készítve. A kabát posztóból van készítve.

Uč. Menuj teraz jedno za druhim, čo je z postavu zhotavene, a povedz lem raz: „posztóból van készítve.“ D. A sapka, a kabát, a köpeny, a mellény, a nadrág posztóból van készítve.

Uč. Ešce raz ti! ... Ti! ... Ti! ...

21/4

Uč. A szalag selyemből van készítve. Pantlika je z hadbabu hotovena. Miből van a szalag készítve? ... Uč. Hát a kendő lehet-e selyemből? ...

Uč. Az ing vászonból van készítve. Kosuľa je z platna hotovena. Miből van az ing készítve? Uč. Mi van még vászonból? Čo je ešce z platna z hotoveno? D. Vászonból van még készítve a gatya, a zsebkendő.

Uč. A czipő, a csizma, a bocskor bőrből van készítve. Topanki, čizmi a bočkori sú zos skuri z hotavene. Miből van készítve a czipő, a csizma, a bocskor? (Odpovedz.)

Uč. Lehet-e a czipő vászonból készítve? D. A czipő nem lehet vászonból készítve. Uč. Miből van a czipő készítve? D. A czipő bőrből van készítve.

Uč. Hát a pénztárcza miből van készítve? No a pugilar (ukaže ho) z čeho je z hotoveni?

Uč. Az asztal fából van. Stol je z dreva. A szék is fából van-e? D. Igen, a szék is fából van.

Uč. Mi van még fából ezen tanteremben? Čo je ešce z z dreva v tejto školskej híži? ...

Uč. Csak fából lehet-e az ajtó? Či dzvere lem z dreva možu bic? D. Dzvere i zos železa možu bic. Uč. Dobre! Uherški to takše povi: Az ajtó vasból is lehet. Miből lehet még az ajtó? D. Az ajtó vasból is lehet.

Uč. *Mi van még ezen tanteremben vasból? . . .*

Uč. *A pohár üvegből van készítve. Miből van a pohár készítve? . . .* Uč. *Miből van a palaczk? . . .* Uč. *Miből van az ablak? . . .* Uč. *Hát az ajtó lehet-e üvegből? . . .*

Uč. *Miből van a könyv és az írka? . . .* Uč. *Miből lehet csak az írka? . . .* Uč. *Hát a palatábla miből van? . . .* Uč. *És a palavessző? . . . a számológép? . . . a kép? . . .* X/12

Uč. *Agyagból van-e a kályha? Ci je pec (ukáže na železni pec) z hlini? D. A kályha nincs agyagból. Uč. Hát miből van a kályha? D. A kályha vasból van. Uč. Tote dva veci mozeme i naraz povedzec, ked slovičko „hanem“ medzi nich vlozime; na ten spusob: *A kályha nincs agyagból, hanem vasból van. Povedz to ti! . . . Ti! . . .* Uč. *Lehet-e a kályha papirosból is?**

Uč. *A fal kőből, mészből és homokból van készítve. Mur je zkameňa, z vapna a pisku z hotoveni. Miből van a fal készítve? . . .* Uč. *Lehet-e a fal téglából is? . . .* Uč. *Hát fából lehet-e a fal készítve? . . .*

Uč. *Itt van egy krajczár. Ez rézből van. Miből van a krajczár? Uč. Mi van még a tanteremben rézből? A kilincs van rézből készítve. (Dzeci opakuju.) Uč. Hát ez a hatos ézből van-e. Miből van a hatos? Uč. A hatos ezüstből van. (Dzeci opakuju.) Uč. Hát ez a forintos miből van? . . .* Uč. *Mi van ezüstből? . . . Jól van, a gyűrű is ezüstből van. De itt is van egy gyűrű. Ez nincs ezüstből. Ez aranyból van. Miből van ez a gyűrű? . . . Miből lehet a gyűrű?*

Uč. *Mi alatt van az íng? . . .* Uč. *Mi felett van az iskolai tábla? . . .* Uč. *Hol van a szekrény? . . . a palavessző? . . . az írka?* X/13

Učitel menuje veci, ktore še v škole nachadzaju a čvici dzeci vse vov vekšich vipovedzach.

Opakovajuće čvichenje.

1. Nevezz meg több tárgyat, mely csak egyféle anyagból van készítve.

2. Mondj oly tárgyat, mely kétféle anyagból van készítve.

3. József, jőjj ki, mutass egyes tárgyakra, Károly meg fogja mondani, miből vannak készítve. Példa: Az asztal fából van készítve.

4. Mondd meg, mi van fából, vasból, posztó-, szőr-, ezüst-, arany-, réz-, üveg-, vászonból, szalmából?

6. Lekcija.

Farbi vecoch.

Čvicheni: fehér, fekete, veres, sárga, zöld, kék, szürke, barna, tarka; — szín, színű.

Prikladne višvetleňi.

Kedbi še vo škole ku ukazaňu všickich farboch ňenachadzali veci, učitel ukaže jich ná farbenich papirovich alebo plaťnenich falatkoch.

Uč. *Mi ez?* D. **Ez fal.** Uč. *A fal fehér.* Mur (scena) je bili. *Milyen színű a fal?* Jakej farbi je mur? *Te! . . . Te! . . . Mindnyájan! . . .*

Uč. *Milyen színű a kréta?* . . . Uč. *Hát a papiros?* D. **A papiros is fehér.** Uč. *Mi fehér még?* (*Az ing, a zsebkendő, a gatyá* atd.) Pri tejto otázki budú dzeci i také veci menovac, ktore ešte po uherski neznaju. Učitel použije tuto príležitosc a nauči mena tých vecoch i po uherski.

Uč. Menuj mi všicke biele veci a ľem, raz povedz slovo: **fehér.** D. **A fal, a papiros, az ing, a zsebkendő, a gatyá fehér.**

Uč. *Hát a tента fehér-e?* D. **A tента nem fehér.** Uč. *Lehet-e a tента fehér?* D. **A tента nem lehet fehér.** Uč. *A tента nem fehér. A tента fekete. Milyen a tента?* . . .

Uč. *Milyen a kályha?* (Ked je pec čarni.) Uč. *Milyen a tábla?* . . . Uč. *Mi fekete még?* D. **Fekete még a czipő, a esizma, a zár, a kalap, a kabát.** Uč. *Mondd meg, mi minden fekete színű?* Povedz, co je všeco čarneje farbi?

Takim spôsobom prebere učiteľ i tamte farbi a výsledok bude nasledující:

A szalag veres. A papiros is veres. Az írka zöld, de lehet feké is. A ruha zöld. A könyv is zöld. Az asztal sárga. A székek, a képráma és a fogas is sárga. Az iskolai bútor sárga. A kabát kék és a papiros is kék. A kendő is kék. Ez a kabát szürke, de a nadrág is szürke. Az óra barna. A mellény és a köpeny barna. Ez a kendő tarka, de ez a ruha is tarka.

Na zakladze učiteloveho predložena nauča se dzeći nasledující veršik:

Fehér az ing,
A kalap meg fekete;
Veres toll van
És zöld szalag mellette.

Opakovajuće čvicheňi.

Uč. *Itt van egy krajczár; itt is van egy krajczár. Hány krajczár egy krajczár meg egy krajczár?* . . . Uč. *Miből van a krajczár?* . . . Uč. *Milyen színű a réz?* . . . Uč. *Sárga-e az ezüst is?* . . . Uč. *Milyen színű az ezüst?* . . . Uč. *Mi van ezüstből készítve?* . . . Uč. *Ez a gyűrű miből van készítve?* . . . Uč. *Ez a fülbevaló is aranyból van-e?* . . . Uč. *Miből lehet a fülbevaló készítve?* . . . Uč. *Miben van a tента?* . . . Uč. *És hol van a tentalatartó?* . . . Uč. *Miből van az asztal?* . . . Uč. *Lehet-e az asztal vasból is?* . . . Uč. *Mi van ezen tarteremben vasból?* . . . Uč. *Fehér-e a vaskályha?* . . . Uč. *Le-*

het-e a vaskályha fehér? . . . Uč. Hol van a fekete tábla? . . .
Uč. Van-e a tanteremben zöld asztal? . . . Uč. Minő asztal
van a tanteremben? . . . Uč. Minő szék van itt? . . . A fal is
sárga-e? . . . Uč. Van-e itt zöld kendő? . . . Uč. Hát fehér
kendő van-e? . . . Uč. Mi van az ajtó felett? . . . Uč. Lehet-e
a kép az ajtó alatt? . . . Uč. Mi előtt van a számológép? . . .
Uč. Mi felett van a szürke mellény? . . . Uč. Mi előtt van a
kék szalag? . . . Uč. Van-e a sárga asztal megett számoló-
gép? . . .

II. VII

1. Jancsi! Mutass fehér, fekete, zöld, veres, sárga (atd.)
tárgyat és mondd meg teljes mondatban, milyen színű?

2. Jozef! Ukaž všelijake veci a pitaj še, jakej su farbi?
Ondrej a za nim cala klasa budze ci odpovedac.

3. Miska! Mondd meg, hol van kék, sárga, fekete tárgy?

7. Lekcija. X

II. III

Vlastnosc, rečoch.

Čvičení: hosszú, rövid, széles, keskeny, vastag, vékony,
magas, alacsony, kemény, puha, sima, egyenes, görbe, nagy,
kicsiny.

Prikladne višvetleňi.

Pri višvetleňu teheto čvičenja lem vtedi potrebujeme i
slovenske, menovaňe slova kedbi smišel uherskich slov neboli
dzecom dose jasni. Uč. Irok valamit a táblára. (Caha z krejdu
jednu lenijku.) Mi ez? D. Az vonal.

Uč. Irok még valamit. (Píše zaš kratku lenijku.) Mi ez?
D. Az is vonal.

Uč. (Ukaže na peršu lenijku.) Ez a vonal hosszú. Tota
lenijka je dluba. Ez a vonal pedig rövid. Tota lenijka je ale
kratka.

Uč. Pista! Jőjj ki a táblához! Irj hosszú vonalat. Milyen ez a vonal? ... *Uč. Irj rövid vonalat. Milyen ez a vonal?*

Uč. Palatáblát asztalra fel, 1—2—3! Palavesszőt fogj!

Uč. Irjatok egy hosszú vonalat. Milyen az a vonal? ...

Uč. Irjatok rövid vonalat. Milyen vonal az? ...

Uč. Ez a szalag széles. (Dzeci opakuju.) Uč. Az a szalag keskeny. (DD. opakuju.) Uč. (Ukaže na školske dzvere.) Milyen ez az ajtó? ... Uč. (Ukaže na dzverka (fiok) školskej kasni.) Milyen az az ajtó? ... Uč. Lehet-e a szobaajtó keskeny? ...

Uč. Ez a könyv vastag, az ott vékony. Tota knižka je hruba, tamta cenka. (Vivolane dzeci opakuju.) Uč. Milyen ez a posztó? ... Uč. És milyen ez a vászon? ... Uč. Hát a bőr milyen? ... Uč. Az a papiros is vékony? D. Az a papiros nem vékony, az vastag.

Uč. Ez a fal magas, de az ajtó alacsony. Ten mur je visoki, ale dzvere su niske. (Vivolane dzeci opakuju.) Uč. Ez az asztal is magas, de ez a szék alacsony ... Uč. Ez a fogas is magas? D. Nem, ez a fogas alacsony. Uč. Hát a kép milyen? ...

Uč. (Vezme do ruki linial.) Čo je to? D. (Po slovenski.) To je linial. Uč. Linial vola še po uherski: vonalzó. Jak še linial po uherski vola? ... Uč. (Ešče raz ho ukaže.) Mi ez? D. Az vonalzó. Uč. (Da ho dzecom do ruki.) A vonalzó kemény. Linial je tvardi. (Vivolane dzeci opakuju.) Uč. Milyen a vonalzó?

Uč. Kemény-e a kréta is? ... Uč. Hát a vas milyen? ... Uč. Kemény-e a szivacs? D. A szivacs nem kemény. Uč. A szivacs puha. Špongia je mekka. (DD. opakuju.) Uč. Milyen a szivacs? D. A szivacs puha. Uč. Milyen a posztó? ... Uč. Milyen a kalap? ... Uč. Lehet-e a kalap kemény is? ... Uč. Milyen lehet a kalap?

Uč. *Az ablaktábla sima, a vonalzó is sima. A kréta is sima-e? A kréta nem sima.*

Uč. (Caha jednu rovnu a jednu krivu řinajku.) *Mi ez? . . . Uč. Hány vonal ez? . . . Uč. Ez a vonal egyenes, ez itt görbe. (DD. opakuju.) Uč. Milyen a vonalzó? . . . Uč. Milyen ez a drót a számológépen? . . . Milyen ez a fal? . . .*

Uč. *Az iskolai tábla nagy. Školska tabla je velka. Dzeći opakuju.) Uč. A palatábla kicsiny. Tablička je mala. (DD.) — Uč. Nagy-e ez a könyv? D. Ez a könyv nem nagy, ez kicsiny. Uč. Hát ez a könyv itt nagy-e? D. Az a könyv ott nagy. Uč. Milyen lehet a könyv? D. A könyv lehet nagy és kicsiny.*

Uč. *Rajzolatok palatábláitokra egy nagy széket! — Most rajzolatok mellé egy kicsinyt! (Ablakot, ajtót stb.)*

Opakovajuće čvčeņi. X

Uč. *Nagy-e ez a tanterem? . . . Uč. Lehet-e a tanterem kicsiny? . . . Uč. Lehet-e a fal vékony? . . . Uč. Hol van a magas ajtó? . . . Uč. Mi van az ajtó mellett? . . . Uč. Magas-e a kályha is? . . . Uč. Milyen színű a kályha?*

Uč. *Magas fiú-e Péter? . . . Uč. Hát István magas fiú-e? . . . Uč. Oly nagy-e Irma mint Mari? Uč. Milyen leány hát Mari? . . . Uč. Magas-e az a fogas? . . . Uč. Mi van a magas fogas felett? . . . Uč. Mi van a magas fogas alatt? . . . Uč. Hol van egy krajczár? . . . Uč. Milyen a krajczár? . . . Uč. A kendő is olyan-e, mint a krajczár? . . . Uč. Miből van a krajczár? . . . Uč. Lehet-e a réz puha? . . . Uč. Hát a selyem mindig puha-e? . . . Uč. Puha-e az ablaktábla? . . . Uč. Hát a zöld üveg puha-e? . . . Uč. Van-e itt a tanteremben zöld üveg? . . . Uč. Hát kék kabát van-e itt? . . . Uč. Hány kék kék kabát van itt? . . . Uč. Van-e a szekrény felett kék? . . . Uč. Hát a szekrényben van-e kék irka? . . . Uč. Hány kék*

írka lehet a szekrényben? . . . Uč. Miből van az írka készítve? . . . Rajzoljatok s-e a vonal vagy görbe? . . .

1. Nevezd meg kemény, puha, hosszú, rövid tárgyakat!
2. Nevezd és mutass tárgyakat, te meg mondd meg, milyenek azok? — Příklad: József: **Ez szék.** — Péter: **A szék alacsony.**

8. Lekeija.

Vlastnosc vecoch. — (Pokračovaňi.)

Čvičení: *nehéz, könnyű, hideg, meleg, lapos, gömbölyű, kerek, szegletes, hegyes, éles, tompa; tél, nyár, golyó, labda, kés, tű, olló.*

Příkladne višvetleňi.

(Učitel dzvihňe zos stola jednu malu kňižičku, aiěbo tabličku.) *A palatábla könnyű.* Tablička je ľehka. DD. opakuju. *Uč. (Dzviha školsku tablu alěbo druhu česku vec.) Az iskolai tábla nehéz.* Školska tabla je češka. DD. opakuju.) *Milyen a palatábla? . . . Uč. Milyen az iskolai tábla? . . .*

Uč. János! Jőjj ki! Milyen ez a könyv? . . . Uč. Hát ez az asztal milyen? . . . Uč. Nehéz-e ez az ajtó? . . . Uč. Hát a kalap nehéz-e? . . . Uč. És a sapka milyen? . . . Uč. Lehet-e a sapka nehéz? . . .

Uč. József! Jőjj ki ide! Mi ez? D. Ez kályha. Uč. Tapintsd meg. Dotkňi še! Milyen a kályha? D. (Slovenski.) Pec je žimni. Uč. A kályha hideg. Milyen a kályha?

Uč. Télben a kályha meleg. V žime je pec cepli. (DD. opakuju.) Uč. Nyárban a kályha hideg. V ľece je pec žimni. (DD. opakuju.) Uč. Milyen a kályha nyárban? . . . Uč. Milyen a kályha télben? . . .

Uč. *Milyen a zár? ... a drót? ... a fa? ... a sapka? ... a köpeny? ... a szűr? ...*

Uč. *Az asztaltábla lapos.* Stolova tabla je klapkasta. (D. opakuju.) Uč. *Milyen az asztaltábla? ...* Uč. *Milyen a padló?* Jaka je dlaška? Uč. *Lapos-e a fal? ...* Uč. *Mi lapos még a tanteremben? ...*

Uč. *A golyó gömbölyű.* Kula je okruhla. (Dzenci opakuju.) Uč. *Milyea a golyó? ...* Uč. *Gömbölyű-e a tentatartó? ...* Uč. *Mi gömbölyű még?* D. (Po slovenski.) Labda je okruhla. Uč. *Povedz: A labda gömbölyű.* (D. opakuju.) Uč. *Milyen a labda? ...*

Uč. *A palatábla szegletes.* Tablička je končista (uhlasta). (Upozorni učitel dzeci na konce tablički a možu jich i počítac.) *Milyen a palatábla? ... a vonalzó? ... a kép? ...* Uč. *Szegletes-e a krajczár is?* D. **A krajczár nem szegletes.** Uč. *A krajczár kerek.* Krajcar je okruhli. *Milyen a krajczár? ...* Uč. *Hát a kalap milyen? ...* Uč. *Ez a kalap is kerek.* *Hát a sapka milyen? ...* Uč. Uč. *Lehet-e a sapka szegletes? ...*

Uč. *A fal négyszögű.* Mur je štvernohrasti. *Milyen a fal? ...* Uč. *A padló is négyszögű? ...* Uč. *Az iskolai tábla, a palatábla, a könyv négyszögű.*

Uč. (Vicajhnuje jeden triuhelňik.) *Rajzolok valamit a táblára. Ez is négyszögű-e?* D. **Ez nem négyszögű.** Uč. *Hány szögű ez?* Keło uhli ma to? (D. Po slovenski.) To tri uhli ma. Uč. *Ez háromszögű.* (Dzenci opakuju.) Uč. *Hány szögű hát ez? ...*

Uč. *Rajzoljatok ti is olyan háromszöget palatábláitokra! Palatáblát fel! 1—2—3!*

Uč. *Ez a toll hegyes.* Toto pirko je končiste. (DD.) Uč. *ez a tü is hegyes.* I tota ihla je končista. (DD. opakuju.) Uč. *Hát a palavessző milyen? ...* Uč. *Ez a krétadarab is hegyes-e?* D. **Ez a krétadarab nem hegyes.**

Uč. (Vezme do ruk jeden ostri a jeden tupi nožík a reze

speršim.) *Ez a kés éles.* Tento nožík je ostrí. (DD.) *Uč.* (Reže z druhim.) *Éles-e ez a kés is?* *D.* **Ez a kés nem éles.** *Uč.* *Ez a kés tompa.* (DD. opakuju.) *Uč.* *Milyen lehet a kés?* *D.* **A kés lehet éles és tompa.** *Uč.* *Éles-e az olló (nožnice) is?* . . . *Uč.* *Mindig éles-e az olló?* . . .

Opakovajuće čvčeňi.

Uč. *Itt van egy könyv. Milyen a könyv?* . . . *Uč.* *Lehet-e a könyv nehéz?* . . . *Uč.* *Milyen színű ez a könnyű könyv?* . . . *Uč.* *Hány szegletű a könyvtábla?* . . . *Uč.* *Miből van a könyv készítve?* . . . *Uč.* *Milyen a papiros?* . . . *Uč.* *Nehéz-e a papiros?* . . . *Uč.* *Lehet-e a papiros nehéz?* . . . *Uč.* *Van-e itt egy lapos tárgy?* . . . *Uč.* *Melyik az?* . . . *Uč.* *Lapos-e a labda?* . . . *Uč.* *Lehet-e a labda lapos?* . . . *Uč.* *Hát a hatos lapos-e?* . . . *Uč.* *Milyen még a hatos?* . . . *Uč.* *Miből van a hatos készítve?* . . . *Uč.* *Mi van még ezüstből készítve?* . . . *Uč.* *Minő színű az ezüst?* . . . *Uč.* *Minő az arany?* . . . *Uč.* *Mi van aranyból készítve?* . . .

Uč. *Lehet-e a tantatartó nehéz?* . . . *Uč.* *Mi van a tantatartóban?* . . . *Uč.* *Milyen színű a tента?* . . . *Uč.* *Hol van a széles ajtó?* . . . *Uč.* *A tanteremben van-e a magas kép?* . . . *Uč.* *A pad alatt van-e sok papirdarab?* . . . *Uč.* *Hideg van-e most a tanteremben vagy meleg?* . . . *Uč.* *Mikor hideg a kályha?* . . . *Uč.* *Mikor meleg?* . . . *Uč.* *Télben meleg, nyárrban hideg — mi az?* . . . *Uč.* *Agyagból van-e a kályha vagy vasból?* . . . *Uč.* *Lehet-e a kályha fából?* . . . *Uč.* *Mi lehet fából?* . . . *Uč.* *A fehér kalap miből van készítve?* . . . *Uč.* *Nehéz-e az aalmakalap?* . . .

1. Učitel predloži a potom ukaže v timto čvčeňu zpomenute aj ine veci, vivola jedného školníka: *Milyenek ezek a*

tárgyak? . . . Vezmi každú vec do ruki a povedz jej vlastnosť (jakosť) po uherski.

2. *Jójj ki, mutass több tárgyat és kérdezd Mártontól, milyen az?*

9. Lekcija.

Stupnovaňi pridavních slovoch (menoch).

Čvicieni: *hüvelykujj, mutatóujj, középujj, aranyujj, kisujj.* (Pomenovaňi a čvicieni.)

Prikladne visvetľeni.

Uč. Ez a könyv vékony. Vékony-e ez az irka is? D. Ez az irka is vékony. Uč. Ked aťe pisanku prirovnaš ku kňižki, jak poviš o nej? D. Pisanka je ceňša. Uč. Az irka vékonyabb. Milyen hát az irka? D. Az irka vékonyabb. — Uč. Milyen ez a könyv? . . . És milyen az irka? . . . Uč. Hát a papiros milyen? D. Papir je najceňši. Uč. A papiros legvékonyabb. Milyen a papiros? . . .

Uč. (Vezme hrubu kňižku.) Itt is mutatok egy könyvet. Vékony-e ez a könyv? D. Nem, ez a könyv vastag. — Uč. Hát ez itt milyen? (hrubšu kňižku ukaže). D. Tota je hrubša. Uč. Ez itt vastagabb. Milyen hát ez a könyv? D. Ez a könyv vastagabb. Uč. És ez itt milyen? D. Ez a könyv legvastagabb.

Uc. Jójj ki, Péter! Állj egyenesen! Stoj rovno! — Péter magas fiú.

Uč. Jójj ki te is, Józsi! Állj ide melléje. Józsi is oly magas fiú-e, mint Péter? D. Józsi magasabb fiú, mint Péter.

Uč. Jójjön ki Pista. Állj ide te is! — Hát Pista milyen magas fiú? D. Pista a legmagasabb fiú. — Uč. Menjetek helyre!

Uč. Irok a táblára egy hosszú vonalat. Milyen vonal ez? . . . Uč. *Palatáblát asztalra fel, 1—2—3!* Irjatok ti is egy hosszú vonalat. Irok még egyet. Ez a vonal hosszabb, mint ez. Irjatok ti is egy hosszabb vonalat. Milyen vonal az? . . . Uč. Irok még egyet. Hát ez milyen vonal? D. **Ez a leg-hosszabb vonal. — Vigyázz!**

Uč. *Megint irok valamit a táblára.* (Caha kratku le-
ňijku.) *Hosszu vonal-e az?* D. **Az nem hosszú vonal.** Uč. *Az rövid vonal. Minő vonal az?* . . .

Uč. *Irjatok ti is rövid vonalat. Minő vonal az?* . . . Uč. *Irok még egyet. Ez is oly rövid vonal, mint amaz?* D. **Az rövidebb vonal.** Uč. *Irjatok ti is egy rövidebb vonalat, mint az első.* — Uč, (Caha trecu leňijku.) *Hát ez a harmadik vonal milyen?* D. **Az a vonal legrövidebb.**

Uč. *Ez az asztal széles.* Ten stol je široky. (D. opakuju.) Uč. *Mi szélesebb, mint az asztal?* D. **Az iskolai tábla szélesebb, mint az asztal.** Uč. *Mi a legszélesebb a tanteremben?* D. **A tanteremben legszélesebb a fal!**

Uč. *Széles-e ez a darab papiros?* . . . Uč. *Ha nem széles ez a darab papiros, milyen hát?* . . . D. **Az a darab papiros keskeny.** Uč. *Hát ez milyen?* D. **Az keskenyebb.** Uč. *És milyen ez a darab papiros?* D. **Az a darab papiros legkeskenyebb.**

Uč. *Milyen a kályha télben?* . . . Uč. *Milyen nyárban?* . . . Uč. *Mikor melegebb a kályha, télben-e vagy nyárban?* . . . Uč. (Ukaže nožik a otvori ho.) *Mi ez itt?* . . . Uč. *Milyen a kés?* D. **A kés hegyes.** Uč. *Olyan hegyes-e a toll, mint a kés?* D. **A toll hegyesebb, mint a kés.** Uč. *Ki tudja megmondani, mi a leghegyesebb?* D. **A tű a leghegyesebb.**

Opakovajuce čvīčēņi.

Uč. *Hosszabb-e a kisujj, mint a mutatóujj?* . . . Uč. *Rövidebb-e az aranyujj, mint a hüvelykujj?* . . . Uč. *Melyik ujj*

a leghosszabb? . . . Uč. Melyik a legvastagabb? . . . Uč. Milyen színű az ujj? . . . Uč. Veresebb-e a szalag, mint a krajczár? . . . Uč. Mely tárgy a legveresebb itt a tanteremben? . . . Uč. Van-e kékebb posztó, mint ez? . . . Uč. Fekete-e ez a kalap? . . . Uč. milyen színű a szalmakalap? . . . Uč. Nehezebb-e a szalmakalap, mint a szőrkalap? . . . Uč. Mi könnyebb, a cipő-e vagy a csizma? . . . Uč. Nehezebb-e a vasajtó, mint a faajtó? . . . Uč. Melyik szó (slovo) hosszabb: mutatóujj-e vagy pedig toll? Uč. Szélesebb-e a kis palatábla, mint a nagy fali tábla? . . . Uč. Könnyebb-e a veres irka, mint a kék könyv? Uč. Hegyesebb-e a vékony tű, mint a vastag palavessző? . . . Uč. Hol van a fehér kréta? . . . Uč. A fekete tábla mellett van-e a puha szivacs? . . .

1. Nevezz meg egy fehér tárgyat, te mondd ennél fehérebbet, te pedig még annál is fehérebbet!

2. Mondd meg mi melegebb (hidegebb); mint a kalap, sapka, papiros, posztó, bőr, vászon, kályha, ajtó stb.?

3. Rajzoljatok egy alacsony, alacsonyabb és legalacsonyabb keresztet a palatáblára! Egy vastag, vastagabb, legvastagabb; rövid, hosszú vonalat, széles, keskeny szalagot.

10. Lekcija.

Stupňovaňi pridavnich slovoch (menoch).

(Pokračovaňi.)

Čvičeňi: görbébb, leg—; szürkébb, leg—; feketébb, tompább, puhább, simább, sárgább, barnább; nagy, nagyobb, legnagyobb; kis, kisebb, legkisebb; — oly, olyan; — első, második, karmadik; — jó.

Prikladne višvetleňi.

Uč. (Zrobi krivu řeňijku na table.) Jaka je to řeňijka tu na table? D. To na table je kriva řeňijka. Uč. *Ez a vonal a táblán görbe vonal. Milyen vonal ez itt a táblán?* D. *Az ott a táblán görbe vonal.*

Uč. *Irok még egyet.* Totu peršu a totu druhu řeňijku budzeme volac. *Ez az első, ez a második vonal. Melyik vonal ez?* (Ukaže na peršu.) D. *Az az első vonal.* Uč. (Ukaže na druhu.) *Melyik vonal ez?* D. *Az a második vonal.* — Uč. *Ez is olyan görbe vonal-e, mint az első?* D. *Az nem olyan görbe vonal, mint az első.* Uč. *Ez görbébb vonal, mint az első.* (D. opakuju.) Uč. *Milyen az első vonal?* . . . Uč. *Milyen a második vonal?* . . .

Uč. *Irok még egy harmadikat.* Napíšem ešče trecu. *Milyen vonal a harmadik?* D. *A harmadik vonal a leggörbébb.*

Uč. *Józsi! Jójj ki. Írj a táblára egy görbe vonalat.* — *Milyen vonal ez itt?* . . .

Uč. *Palatáblát asztalra fel! 1—2—3! Palavesszöt fogj! Írjatok mindnyájan egy görbe vonalat. Milyen vonal az?* . . .

Uč. *Józsi, írj most egy másodikat, de görbébbet.* — *Milyen vonal a második?* . . .

Uč. *Írjatok mindnyájan egy második, de görbébb vonalat, mint az első. Milyen vonal lesz az?* . . . Uč. *Most meg írjatok hozzá egy harmadikat, mely görbébb legyen, mint a második. Milyen vonal a harmadik?* . . .

Uč. *A kabát fekete. A kályha is fekete. Olyan fekete-e a kályha, mint a kabát?* D. *A kályha feketébb, mint a kabát.* Uč. *Hát a tábla milyen színű?* D. *A tábla a legfeketébb.*

*Uč. Itt mutatok három tárgyat. Mi ez? D. Az kalap.
Uč. Milyen a kalap? (Da ho do rukoch.) A kendő is oly puha-e, mint a kalap? D. A kendő puhább, mint a kalap.
Uč. Hát a szivacs olyan puha-e, mint a kendő? D. A szivacs még puhább. Uč. Milyen tehát a szivacs? . . .*

Tak prebere učitel i nasledujice veci: *Az asztal sima, a pad is sima; de az iskolai tábla legsimább. Az iskolai butor zárga, de a képráma legsárgább. Barna a nadrág, barnább a mellény, de a kalap legbarnább. — A kályha nagyobb mint a szék, a fal pedig a legnagyobb a tanteremben. Károly kis fiú, Samu kisebb, és ki lesz a legkisebb?*

AA

Opakovajuće čvicheňi.

Uč. Hol van a tarka kendő? Tarkább-e ez a ruha? Nem tarka ruha ez? Minő ruha ez? Szürke-e az a kabát? Hát a zsebkendő milyen színű? Fehérb-e a zsebkendő, mint az ing? Lehet-e a zsebkendő tarka? Hát a fehér ing tarka-e? Mi alatt van a fehér ing? Szürkébb-e ez a mellény, mint ez a nadrág? Barnább-e József, mirt Pali? Ki a legbarnább fiú az iskolában? Ki a legbarnább leány a tanteremben? Lehet-e a vonalzó is görbe? Milyen a vonalzó mindig? Hol van most a görbe bot? Mi van még az asztal alatt? Mi van az ablakban? Szélesebb-e az ablaktábla, mint az ablakszárny (strana oblaka)? Az ablak mellett van-e az alacsony számológép? Mi alacsonyabb, a számológép vagy pedig a pad? Melyik pad a ledmagasabb? Lehet-e a pad görbe? Milyen az iskolai pad mindig?

X

1. Hasonlítások össze a következő tárgyakat tulajdonságukra nézve. Prirovnaŭje nasledujice veci vedla jih vlasnosci (jakosci): *Asztal — szék; ajtó — ablak — ablaktábla;*

könyv — irka; ing — zsebkendő — papiros; posztó — fa — vas.

2. Béla, nevezz meg két tárgyat, J. meg össze fogja azokat hasonlítani.

11. Lekcija.

Častki cela.

Čvičeňi: fej, nyak, törzs, láb, kar, kéz, haj, szem, fül, orr, száj, fog, nyelv; — fejem, fejed, feje stb.

Prikladne višvetleni.

Učitel i tu ukaže perše každú částku cela, da ju menovae skrz dzeci a pridava prisvojovace pripojki (pridavki).

Uč. *Ez itt a fej, a nyak, a törzs, a láb, a kar stb. Hol van a fej, a kar, a láb, a szem, a fog stb.?*

Uč. *Ez itt az én karom.* To je tu mojo rameno. Ukaž svojo rameno a povedz tež tak! . . . Všicke! Uč. *Hol van a te karod? Kdže je tvojo rameno? Uč. Povedz: To je mojo rameno. D. Ez az én karom.*

Uč. *Az én orrom rövid, de karom hosszú. Mondd meg, milyen a te orrod? . . . És milyen a te karod?*

Uč. *Ez az én karom.* (Ukaže perše na svojo, potom na rameno jedneho školníka.) *Ez nem az én karom. Ez a te karod.*

Uč. Ukašce všicke na rameno svojeho sušeda a povice uherski: To je tvojo rameno. DD. *Ez a te karod.* — Uč. Ukašce na ruki sušeda a povice. To je tvoja ruka. DD. *Ez a te kezed.*

Uč. Ukaž na svoj kalap (gerok, nohavice, kozuch) a povedz po uherski: Ten tu je moj kalap. D. *Ez itt az én ka-*

lapom. (Dzecko dalej ukazuje a hvári.) **Ez itt az én kabátom. Ez itt az én nadrágom** atd.

Uč. Péter, állj fel! Ukaž na Jožkovo veči a povedz, jakaj su farbi? *D. A te nadrágod barna, kabátod fekete, de kalapod fehér.*

Uč. Itt van János kalapja. Tu je Jankuv kalap. *Az ő kalapja is fehér?* *D. Az ő kalapja nem fehér, az fekete.*
Uč. Ez itt Pali nadrágja. Milyen az ő nadrágja? *D. Az ő nadrágja kék.*

Uč. Ez itt az én lábam. Hol van a te lábad? . . . *Uč. Itt a szám. Mutasd te is szádat!* . . . *Uč. Ez itt fogam. Az én fogam fehér és kemény. Milyen a te fogad?* *D. Az én fogam is fehér és kemény.* — *Uč. Itt van az én öt ujjam. Hol van a te öt ujjad?* . . . *Uč. Számláld meg, hány ujjad van?* . . .

Uč. J., mutasd meg Péternek, hol van az ő lába, foga, ujjja. *D. Itt van a te lábad, fogad, ujjad.*

Uč. Ti F. povedz Karolovi, kdze su Joškovo palce, zubi, nohi. *D. Itt van az ő foga, ujjja, lába.*

Uč. Itt van az én szemem. Hol van a te szemed? . . .
Uč. Itt van az egyik fülem és itt van a másik fülem. Fejemen van két fülem. Ez itt az én két kezem. Ez az egyik, ez itt a másik. Ez itt a jobb kéz, ez a balkéz. Mutasd jobb kezedet. *D. Ez itt jobb kezem.* *Uč. Mutasd bal kezedet.* . . . *Uč. Hol van jobb szemed?* . . . *Uč. Melyik a balszemed?* . . . *Uč. Hol van az egyik füled?* . . . *Uč. Hol a másik?* . . .

Opakovajuće čvicheņi.

Uč. Itt van az én fejem. Az én fejem nagy. Nagyobb-e a te fejed, mint az én fejem? Mi felett van a fejed? Mi van a nyak alatt? Hol van a két lábad? Hosszú-e a két lábad? Hosszabb-e a lábad, mint a kezed? Milyen színű a te hajad?

Milyen színű lehet a haj? Van-e itt fekete, barna, szőke, fehér haj? Hát veres haj van-e? Hol van jobb és bal szemed? Kék-e a te szemed vagy barna? Lehet-e a szem fekete? Gömbölyű-e a szem? Mi van szemed felett? Mi van szemed alatt? Orrod is gömbölyű? Mi van orrodban? (Két lyuk, két orrlyuk.) Mi van az orr alatt? Szélesebb-e a száj, mint az orr? Mi van a szájban? Milyen a nyelv? Milyen a fog? Lehet-e a fog oly puha, mint a nyelv? Hány fog van a szádban? (Sok.) Hol van jobb (bal) füled? Puha-e a fül, vagy kemény? Melyik puhább, a fül-e vagy az orr? Vastagabb-e a nyakad, mint törzsöd (derekad)? Az asztalon van-e két kezed? Az ő keze is az asztalon van? Hol van az ő keze?

1. *Mutasd egyes testrészeidet (jednotlivě částki tvojeho cela) és nevezd meg! (Péter: Ez az én nyelvem stb.)*

2. *Fordulj Pálhoz és mondd meg neki, mily testrészei vannak. (Itt van a te füled stb.; za tim: Ez itt a te szemed stb.)*

3. *Állj fel te és te! Pali, mondd el Károlynak, milyen ruhadarabjai vannak!*

4. *Samu, mondd el Ferinek, mily tárgyai vannak Miklósnak egyenkint.*

12. Lekcija.

Častki cela (pokračovaňi.

Čvičeňi: homlok, szemöldök, szempilla, arc, áll, térd, oldal, has, hát, váll, könyök, ököl, térd, talp; — enyim, tied, övé, kié?

Prikladne višvetleňi.

Učitel predloži nasledujice veci, ukaže jich dzecom a da jich skrz jednotlivich a calu klassu menovac.

Uč. (Ukaže na svojo čolo.) *Ez itt homlokom.* To je tu mojo čolo. Ukaž tvojo čolo a povedz tež tak, Štefan! . . . **Uč.** *Két szemem felett van szemöldököm.* Nad dvoma očami mam oboči. (Dzeci opakuju.) **Uč.** *A szemöldök alatt van a szempilla.* Pod obočim su obrvi. (DD.)

Uč. *itt van arczom. Ez itt az áll. Ez itt az egyik oldal, ez a másik oldal. Ez itt a mell, mellem alatt van a has; az pedig a hát. Itt van jobb vállam, itt pedig bal vállam. Ez a könyököm, ez meg az öklöm. Itt a térdem, amott pedig a talpam és lábujjam.*

Uč. *Ez az én kalapom. Ez a kalap az enyim.* Ten kalap je moj. — *Hát ez a kalap itt kié?* Či je ten kalap? (Ukaže na kalap jedneho chlapca, ktoremu otazku chce dac.) **D.** **Ez a kalap az enyim.**

Uč. (Ukaže na cudzu pisanku.) *Ez az írka is a tied?* Či je itota pisanka tvoja? **D.** **Ez az írka nem az enyim.** **Uč.** *Ez az írka nem a tied, ez az övé.* (Ukaže školníka, ktoromu pisanka prisluha.) **Uč.** *Kié ez az írka?* **D.** **Ez az írka az övé.**

Uč. (Ukaže na ceruzu (plajvas) teho školníka, ktoremu otazku predloži.) *Ez a czeruza a tied-e?* **D.** **Ez a czeruza az enyim.** **Uč.** *Tied-e a toll, a kép, a kés?*

Uč. (Ukaže na cudzi nožik.) *Tied-e ez a kés? Hát a tied talán ez a kés? Tied sem. Ez a kés károlyé. Kié ez a kés? . . . Uč.* *Hol van a Miklósé? . . . Jánosé-e ez a palavessző vagy pedig a tied?* **D.** **Ez a palavessző nem a Jánosé, hanem az enyim.**

Uč. *Számlálj egytől tízig felfelé!* **D.**

Uč. *Kéto je jedenraz jeden? . . . Uč.* *Uherski povime to: egyszer egy, az egy. Mennyi az: egyszer egy? . . . Uč.* *Mennyi lesz kétszer egy? . . . háromszor? . . . tízszer egy? . . .*

Tež tak: $1 \times 2 = ?$ $2 \times 2 = ?$ $3 \times 2 = ?$ $4 \times 2 = ?$ $5 \times 2 = ?$ $3 \times 1 = ?$ $3 \times 2 = ?$ $3 \times 3 = ?$ $4 \times 1 = ?$ $4 \times 2 = ?$ $5 \times 1 = ?$ $5 \times 2 = ?$

Opakovajuće čvicheni.

Hol van homlokod? Mi a te homlokod, csont-e vagy bőr? Puha-e homlokod vagy kemény? Milyen a csont? Mi van homlokod alatt? Arczod felett, vagy arczod alatt van-e állad? Milyen az állad? Miből van az áll? Mi van az áll-csont felett? Kemény-e a vállad is? Mi keményebb, a vállad-e vagy az állad? Hol van térded? Puha-e a térded? Milyen még a térd? Gömbölyű-e a mell is? Milyen a mell? Lapos-e a hát is? Milyen még a hát? Mi van a hát mellett? Hány oldal van az embyri testen? Mi ez itt elül a mell alatt?

Kié ez a könyv? Nem a Péteré az a könyv? Hol van Péter könyve? Olyan-e ez a könyv, mint a János-é? Kié a legnagyobb? Kié tarka? Mutasd mutatójujadat? D. Ez mutatójujam. Üc. Hosszabb-e mutatójujad, mint középujjad? Vastagabb-e aranujjad, mint a kisujjad? Sok haj van-e fejedén? Milyen a te hajad? Milyen az Irmáé? Van-e itt göndör haj? A te hajad is göndör? Milyen lehet a haj? Mi van a haj mellett oldalt?

1. Nevezd meg fő testrészeidet!
2. Mondd el, mi van a fejedén, szádban?
3. Mondd el a törzs részeit!
4. Mondd meg, hol van mindegyik testrészed, — melyik mellett, alatt, felett, megett?
5. Mondd el az egyszeregyet egygyel, kettővel atd.

13. Lekcija.

Častki hlzi a ňekterih inich vecoch.

Čvicheni: nekem, neked, neki van; nekem, neked, neki nincs, — sincs, sem-sem, mindenki; ülőhely, támla, könyv-tartó, sarok, szár, bélés.

Prikladne višvetleňi.

Uč. Kié ez a kalap? D. Ez a kalap az enyim. Uč. Károlynak (ten isti chlapec, ktori odpovedal) *van kalapja.* Karol ma kalap. *Kinek van kalapja? D. Károlynak van kalapja. Uč. Van-e Jánosnak is kalapja? D. Jánosnak is van kalapja.*

Uč. Hát Józsefnek van-e kalapja? D. Józsefnek nincs kalapja. (Kedbi dzeci mesto „nincs“ odpovedali „nem van“, alebo nedali bi odpovedz, učiteľ sam odpoveda a dzeci za nim hutora.) *Uč. Mije van Józsefnek? Co ma Jozef? D. Józsefnek sapkája van.*

Uč. Van-e Zsuzsinak is sapkája? (DD. odpovedaju.) Uč. Mije van Zsuzsinak? D. Zsuzsinak kendője van.

Uč. Van-e Zsuzsinak czipője? D. Zsuzsinak van czipője.

Uč. Kinek van csizmája? D. Nekem van eszímám.

Medzi odpovedzami najdže še i taka, kdže dzecko v peršej osobe pò slovenski povi: „Ja mam!“ Učiteľ použiže totu piležitosc a napravi ho: Povedz: *Nekem van eszímám! . . . Ti! . . . Ti! . . . Chlapci! . . .*

Uč. Kinek van kendője. DD.

Uč. Kinek van nyakkendője? DD. — Uč. Van-e neked is nyakkendőd? D. Nekem van nyakkendóm. — Uč. Kinek van könyve? D. Nekem van könyvem.

Uč. Van-e neked olvasókönyved? D. Nekem van olvasókönyvem. Uč. Kinek van még olvasókönyve? (DD. odpovedaju.)

Uč. Mindenkinek van olvasókönyve. Každy ma čítanku. (DD. opakuju.)

Uč. Kinek van irónja? D. Nekem van irónom. Uč. Van-e neked hegyes irónod? Kinek van még hegyes irónja? Van-e neked — neked — neked? Ha nincs hegyes irónod.

van-e hegyes palavessződ? DD... Uč. Kinek van hegyes palavesszője?

Uč. Samunak nincs sem irónja, sem palavesszője. Kinek nincs sem irónja, sem palavesszője?...

Uč. Van-e neki palatáblája? D. Neki nincs palatáblája. Uč. Palatáblája nincs neki! De irkája csak van neki? D. Neki irkája sincs.

Uč. Mi ez itt? D. Az ott fal. Uč. Hány fala van a szobának? D. A szobának négy fala van. Uč. Hány padlója van a szobának? D. A szobának egy padlója van.

Tak pokračuje učitel i pri ostatních částkoch hiži a dzeći cale odpovedze davaju. A szobának van — egy padlója, három ablaka, — egy ajtaja, egy kályhája.

Uč. Povedz, jake částki ma hiža? (Odpovedz.) Uč. Povedz teraz lem raz: „a szobának van“ a potom menuj částki hiži.

Takim spůsobom preberu še i částki inich vecoch.

A széknék van ülőhelye, négy lába és támlája.

Az iskolapadnak van: ülőhelye, hátdeszkája, asztal-deszkája, könyvtartója, lábdeszkája.

A számológépnek van rájája, talpa, tiz drótja (sodronya) és sok golyólya.

A csizmának van szára, feje, sarka, talpa, bélése.

Opakovajuće čvicheni.

Itt van egy gyűrű. Miből van ez a gyűrű készítve? Miből lehet a gyűrű? Milyen a gyűrű? Ké ez a gyűrű? Hát van Marinak gyűrűje? Kinek van még aranygyűrűje? Milyen gyűrűd van neked? Neked nincs gyűrűd; van-e fülbevalód? Milyen a te fülbevalód, arany-e vagy ezüst? A te fülbevalód sem nem arany, sem nem ezüst, az sárgaréz. Milyen fülbevalód van neked? Van-e meleg cipőd? Hát Zsuzsinak van-e meleg kendője? Nagy kendője van-e neki vagy kicsiny?

Milyen színű az ő kendője? — Van-e neked fejed, nyakad, törzsöd (derekad), lábad? Mi van fejedén? Szőke-e vagy barna a te hajad? Lehet-e a haj fekete is? Hosszú-e vagy rövid a te hajad? Vastag-e vagy vékony a haj? Mi vékonyabb, mint a haj? Milyen a hajszál? Hány szemed van neked? Mi felett van a te szemöldököd? Hány ujjad van jobb kezeden? Hány ujjad van balkezeden? Hány ujjad van mindkét kezeden? Melyik ujjad a leghosszabb, melyik a legrövidebb, melyik a legvastagabb? Van-e szomszédodnak is öt ujja mindenik kezén? Mindenkinek van-e öt ujja egy-egy kezén? — Van-e Zsuzsinak kis képe? Hát tije meg czérnája van-e? Kinek van még tije és czérnája? Van-e a fiúnak is tije és czérnája? (V. odpovedzi: sem—sem.) Van-e ezen tanteremnek magas ajtaja, magas ablaka, nagy kályhája?

1. *Mondd meg milyen részei vannak a tanteremnek, a székeknek, a számológépnek, az iskolapadoknak, a csizmának?*

2. *Mondd meg, mi van fejedén? Povedz, co maš na hlave? Pr.: Fejemen van hajam, homlokom, két szemem atd.*

3. *Mondd el Károlynak, milyen ruhája van neki. Pr.: Neked van nyakkendőd.*

4. *Mondd meg nekem, milyen taneszköze van Józsefnek és milyen nincs? Pr.: Józsefnek (a)lebo: neki) van olvasókönyve, palatáblája, de nincs írónja, írkhája atd.*

14. Lekcija.

Kňižka.

Čvičeňi: fedél, sarok, levél, oldal, sor, betű; rész, anya, ajándék, vásár, édes; volt; több.

Příkladne višvetleňi.

Uč. *Kié ez a könyv? D. Ez az ő könyve. Uč. (Ukaze na majiteľa knížki.) Ez Károlynak a könyve. Kinek a könyve ez? ... Uč. Hát ez kinek a könyve? D. Az Marinak a könyve.*

Uč. *Nézzük csak meg. Mi ez? Ez a könyvnek a fedele. Mi ez? Az a könyvnek a fedele.*

Uč. *Hány fedele van a könyvnek? Négyszögü-e a könyv fedele? Miből van a könyv fedele készítve?*

Uč. *Ez itt a könyvnek a sarka. Milyen része ez a könyvnek? Miből van a könyvnek a sarka készítve?*

Uč. *Ez pedig itt a könyvnek levele. Mi ez? D. Az a könyvnek a levele. Uč. Hány levele van a könyvnek? D. A könyvnek sok levele van. Uč. Hány oldala van egy levélnek? Egy oldalon van sok sor. Mi van minden oldalon? Minden sorban van több szó. Mi van minden sorban? Minden szóban van egy vagy több betű. A könyv taneszköz.*

Uč. *Teraz smé menovali částki knížki. Častka po uherski še vola: rész. Jak še povi částka po uherski? Uč. Milyen része ez—ez—ez a könyvnek? D. Az a könyvnek a fedele, az a sarka, az a levele.*

Uč. *Vigyázz! Könyvet asztalra fel: 1—2—3! Mutasd, Hol van a könyvnek a két fedele? Hány fedele van a könyvnek? Milyen a könyv fedele? Miből van a könyv fedele készítve?*

Takto učitel vecejraz še vipituje, ale vše vtim poradku a štíma štíma slovami. Skrže ukazaňe každej částki kníhi, poda opis jej a ku ďalšemu virozpravjaňu vivola jednotlivo deci. Keď je potrebnó, kladze pomocne otazki. — Visledek budze nasledujici:

A könyv.

Ez itt könyv. A könyvnek két fedele, egy sarka és sok levele van. A könyvnek két fedele négyszögü és vastag papirosból van készítve. A könyvnek sarka hosszú és bőrből vagy vászonból van, de lehet papirosból is. A könyvnek levele is papirosból van. Minden levélnek van két oldala, minden oldalon van sok sor, a sorban több szó, és minden szóban egy vagy több betű. — A könyv taneszköz.

Nato nauča še dzeci niżej nasledujuci veršik, tak že jim učitel' visvetli perše nežname slova, smišel' vipovedzach a potom jim ho vecejraz poveda a oňi za nim mlujja.

Ez a kis könyv jó portéka,
Édes anyám ajándéka.
Mikor benn volt a vásáron,
Nekem vette a mult nyáron.
Azóta én tanulgatok,
Iskolába járogatok.

15. Lekcija.

Stol. Stolek.

Čvičeňi: fiók, lakat, vízszintes, függőleges, kihúzható, ülő, valami.

Prikladne višvetleňi.

Učitel' perše opiše stol v macerinskej reči; potom prej-dze na pomenovaňe častkoch a opisovaňe v uherskej reči.

Uč. *Mi ez itt?* D. *Ez asztal.* Uč. *Ez az asztal táblája.* *Mi ez?* . . . Uč. *Az asztalnak van táblája. Milyen alakú az asztal táblája?* D. *Az asztal táblája lehet kerek is.* Uč. *Milyen mély az asztal táblája?* D. *Az asztal táblája lapos.* Uč. *Az asztal táblája vízszintes.* Stolova tabla je rovna. *Mi-*

lyen még az asztal táblája? D. Az asztal táblája még vízszintes is. Uč. Milyen rész ez az asztal táblája alatt? D. Ez az asztal oldala. Uč. Hány oldala van az asztalnak? D. Az asztalnak négy oldala van. Uč. Az asztal négy oldala is vízszintes? D. Az asztal négy oldala nem vízszintes. Uč. Az asztal négy oldala függőleges. Stiri strani stola su višice. Milyen az asztal négy oldala? . . .

Uč. Lásd! Vidiš! Itt is van valami. I tu je daco. Ez az asztal fiókja. Mi ez? . . . Az asztalnak van egy fiókja. Hány fiókja van az asztalnak? . . . Uč. Co možes s fiokom zrobie? D. Fiok možem otvoric. Uč. Az asztal fiókja kihúzható. Milyen az asztal fiókja? . . . Mi ez itt a fiókban? Ez a fiók lakatja. To je zamek fioka. Mi hát ez? . . . Uč. Mi van a lakatban? . . . Uč. Hát ez itt mije az asztalnak? D. Ez az asztalnak négy lába. Uč. Hány lába van az asztalnak? . . . Uč. Milyen az asztal négy lába? D. Az asztal négy lába négyszögű, hosszú és függőleges. Uč. Miből van az asztal készítve? Az asztalnak minden része fából van-e készítve? Mi nincsen fából készítve? Miből van az asztal lakatja? . . . Uč. Az asztal iskolai bútor. Mi az asztal?

Teraz nasleduje opakovañe vřickich vipovedzach o stole, tak, jak pri opiše knižki. Visledek budze nasledujici, od dzecoch v otazkoch porozpravjani.

I. Az asztal.

Ez asztal. Az asztalnak van egy táblája, négy oldala, egy fiókja és négy lába. Az asztal táblája lapos, vízszintes és négyszögű, de kerek is lehet. Az asztaltábla alatt van az asztal négy oldala. A négy oldal függőleges. Itt van az asztal fiókja, ez kihúzható. Az asztal fiókjában van lakat, a lakatban kulcs. A fiók és négy oldal alatt van a négy láb, mely négyszögű, hosszú és függőleges. Az asztal fából van készítve, de

lakatja és kulcsa vasból van. Az asztal színe sárga, de lehet barna vagy fekete is. — Az asztal iskolai bútor.

2. A szék.

Okrem dvoch novich slov, čvičeňi to je už zname, preto pomocu otazkoch ľehko je učiť dzeci v tomto opiše.

A széknék van üllője, karja, oldala és négy lába. A szék üllője kemény és négyszögű, de lehet kerek és puha is. Karja magas és görbe; négy lába függélyes és egyenes, de lehet görbe is. A szék fából van, de lehet vasból és szalmából is. A szék színe barna. — A szék szobai bútor.

16. Lekcija.

Pec. Gerok. (Kožuch. Huňa.)

Čvičeňi: *fenék, tető, cső, kemény, rost, hamutartó; eleje, hát, gallér, zseb, gomb, gomblyuk.*

Prikladne višvetleňi.

Spusob učeňa je dosc znami z predešlich dvoch lekejoch, preto še tu ľem visledek podava vktorim ale dzeci dotel maju bic čvičene, dokel to dobre neznaju porozpravjac.

A kályhának feneke, oldala, teteje, ajtaja, csöve és keménye van. A kályha feneke alul van a padlón; ez legszelebb része a kályhának. A kályha négy oldala széles és magas. Az egyik oldalon van az ajtó. Bent a kályhában van a rost, ez alatt a hamutartó. A kályha hátulsó oldalán, vagyis a fal mellett van a cső és tovább a magas kemény. Mind a kettő tele van korommal. A kályha vasból van; lehet agyagból vagy téglából is készítve. A kályha-ajtó, a rost, és a cső vasból van készítve.

A kabát.

A kabátnak van két ujja, eleje, háta, gallérja, bélése, zsebe, több gomblyuka és gombja. Az ujj mindig oly hosszú, mint a kar, nem lehet sem hosszabb, sem rövidebb. A kabát eleje és háta hosszabb, mint a törzs. Felső része posztóból van készítve, alsó része vászonból; a zseb is vászonból van készítve. A zseb lehet mély vagy szűk. A gomblyuk a kabát élén van; beune van a gomb, mely csontból lehet készítve.

17. Lekcija.

Školska tabla. Kamena tablička. Linial.

Čvičeňi: tárgy, név, alak, lap, több, ráma, kótábla, feketés, később; él, vég.

Visvetleňe je to iste, jak v 14. lekciji.

1. A fali tábla.

Ennek a tárgynak a neve: falitábla. A fali tábla színe fekete, alakja hosszukás és négyszegletű. A fali táblának van két nagy és négy keskenylapja. A két nagy lapon van több egyenes veres vonal. A fali tábla taneszköz s az egész fából var készítve.

2. A palatábla.

Ez a tárgy palatábla. A palatáblának van rá mája és kólappja. Rámája fából van készítve és fehér, ha új, később pedig barna. Kólappja feketés, kemény és sima.

3. A vonalzó.

Ennek a tárgynak a neve vonalzó. Színe barna vagy fehér. Alakja négyszegletű, hosszú és vékony. Van két oldala, két éle és két vége. A vonalzó fából van készítve.

18. Lekcija.

Kerstne mena a prezvizka.

Čvičeňi : *első, második, harmadik, negyedik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolczadik, kilenczedik, tizedik, utolsó, hányadik*; *teljes, egész, üres, keresztnév, vezetéknév, fiúnév, leánynev, hely*; *én vagyok, te vagy, ő van.*

Prikladne višvetleňi.

Uč. *Ezen padban Péter az első fiú, József a második, Kálmán a harmadik, István a negyedik . . . András a tizedik.* (Slovenski.) *Hányadik ezen padban Péter, József, Andás? Ki az első ezen padban? Ki a negyedik? Pál itt a tizedik. Ő az utolsó. Hányadik Pál?*

Uč. *Ez itt Pál helye. To je tu Palkovo mesco. Pál helye az utolsó. Hányadik a te helyed? Hányadik ez a hely itt? Ez a kilenczedik hely mellette üres. Toto dzevjate mesco prinim je prazne. Kinek a helye ez itt?*

Uč. *Józsi fiú, Mari leány. Mi vagy te? Co ši ti? . . .*

Uč. *Po uherski poviš: én fiú vagyok. Obrac še ku svojim sušedom a povedz ku ñim, co je každy, dzivče či chlapeš? D. Te fiú vagy. Te leány vagy. Te is fiú vagy. Ő is fiú, de te leány vagy.*

Uč. *Én itt vagyok a fal mellett. Hol vagy te, hol te? . . . Hányadik vagy te a padban? Hányadik itt ez a pont?*

Uč. *Mi a te neved? Jak ci meno? Mi a tied. József? Mi az ő neve? D. Az ő neve Károly. Uč. Mondjátok még több nevet! Povedzce ešte vecej mena? Jak volame take meno, ktore sme pri kersce doštali. D. Take meno kerstnim menom volame. Uč. Magyarul: keresztnév. Mi a te keresztnéved? D. Az én keresztnévem Miska. Uč. Mi az övé? Mondjátok*

most meg sorban egymás után keresztneveiteket! D. Az én keresztnevem János . . . Uč. Milyen név károly, Juli atd?

Uč. A te keresztneved Samu. De ez nem teljes neved. To je ne cale tvojo meno. Co je tvojo cale meno? Uč. Teljes neved Szuchy Károly. Mi a teljes neved? . . . Uč. Milyen név Károly? . . . Uč. Szuchy a te vezetékneved. Suchy to je tvojo prezviko. Mi a te vezetékneved? Mi a tied? Mi az ő vezetékneve?

Uč. Mondja meg a második padban mindenki az egész nevét! Péter lesz az első. Péter: Az én nevem Mali Péter.

Opakovance čvičeňi.

Mi a te neved? András a te neved? Nem józsef a te neved? Kinek a neve itt József? Van-e itt leány, a kinek neve Mari? Milyen név az: Mari? Milyen vezetékneve van Marinak? Az iskolában van-e Zsuzsi? Mi Zsuzsinak a vezetékneve? Főnév-e Zsuzsi vagy leánynev? Keresztnev-e Mátyás vagy pedig vezetéknev? Van-e valakinek két keresztneve? — Itt van egy palatábla, kié az? Nem Péteré? Lehet-e ez a kalap Józsefé? Hol van András kalapja? Nem a fején van Andrásnak a kalapja? Mikor van Andrásnak fején a kalapja? Meleg-e a kalap vagy hideg? Melegebb-e a sapka, mint a kalap? Mi melegebb, a sapka-e vagy pedig a szalmakalap? Kinek van kék sapkája? — Hol van a tentatartó? Hol van a te tentatartód? Lehet-e a tentatartó az asztal alatt? Hol van a tentatartó feneke? Hol van oldala, teteje, szája? Milyen a feneke, oldala, teteje, szája? Miből van a tentatartó? Miből lehet a tentatartó?

Kié ez a könyvtáska? A te tollad-e az, vagy pedig a Józsefé? A tied nincs itt? Ez itt Kálmán irkája; hát a Pistáé hol van? Károly könyve van a te asztalodon? Hát talán Károly kése van asztalodon? Lehet-e Károly kése a te

késed? *Mutasd ezt a kést. Hol van a kés éle, hegye? Tompa-e ez a kés vagy éles? Éles-e az olló is? Élesebb-e Mariska ollója, mint a Pista kése? Minden leánynak van-e ollója? Hát tője van-e minden leánynak? Vastag vagy vékony tud van-e neked?*

Mi van a falon? Lehet-e a szék a falon? Mi mellett van mindig a szék? Mondd el a szék részeit!

Hány ujj van kezeden? Melyik az első, a második stb? Ki ezen padban a harmadik? Hányadik vagy te ezen padban? Ki van melletted jobbra? Ki van előtted, megetted? Kinek a helye ez itt? Hányadik hely ez itt?

Ime itt van a számológép! Hol van ennek a talpa, hol az oldala, a teteje? Hány drót (sodrony) van a számológépen? Számláld meg! (Počítaj jich!) Ez itt a felső sodrony. Ez meg az alsó sodrony. Melyik a felső sodronyon a negyedik, nyolczadik golyó? Veres-e az alsó sodrony negyedik golyója? Vízszintes-e ez a sodrony, vagy függélyes? Egymás mellett vagy egymás alatt van a tíz sodrony? Miből van a számológép sodronya? Miből van a golyó és miből az állvány?

Sok könyv van-e az asztalon vagy kevés? Lehet-e a falon sok kép? Kevés kép van-e a szekrényben? Lehet-e ott sok kép? Péter jó fiú-e? Lehet-e a jó fiú rossz? Ki jobb fiú, Péter-e vagy András?

---

1. Jeden chlapec še vipituje:

a) *Hányadik vagy ezen padban? a vivolani mu odpo-
veda?*

b) *Mi a te keresztneved? a te vezetékneved?*

19. Lekcija.

Vlastnoso (jakoso) vecoch, ďalše pokračovaňi v stupňovaňu pridavnich menoch.

Čvičeňi: *jo, rosz, szép, csunya, tiszta, piszkos, sáros, szorgalmas, rest; új, ócsku, régi, egészséges, beteg; sok, több, legtöbb.*

Prikladne višvetleňi.

Nove ňezname slova še i tu po slovenski povedza, kedbi jih smišel v prikladnim višvetleňu ňebol dost jasnim. Pri čvičeňu novich slov pötrebne otazki su vichabene, lebo upotrebovaňe jih zo VI—X. lekcijoch už znamo je.

Uč. *Itt van egy jó kalap. A te kalapod jobb, mint a Péter-é, de József a legjobb.*

Uč. *Ez rossz toll, de a József a legrosszabb az iskolában. Kinek a tolla rossz? Kié jó? Péter irkája szép (pekna, krasna), Kálmáné is szép, de a tied a legszebb. A vörös golyó szebb, mint a fekete golyó.*

Uč. *A padló tiszta, de az ajtónál ez a szeglet. (kút, kuk) mindig piszkos. K. szorgalmas fiú, de nem oly szorgalmas, J.; J. szorgalmasabb. András meg mindig rest. János kabátja új, nadrágja még újabb, de csizmája már nem új; az ócska, de azért tiszta. Szép-e a tiszta csizma? Hát a sáros csizma lehet-e szép? Milyen a sáros csizma? A sáros csizma mindig csunya.*

Uč. *István egészséges fiú, de egészségesebb Károly. Vilmos is egészséges, de Gyuri beteg. Ő gyakran beteg.*

Uč. *A második padban több gyermek van, mint az elsőben, de a harmadikban legtöbb.*

Opakovajuće čvichenje.

Hol van a te irkád? Tiszta-e a te irkád? Kinek az irkája piszkos? Hát Pista könyve tiszta-e? Kinek a könyve legtisztább? Mi tisztább, a szoba padlása-e vagy a padlója? Milyen a tiszta tanterem? Szép-e a jó fiú? Lehet-e a rossz fiú szép gyermek? Szébb-e a te könyved, mint a Palié? Kié a legszebb? Milyen könyv a legszebb? Tiszta-e az új kabát? Lehet-e az új kabát csunya? Hát az ócska ruha lehet-e tiszta? Szébb-e a sárga kalap, mint a fehér kalap? Új-e a te palavessződ vagy régi? Ez itt a te zöld és tiszta asztalod; lehet-e az fekete és piszkos? Pista egészségesebb fiú, de van egészségesebb is, mint ő. Ki egészségesebb, mint pista? Lehet-e az új tábla szürke? Milyen az új tábla mindig? Az ajtónál vagy a kályhánál van-e az új tábla? Milyen tábla szép? Kié ez a szorgalmas fiú? Van-e, a ki szorgalmasabb, mint ő? Tiszta-e a te zsebkendőd? Szép-e a piszkos zsebkendő? Hát a piszkos fog szép-e? Lehet-e a piszkos fog egészséges? Nagyobb-e a palatáblád, mint Pistáé? Józsi Palavesszője oly hosszú-e, mint Béláé? Olú széles-e a te vonalzód, mint a Palié? Kié a legzélesebb? Hány kép van a falon? Melyik a legszebb, a legnagyobb, a legújabb? Lehet-e a szép kép csunya? Magas-e az asztal lába? Magasabb-e a szoba ajtaja, mint az ablaka? Kisebb-e a könyv fedele, mint lapja. Zöld-e Károly irkája vagy fekete? Milyen a könyv papirosa? Milyen a fal színe? Nehézebb-e Károly kalapja, mint a Józsefé?

20. Lekcija.

Časoslova. Opis oblaka.

Čvicheni: mutatni, látni, hajlítani, dobni, nyitni, vágni, tartani, fogni, hordani nyújtani, olvasni, írni; vessző, cifra, bő, szűk; ba, be.

Prikladne višvetleňi.

Učiteľ višvetlí časoslova, na ktore še horeudane čvičeňi vscahuje, povico robi a potom to iste, na jeho vivolaňe, robja i dzeci po jednim a naraz. Pri vivolaňu učiteľ uš lem uhersku reč potrebuje, v macerinskej reči lem tote slova višvetlí, ktorich smišel bi spredešlich lekcijoch ňebol dôsc znami. Ked še ale visvetleňe časoslovoch (daco robic, terpic včaše) dobre predloží, zridka nastaňe tohoto potreba. Preto v nasledujících lekcijoch slovenské višvetľovaňi už vstaňe a ponevač učiteľ uš speřšich lekcijoch zna, jak ma s čvičeňom a sprikladnim visvetľeňom zaobchadzac, vichabja še i odpovedze dzecoch.

Uč. (Ukazuje na jeden obraz.) *Én mutatom a kepet. Mutasd te is a képet, és mondd meg, mit csinálsz? D. Én mutatom a képet. Mutasd a szobában levő tárgyakat, és mondd meg, mit csinálsz? Priklad: Én mutatom az ablakot. Én mutatom a kályhát* atd. Teraz povedz lem raz: „*én mutatom*“ a potom menuj veci v jednej vipovedzi! *D. Én mutatom a képet, az ablakot, az ajtót, a kályhát.*

Uč. (Patri na kalap.) *Én látom a kalapot. Látod-e te is a kalapot? D. Én is látom a kalapot. Uč. Látod-e a czifra szűrt, a bő köpönyeget, a szűk nadrágot? D. Én látom a czifra szűrt, a bő köpönyeget, a szűk nadrágot.* (Perše každy vec bere v osobitnej vipovedzi, potom vecej veci v jednej vipovedzi.)

Uč. *Én hajlitom a vesszót? Da ho mu do ruki.) Hajlitod-e te a könyvet? D. Én nem hajlitom a könyvet. Uč. És a papirost hajlitod-e?*

Uč. *Én dobom a szivacsot. Dobod-e te a szivacsot? — (Jozef! podz sem! Rucac budzeš rozlične (všelijake) veci a Imrich ci povi, co robiš. Imre: Ee dobod a zsebkendőt. Te dobod a czeruzát; a botot, a vesszót stb.*

Uč. *Dobja-e ő a kendőt? D. Ő nem dobja a kendőt.*

Uč. *Lehet-e a kendőt az ablakba dobni? Hát a botot lehet-e az ablaktáblába dobni? Hát a szegletbe lehet-e dobni a botot? DD.*

Uč. *Én nyitom az ajtót. Nyisd ki te is az ajtót, ablakot, asztalfiókot, könyvet, kezet, szemedet és mondd meg. D. Én nyitom az ajtót. Én nyitom az ablakot stb. — Uč. Az ajtót lehet nyitni. Az ajtó nyitható. Milyen az ajtó? D. Az ajtó nyitható. Uč. Nyitható-e az asztalfiók? D. Az asztalfiók nyitható. Uč. Jőjj ki és nyisd ki! (Učitel pokračuje v prikladoch.)*

Uč. *Én vágom a papirost. Vágd te is ezt a papirost! Itt van a papiros és itt van a kés. Vágja-e Jóska is a papirost? (Obrac še ku nemu a povedz mu, co on robi.) D. Te vágod a papirost. — Uč. Lehet-e a fát is vágni?*

Uč. *Én tartom a könyvet. Tartsd te is a könyvet. Tartod-e a könyvet? Tartja-e János a könyvet?*

Uč. *Én fogom a labdát. Fogod-e te is a labdát? Fogja-e Károly a labdát?*

Uč. *Én hordom a kabátot. Hordod-e te a szalmakalapot? Mondd, hordja-e Péter az új szűrt? Ki hordja ezt a sapkát? Ki hordja a vizet az iskolába? Hordod-e a vizet az iskolába?*

Uč. *Irod-e a számot? Hát Péter írja-e a betűt? És a szót kiírja?*

Uč. *Én olvasom a leczkét. Ki olvassa még a leczkét? Péter olvassa az írást. Olvassa-e Péter az írást?*

Uč. *Én nyujtom a kezet. Nyujtja-e Péter a kezet? Nyujtod-e fejedet? Nyujtod-e lábodat, karodat?*

Uč. *Keljetek fel! Karhajlítás mellre — hajlits! (Učitel perše sam ukazuje.) Karnyújtás előre — nyujts! — hajlits! Fölfelé — nyujts! Hajlits! Hátra nyujts! Lefelé — nyujts! Hajlits! — Karokat le!*

Opakovajuće čvčeni.

Mutatod-e fehér kalapodat? Mutatja-e Irma az ő fehér kalapját? Tartja-e Irma a kezében fehér kalapját? Szép-e a fehér kalap? Lehet-e a fekete kalap is szép?

Dobod-e a követ az ablakba? Jó gyermek-e az, ki könyvét az ablakba dobja?

Nyitod-e az ablakot nyárbán? Miért nyitod nyárbán az ablakot? (azért — mert.) Nyitható-e az ablak télben is? Miért nem nyitható az ablak télben?

Lehet-e a köpönyeget nyárbán hordani? Hát télben hordod-e a meleg köpönyeget? Miért hordod télben a meleg köpönyeget?

Mutasd, hol van az ablak? Látod-e az ablakot? Látod-e annak minden részét? Milyen része ez itt az ablaknak? (Az ablak deszkája.) Milyen része van még az ablaknak? (Rámája, keresztje, szárnya, ablakvasa, fogója. (Opisovane každej častki podľa farbi a podobi.) Mije van minden szárnynak? Lehet-e az üvegtáblán átlátni (previdzec)? az üvegtábla átlátszó. Milyen az üvegtábla?

1. Učitel pri každim časoslove to robi, co ono znači, dzeci za nim a každe povi, co robi. Pr.: *En mutatom, tartom, fogom a kályhát, széket* atd.

2. Učitel vivola jedno dzecko na sred školi, ono robi to, co časoslova znača, ine (alebo všicke) pozor daju na něho a v drugej osobe povedza, co tamto robi. *Te nyujtod, nyitod, hajlitod stb. a kezet, könyvet stb.*

3. Jedno dzecko robi vedľa viznamenana časoslovoch, druge hutoru učitelovi, co tamto robi. *Ó látja, tartja a táblát stb.*

4. Dzecko še vipituje :

a) *Látom-e, mutatom-e, fogom-e a fejet, a kezét, a lábát, stb. ?*

b) *Tartod-e, fogod-e, dobod-e a labdát, a vesszőt stb. ?*

c) *Nyujtja-e, hajlítja-e kezét, lábát, ujját ?*

21. Lekcija.

Pokračovaňe. — Opis nožika.

Čvičeňi : *begombolni, bemártani, lebocsátani, húzni, csinálni, várni, rajzolni, fordítani, számolni, fúni ; hová? -ra, -re, -val, -vel.*

Prikladne višvetleňi.

Uč. *Én begombolom kabátomat. Gombold be te is kabátodat. D. Én begombolom kabátomat. — Uč. Begombolja-e Pista az ingét ? Hány gomb van ingeden ?*

Uč. *Én bemártom tollamat a tentába. Bemártod-e te is tolladat a tentába ? D. Én bemártom tollamat. Uč. Bemártja-e József zsebkendőjét a tentába ? Milyen lesz a zsebkendő, ha bemártod a tentába ?*

Uč. *Én lebocsátom a könyvet az asztalra. Bocsásd le te is a könyvet az asztalra. Szólj ! D. Én lebocsátom a könyvet az asztalra. Uč. Lebocsátja-e Péter a tollat ? Hová bocsátja le Péter a tollat ?*

Uč. *Én húzom a fiókot. Húzod-e a fiókot ? Húzza-e Pali a te füledet ? Húzd ezt a táblát ide !*

Uč. *Én csinálom a keresztet krétával. — Palatáblát asztalra fel ! 1—2—3 ! Csinálj te is egy keresztet krétával ! Csinálod-e már ? Mivel csinálod a keresztet ? Hova csinálod a keresztet ? — Csináljatok ti is egy keresztet a palatáblára !*

— Uč. *Károly is krétával csinálja-e a keresztet ? Mivel csi-*

nálja Károly a keresztet? D. Károly palavesszővel csinálja a keresztet.

Uč. Pali, jőjj ki! Én várom palit. Ja čekam Palka. Pali itt van. (Ku Palkovemu sušedovi.) Várod-e te Palit vissza? Kálmán várja Palit. (Všicke!) — Menj helyedre!

Uč. Én rajzolom a széket a táblára. Rajzoljatok ti is széket a palatáblára. Hová rajzolod a széket? A palatáblára rajzolja-e N. a széket?

Vedľa toho, jaki pokrok zrobeli dzeći v učeňu: „V čvičeňu umu a reči,“ dava jim učitel aj druhe veci eajehnovac, pri čim še vše zňima ľem po uherski dohvara.

Uč. Én megfordítom a táblát. Fordítsd meg te is palatábládat! Megfordítod-e palatábládat? Mit csinál Gyuri? — Fordíts könyvedben egy lapot!

Uč. Én számlálom az ujjamat. 1, 2, 3 . . . 10. Számláld meg te is ujjadat. Számlálod-e ujjadat?

Uč. Én fúvom a papirdarabkát a földre. Fúdd meg kezedet. Fúvod-e kezedet? Fújja-e Károly is a kezét? Mivel fújja Károly a kezét? D. Károly a szájával fújja a kezét.

Uč. Fújja-e Pista a kályhát? Fúdd le a port a földre. Mindnyájan! Fúvod-e? Elég!

Opakovajuće čvičeňi.

Uč. Keljetelek fel! Vigyázz! Kezeket csípőkre! Ruki na kluba! Fejhajlítás előre és vissza, egy—kettő, egy—állj!

Fejhajlítás hátra és vissza, 1—2, 1—2, 1— állj!

Fejhajlítás jobbra (balra) és vissza kettős számlálásra, 1—2, 1— állj!

Fejhajlítás előre és hátra négyes számlálással, 1—2—3—4! 1—2—3— állj!

Fejhajlítás jobbra és balra négyes számlálással.

Uč. Nyujtsd ki karodat. Hajlítsd lábadat. Melyik lábadat hajlítod? Hajlítsd a másikat is!

Tartsd a palavesszőt kezvedben. Hordod-e a kést zsebedben? Szép késed van-e neked? Mutasd! Ez itt a kés nyel, itt meg a pengéje. Melyik a nyele? Miből van a nyele, a pengéje? Miből lehet még? Milyen alakú, színű a nyél, a penge? Van-e benne tollkés is? Nézzük meg annak is a részeit! A tollkésnek van éle, foka és hegye. Milyen része van a tollkésnek? Mit lehet a késsel csinálni? Jól vágja-e késed a papírost? Megvágod-e néha ujjadat a késsel? Ha megvágod az ujjadat, megfúvód-e? Mibe mártod azután ujjadat? Ép ujjad van-e most?

Fogd a palavesszőt kezvedbe! Bocsásd le az asztalra! Húzd jobbra Károly felé! Húzd vissza magad felé (ku sebe). Fogd ismét kezvedbe. Mivel fogod a palavesszőt?

Ird le ezt a nevet: József. Irod-e? Mivel írod? Lehet-e krétával is írni? Mire lehet krétával írni? Mire lehet még krétával írni? Mire kell tentával írni? Papirosra írod-e te is a feladatot vagy palatáblára? Elolvasod-e mindig, ha megírod? Majd meglátom!

Mondd el az egyszer egyet egygyel ($1 \times 1 = ?$ $1 \times 2 = ?$ atd.); kettővel, hárommal, négygyel...! Most irjátok le az egyszeregyet a táblára mint feladatot, de hiba nélkül (bez chibi)!

Ku čvičeňu druhej a trecej osobi učitel ulohi da, jak v predešlej lekciji. Jedno dzecko opakuje opis oblaka.

22. Lekcija.

Pokračovaňi.

Čvičeňi: felakasztani, kinyitni, bezárni, megtámasztani, felemelni, leeresztani, nézni, énekelni, leejteni, törülni, lesütni, kiterjesztani, tölteni, kiönteni; község, korsó, portörölő, hang; nedves, száraz; -ról, -ról.

Prikladne višvetleňi.

Uč. *Én felakasztom a képet a falra. Akaszd föl köpenyedet a fogasra! Felakasztod-e? D. Én felakasztom. Uč. Ó felakasztja köpenyét a fogasra. Mit csinál Péter?*

Uč. *Én kinyitom az ajtót; most bezárom kulccsal és megtámasztom a háttal. Nyisd ki az ajtót! Nyitod-e? Zárd be az ajtót! Megtámasztja-e József az ajtót? Mivel támasztja meg?*

Uč. *Én emelem a könyvet az asztalra. Emeld fel te a szivacsot az asztalra. Mit csinálsz? D. Én emelem a szivacsot az asztalra. Uč. Dobd a földre. Szólj! (Dzecko hvari.)*

Uč. *Emeld fel a táblához (ku table)! Józsi nagy és nehéz fiú. Felemeled-e őt, Károly? Jőjj ki te is! No fogd meg jól és emeld fel. Károly nem emeli fel Józsit.*

Uč. *Emeld fel könyvedet. Ereszd le könyvedet. Zpušě ju dolu a povedz, co robiš. (DD.) Uč. Emeld fel lábadat. Ereszd le. Te lábadat leereszted. Mit csinál Pista? D. Pista leereszti lábát.*

Uč. *Én nézem ezt a szép képet a falon. Károly, nézed-e azt a sok port előtted? István is nézi a port, mely előtted van. Szép-e a poros asztal?*

Uč. *Karol! Zašpivaj jednu krasnu pišničku. — Ó éneklj a szép dalt. Énekleled-e te is a szép dalt, Miska? Énekelj el te is. — Miskának szép hangja (hlas) van.*

Uč. *Én leejtem a vonalzót a földre. Hol van a vonalzó? Ejtsd le te is könyvedet az asztalra, s monodd meg, mit csinálsz! Ejtsd le te Károly, és Péter mondja meg, mit csinálsz. — Mindnyájan!*

Uč. *Ezt a szót: „Károly“ irom a táblára. Ird te is a táblára. Mindnyájan! — Most letörölöm a szót a tábláról. Töröld te is le a tábláról az irást.*

Uč. *Mibe mártod a szivacsot? Milyen most a szivacs?*

(Nedves.) *Nedves-e a tábla is? Milyen a tábla? Töröd-e már? Milyen most a tábla?*

Uč. (Vezme ručnik.) *Mi ez? Én töröm arczomat a zsebkendővel. József! homlokodon van egy tentafolt. Töröld le a zsebkendővel. — Töröld le a port az asztról. Mit csinál Mari? D. **Ő törli a port.** Uč. *Honnan törli a port? D. **Az asztról.*** — Uč. *Mari a port a portörölövel törli. Mivel törli Mari a port?**

Uč. *Én lesütöm a szememet. Lesütöd-e te is szemedet? Irma nem süti le szemét. Ő Kinyitja szemét. Te is kinyitod szemedet. Süsd le. Nyisd ki.*

Uč. *Kiterjesztem ujjamat. Összehúrom. Kiterjesztem karomat is. Kiterjeszted-e te is karodat? Terjeszd ki kendődét. Ő kiterjeszti Kendőjét az asztralon.*

Uč. *Itt van egy üres pohár. Én azt megtöltöm vízzel. Mivel töltöm meg a poharat? D. **Tanító ur vízzel tölti meg a poharat.*** Uč. *Én a vizet a kórsóból töltöm. Honnan töltöm a vizet? Hová töltöm? Most kiöntöm a vizet az udvarra. Andris, jöjj ki! Töltsd meg a poharat vízzel. Meg van-e már töltve a pohár? Kiöntöd-e már most? Hová öntöd ki? Ne öntsd az udvarra! Öntsd a virágra az áblakban.*

Vigyázz! Karemelés alsó tartással (dlaňe hore) — emelj! Karokat — le!

Karemelés alsó tartással, oldalvást — emelj! Karokat le!

Karemelés és lebocsátás előre (oldalvást) felső tartással kettőre! 1—2, 1—2, 1— állj!

Magas karemelés előre (oldalvást) hüvelyktartással kettőre —1—2, 1— állj! — Pihcnj!

Opakovajuće čvicheńi.

*Mutasd meg kabátodat. Hány gomb van kabátodon?
Gombold ki kabátodat felülről! Gombold be kabátodat alul-
ról! Gombold ki mellényedet! Hány gomb van mellényeden?
Számláld meg hangosan!*

*Hol van a zsebkendőd? Milyen színű az? Terjeszd ki
az asztalra! Mit csinálsz? Töröld meg vele arcodat!*

*Samu! nyujtsd ki az egyik karodat jobbra, a másikat
balra! Hajlítsd! Ereszd le? Itt a pohárban víz van. Öntsd
ki a padlóra. Milyen most a padló? Látod-e te a nedves
padlót?*

*Te olvasod ezt a könyvet. Ki olvassa még ezt a könyvet?
Mutatod-e te nyelvedet? Milyen a te nyelved?*

*Hol van a te késed? Mutasd késedet! Ejtsd le a földre!
Emeld fel! Látod-e Károlyt? Hol van most Józsi? Mártsd
be tolladat a tentatartóba!*

---

1. Jedno z dzecoch ešče raz čini vedľa hore udanich časoslovoch a povi vše, co robi. *Én emelem a kalapot.* Nato še píta: *Emelem-e a kalapot?*“ ostatně mu odpovedaju: *Te emeled a kalapot.*

2. Učitel upozorní dzeci, co maju robic a da pozor, abi prikladi čím obširnejše boľi. Ostatně, ktore ñe odpovedaju, menuju to, co jedno, alebo vecej ukazuju, a sice v druhej, potom v trecej osobe.

23. Lekcija.

Čvičeňi: *ülni, leülni, felállni, mozogni, keresni, menni, jönni, lépni, tapsolni, kopogni, kérdezni, felelni, köhögni, sírni, nevetni, örülni, tudni, akarni; halkkan, gyorsan, lassan; kint, bent, közel, -hoz, -hez.*

Prikladne višvetleňi.

Uč. *Én ülök a széken. Ja šedzim na stolku. Te is széken ülsz-e? Min ülsz te? Ki ül még a padban? Hányadik a te padod? És hányadik vagy te a padban?*

Uč. *Én felálllok. Állj fel te is. Mit csinálsz? D. Én felálllok. — Uč. Én az asztalnál álllok, hát te minél állsz? Magasabb-e ez az asztal, mint a pad? Áll-e Péter is? Mit csinál ő? (Ő ül.) Én is leülök a székre. Te is ülj le a székre. Hol ülsz te?*

Uč. *Én mozgok. Mozog-e Pali? Pali nem mozog, ő csendesen ül. De te mozogsz, Jóska. Te nem ülsz csendesen.*

Uč. *Itt van az én könyvem. Könyvet asztalra fel! Kéressétek ki a 10-ik olvasmányt. Mari olvass! Elég! — Mari halkkan olvas. Olvass te K., de hangosan! Hogy olvassz, K.? Mondd! D. Én hangosan olvasok.*

Uč. *Tudsz-e te hangosan olvasni? Znaš ti nahlas čitac? D. Én tudok hangosan olvasni.*

Uč. *Én gyorsan olvasok. Most meg lassan olvasok. Tudsz-e te lassan olvasni?*

Uč. *Ott van a kályha. Én megyek a kályhához. Jőjj te is a kályhához. Hová jössz? D. Én jövök a kályhához. Uč. Hát Pista nem jön a kályhához? Hány fiú van most itt a kályhánál? — Menjetek vissza helyre! Hol vagy most K.? ... Uč. Én is megyek asztalomhoz és leülök a székre.*

Uč. *Én lépek. Lépj te is! — Jőjj ki N.! Lépj nagy lépést. Lépj kis lépést. Lépj három lépést előre, — hátra, — jobbra, — balra!*

Uč. *Irma a padban ül és nevet. Szabad-e az iskolában nevetni? Nevelsz-e te is? Mikor nevet az ember? D. (Spomocu učitelá.) Az ember akkor nevet, ha örül. Uč. Örülsz-e te, ha új ruhád van?*

Uč. *Én tapsolok. Kezet tapsolásra fel! Tapsolj! — Állj! Kezet aszatra le!*

Uč. *Én kopogok. Kopogj te is! Hol kopogsz? Lehet-e a táblán kopogni? Min lehet még kopogni? Kopog-e Juli? Mivel kopog?*

Uč. *Én kérdezek, te meg felelsz. (Ja še vpitujem a ti mi odpovedaš.) Mennyi az: háromszor kettő meg egy? Felelj! Nem tudsz felelni? Te nem számolsz jól. Péter számold ki, mennyi $3 \times 2 + 1$? — Péter jól számol.*

Opakovajuće čvčeňi.

Samu, áll fel! Menj ki a tanteremből. Ha visszajössz, kopogj az ajtón! — Hol van Samu? Hallod-e az ő hangját? Mit csinál Samu kint? Ő énekel. Most visszajön. Ő kopog az ajtón. Mit akar? (Co chce?) Ő be akar jönni. Nyisd ki neki Péter az ajtót! Mivel fogod a kilincset? Nyitod-e már? Itt vagy-e már Samu? Zárd be az ajtót! Kulccsal zárod-e be az ajtót?

Meleg van-e kint? Meleg van-e idebent? Hol van a legmelegebb hely a szobában? Akarsz-e a kályhánál ülni? Jó-e nagyon közel a kályhához ülni? Menj helyedre! Ül le szépen!

Akarsz-e olvasni? Nyisd ki a könyvet! Olvass hangosan! Hangosan olvas-e N.? Pontnál vagy-e? Állj! Ki tud

hangosan olvasni? Hát gyorsan ki tud olvasni? Szép-e a csendes olvasás? Hát a lassu olvasás szép-e?

Sírsz-e te Mariska? Mit csinálsz? Nevet-e Erzsi? Nem felelsz szépen, ha kérdezek. Tudsz-e szépen felelni? Kezet tapsolásra fel! Károly már örül. Örülsz-e te is? Tapsolj, 1—2—3! *Allj!*

Mondd el az asztal részeit, és ird le azokat alakra és színre nézve.

24. Lekcija.

Odčitani. — Oko.

Čvičeňi: tenni, elvenni, maradni, visszatérni, fordulni, tanulni, forgatni, inteni, pislantani, égni; bokor, levél, —on, keresztül.

Prikladne višvetleňi.

Ü. Jobb kezembe teszek egy tollat, és balkezembe is teszek egy tollat. Hány toll van két kezemben?

Ü. Az asztalra teszek öt könyvet, de elveszek belőle kettőt. Hány könyv marad most az asztalon?

Ü. Mennyi marad, ha kilencből elveszesz négyet, kettőt? Rövidebben ezentúl így is mondhatod: kilencből levonva kettőt, marad hét. Z dzevec odcahnuč dva, zostaňu šedem. Hogy mondhatod röviden? Felelj a következő kérdésekre: $4-2=?$ $6-4=?$ $10-5=?$ $9-6+2=?$

Ü. Én megyek az ablakhoz és kinézek az égre. Az ég kék. Nézz ki te is az ablakon. Lehet-e az ablakon átlátni? Milyen az ablak, hogy rajta át lehet látni? D. Az ablak át-látszó.

Ü. A poháron keresztül is lehet látni. A pohár is át-látszó. Milyen a pohár? Mi még át-látszó?

Uč. *Visszatérek helyemre és leülök. Honnan térek vissza? Hová térek vissza?*

Uč. *En fordulok jobbra, balra. Fordulsz-e te is balra? De fordulhatsz-e te is jobbra és balra? Či še ti tež mozes obracic na pravo i na levo? Fordulhat-e Mari is jobbra-balra?*

Uč. *Lajos tanul olvasni. Ludvig še uči čitac. Te nem tanulsz már olvasni. Te tudsz már olvasni. De mit tanulsz te most? Mit tanul a tanuló az iskolában?*

Uč. *Neked van szemed, füled, orrod, szád, kezed, lábaid. (DD.)*

Uč. *Mivel látsz? Hány szemed van? Melyik a jobb szemed, melyik a balszemed? Mit látsz itt a tanteremben? Látsz-e mindent tisztán? (DD.)*

Uč. *A te szemed tisztán látó. Milyen a te szemed? D. Az én szemem tisztán látó. Uč. Milyen két szemed van? D. Van két szemem tisztánlátó.*

Uč. *Nézz fölfelé! Nézz lefelé. Nézz egyenesen. Mondd, merre nézhetsz szemeddel? Povedz, na ktore strani (kdze) mozes patric stvojjima očami? D. Szememmel nézhetek jobbra, balra, fölfelé, lefelé, egyenesen.*

Uč. *Forgasd szemedet jobbra-balra! Obrac oči na pravo a levo. Forgatod-e szemedet? (DD.) Uč. Forgathatod-e szemedet? Mozes obracac oči. D. Én forgathatom szememet.*

Uč. *Forgathatod-e minden felé? Mozes obracac oči na vsicke strani? (DD.)*

Uč. *A szem mindenfelé forgatható. Milyen a szem? D. A szem mindenfelé forgatható.*

Uč. *Minő két szemed van?*

D. *Van két szemem tisztán látó,
Mindenfélé forgatható.*

Uč. *Ked idzem do zahradi, tam vidzim kvitki, stromi a*

krački. *Látok virágot, fát, bokrot. Mit látsz a kertben? . . .*

Uč. V zahradze vidzim i belave nebo. *Látom a kék égi boltot.*

Uč. *Mit látsz a kertben?*

D. *Látok virágot, fát, bokrot,
Látom a kék égi boltot.*

Uč. *Mondd el az egész verset. (DD.)*

Uč. Kdo ci dal tvojo dva oči? D. Mojo dva oči mi Pan Boh dal. Uč. Povedz: *E két szemet Isten adta.* (Dzecko opakuje.) Uč. A kdo to stvoril, co z očami vidziš? D. To, co z očami vidzim, Pan Boh stvoril. Uč. Povedz: *A mit látnak ő alkotta.*

Uč. *Ki adta a két szemet, s a mit látnak, ki alkotta?*

D. *E két szemet Isten adta,
A mit látnak, ő alkotta.*

Uč. *Ki mondja most el ezt a versecskét egészen?*

D. *Van két szemem tisztán látó,
Mindenfelé forgatható.
Látok virágot, fát, bokrot,
Látom a kék égi boltot.
E két szemet Isten adta,
A mit látnak ő alkotta.*

Uč. *A két szemmel látog a virágot, fát, bokrot, és a kék égi boltot. Van-e olyan ember, ki mindezt nem látja? Ői jest taki človek, ktori všicko to nevidzi? . . .*

Uč. *Mije nincs az olyan embernek, ki nem lát? Milyen ember az?*

Uč. *Van olyan ember is, kinek csak egy szeme van? Lát-e az? Az ilyey ember fél szemű. Milyen ember az, kinek csak fél szeme van?*

Uč. (Da z okom dajaki znak.) *Mit teszek most? Szememmel tudok jelt adni. Mit tudok szememmel?*

Uč. (Všicko čo hvari, perše z očami zrobi.) Szememmel tudok inteni, pisłantani, hunyorítani. Szememet tudom ki-nyitni, bezárni.

Vigyázz! Fejforgatás jobbra (balra) és vissza kettős számlálásra: 1—2, 1—2, 1— állj!

Fejforgatás jobbra és balra négyes számlálásra. Balra (jobbra) kezdjük: 1—2—3—4! 1—2—3— állj!

25. Lekcija.

III / 18.

Peje smišle.

Čvičeňi: beszéd, zene, ép, élet, érzék, fül, orr, nyelv, szaglás, ízletés, érzés, test; fájni, hallani.

Prikladne višvetleňi.

Uč. Mondd el ezt a szép verset a szemről!

D. Van két szemem atd.

Uč. Mivel látsz? ... Uč. Mit láthatsz szemeddel? D. Szememmel látok virágot, fát atd.

Uč. Mondd: Szemem van, hogy láthassak. Oči mam, abi som vidzec mohol. Mi végett van szemed? ...

Uč. Én most beszélek. Ja teraz hvarim. Hallod-e a beszédemet? Čuješ moju reč? Mivel hallod a beszédet? Hány füled van?

Uč. Károly, énekelj valamit! Károtlynak szép hangja van. Hallod-e az ő hangját? Mivel hallod az ő hangját? (DD.) Hát ha én hegedülök (orgonálók, zongorázom), hallod-e a zenét? Mivel hallod a zenét? Mit hallasz hát füleddel? D. Fülellemel hallom a beszédet, az éneket, a zenét.

Uč. Mi végett van füled? Van-e olyan ember, kinek

van füle, mégsem hall semmit? . . . Uč. A ki nem hall, az siket. Milyen az, a ki nem hall?

Uč. Mondd: Fülelem vam, hogy hallhassak. (Dzecko opakuje.) Uč. Mi végett van szemed? D. Szemem van, hogy láthassak. Uč. Minek van szemed, füled?

Uč. Neked van orrod. Orroddal szagolsz. Z nosom pacháš. Mivel szagolsz? D. Orrommal szagolok. — Uč. Mit szagolhatsz orroddal? D. Orrommal szagolhatom a virágot, az ételt, az italt. Uč. Minek van szaga? D. Szaga van a virágnak, az ételnek, az italnak. Uč. Mi végett van tehát orrod? D. Orrom van hogy szagolhassak. Uč. Mondd: Orrom van szaglás végett.

Uč. Mi van orrod alatt? Mid van a szájban? (Dzecko odpoveda.) Uč. Mit tudsz nyelveddel csinálni? D. Nyelvemmel tudok beszélni. Uč. A ked piješ, alebo jiš, ku čemu ci vtedi služi jazik? D. Ked pijem, alebo jim vtedi z jazikom šmakujem. Uč. Nyelveddel izlelsz. Mit csinálsz nyelveddel? D. Nyelvemmel izlelek.

Uč. Nyelvem van izelés végett. (Dzeći opakuju.)

Uč. Én megérintelek. Dotknem še ci. Te azt nemlátod, mégis tudod. Te azt érzed. Ti to citiš. Mivel érzed az érintést? D. Én testemmel érzem az érintést. Uč. Az egész testben van-e érzésed? D. Egész testemben van érzésem. Uč. Fáj-e neked, ha meglöklek? Či ce boli, ked ce drilim? Fáj-e, ha érintelek? (DD.) Uč. Tudod-e, ha valaki meglök téged? Tudod-e, ha valaki érint? Mivel tudod azt meg? . . .

Uč. Mi végett van az egész testben érzésed? D. Az egész testbeu a végett van érzésem, hogy tudjam, mi fáj, mi nem.

Uč. Jak volame dovjedna, vidzeñi, slišeñi, pachani, dotkněni a šmakovañi? (Peje smišle.) Neked van érzéked. Hány érzéked van? D. Nekem öt érzékem van.

Uč. Ép ember-e az, kinek nincs látása? Milyen ember

az, ki nem lát? (Vak.) Ép ember-e az, ki nem hall? Milyen ember az, ki nem hall? (Siket.)

Uč. Lehet-e az élet ép, ha valakinek nincs öt érzéke? Mihez van tehát öt érzéked? D. Ép élethez van öt érzékem. Uč. Kitől van öt érzéked? D. Istentől van öt érzékem.

Uč. *Megtanulunk megint egy szép verset.*

Ép élethez van nekem
Istentől öt érzékem.
Szemem van, hogy láthassak,
Fülem van, hogy hallhassak;
Orrom van szaglás végett,
Nyelvem izlelés végett.
Egész testben érzésem,
Hogy tudjam, mi fáj, mi nem.

26. Lekciya.

Časoslova. — Treci a štvarti pad.

Čvičeňi: *kötöni, érteni, engedni, szomszéd, inteni, parancsolni, segíteni, bámulni, tisztelni, tisztítani; tetszik, szabad, tanácsadó, tanulótárs, háládatos, utálatos; oda, ide.*

Příkladne višvetleňi.

Uč. *Mutass nekem egy szép képet.* Ukaž mi jeden krásni obrazek. D. **A falon mutatok egy szép képet.**

Uč. *Károlynak mutatod-e azt a szép képet?* Či Karolovi ukažuješ ten krásni obrazek? D. **Nem Károlynak mutom azt a szép képet.** Uč. *Kinek mutatod hát a szép képet?* D. **Én a szép képet tanító úrnak mutatom.**

Uč. *Nekem ez a szép kép tetszik.* Měne še ten krásni obrazek pači. *Tetszik-e neked is ez a szép kép?* *Tetszik-e Károlynak, Marinak?* *Tetszik-e neked a szép írás, rajz?* *Mu-*

tass Károlynak egy szép könyvet! Mutatod-e neki? Mutat-István is az ő szép irkáját? Hát Imre mutatja-e? D. Imre nem mutatja.

Uč. Miért nem mutatja Imre az irkáját? D. (Slovenski.) Imrich ma zavjazanu ruku, boľi ho.

Uč. Imrének be van kötve a keze. Kinek van a keze bekötve? D. . . . Uč. Imrének fáj a keze. Imricha boľi ruha. Kinek fáj a keze? Fáj-e neked is a kezed? Fáj-e Károlynak a keze? Neki sem fáj a keze. Kinek fáj a foga, feje, szeme? Egészséges ember-e az, a kinek fáj a keze, foga, feje vagy a szeme? (Beteg.) Beteg vagy-e te is? Kicső? a beteg itt az iskolában?

Uč. Tudja-e Imre kinyitni a könyvét, ha a keze fáj? Nyisd ki a könyvét! Keresd ki neki a kilenczedik olvasmányt! Megvan-e? Imre, olvass hangosan!

Uč. Imre nem olvas hangosan. Én nem értem, mit olvas. Ja nerozumim, co čita. Érted-e te, Samu? Te sem érted? De te is rosszul beszélsz, Samu! Nehéz téged megérteni.

Uč. Neked sűg Károly. Tebe šepce Karol. Mit csinál Károly? Te is sűgsz-e neki? Szabad-e a tanulónak sűgni? Szabad-e hát Károlynak sűgni? Szereted-e, ha Károly neked sűg? Či to rad maš, ked Karol či šepťa?

Uč. Márton a másik szomszédod. Marcin je tvoj druchi sušed. Ki a te másik szomszédod? Márton nem sűg neked. Ó jó fiú. Szereted-e őt? A jó fiút szeretni kell. Dobroho chlapca milovac treba. Szereted-e Pétert, Gyurit? Kell-e a rossz gyermeket is szeretni? Szereted-e a tanítódát? A tanítót szeretni kell. Dobre dzecko ňe ľem miluje, ale i usci svojeho učitelã. A jó gyermek nemcsak szereti, hanem tiszteli is tanítóját.

Uč. Tiszteled-e te is tanítódát? Dobre dzecko miluje a jeho učitelã, ľebo on ho učí, napomina, slovom : dava mu radu. A tanító a gyermeknek jó tanácsot ad. Mi

ad a tanító a gyermeknek? — Učitel je nejlepší radca dzecku. A tanító a legjobb tanácsadó. Ki a legjobb tanácsadó?

Uč. Preto miluje a usci učiteľa, jak svojeho najlepšieho radca.

**Szeresd, tiszteld tanítodat,
Mint legjobb tanácsodat.**

Uč. Dobře dzecko je ku učitelovi v dzečne. *A jó gyermek a tanító iránt háládatos. Milyen a jó gyermek a tanító iránt iránt? Nevdzečník je ošklivi. A hálátlan utálatos. Milyen a hálátlan? Budz teda ku němu vdzeění.*

**Légy iránta háládatos,
A hálátlan utálatos.**

Uč. Ked učitel povi daco, dobre dzecko posluchně každě jeho slovo. *A jó gyermek enged a tanító szavának. Mit tesz a jó gyermek?*

Uč. A co robi dobre dzecko, ked ho učitel napomina. Co robi, ked mu daco rozkaže?

Uč. Posluchně vo všickim učitelovo slovo, napomenuce a jeho rozkaz.

**Mindenben engedj szavának,
Intésének, parancsának.**

Teraz še veršik v calkom opakuje a čvici še vnič cala klasa.

Opakovajuće čvicheňi.

Uč. *Szép-e a fekete kalap? Szép-e a sárga kalap is? Melyik kalap szebb, a fekete-e vagy a sárga? Neked a sárga kalap tetszik. Minő kalap tetszik Jánosnak? Neki a fehér kalap tetszik. Mindig szép-e a fehér kalap? Mikor szép a fehér kalap? Tiszta-e a te kalapod? Kell-e neked a piszkos kalap? Tisztitod-e kalapodat? Či ti čisciš tvoј kalap? Tisz-*

titod-e csizmádat is? Ki tisztítja a tantermet? Ki tisztítja a szobát?

Tetszik-e neked a tiszta szoba? Egészséges-e az embernek a tiszta szoba? Hát a piszkos szoba lehet-e az embernek egészséges?

Ki ad neked tanácsot az iskolában? Ki ad tanácsot otthon? Szereted-e azért tanítódat? Szereted-e tanulótársadat is? Či i svojeho spolu školníka miluješ?

Ha a tanító szól valamit, engedsz-e szavának? Hát ha a tanító int, engedsz-e intésének? És ha parancsol neked, engedsz-e neki? Kell-e a tanító szavának (intésének, parancsának) egedni? Milyen a jó gyermek a tanító iránt? Milyen a hálátlan gyermek? Szereted és tiszteled-e tanítódat? Mondd el a szép verset: „Szeresd, tiszteld tanítódat“ stb.

Károly nem tudja még jól a verset. Segíts neki, Samu! Pomahaj mu, Samku! Tudsz-e segíteni? Most szabad segíteni, de ha nem mondom, szabad-e süggni a szomszédnak? Süg-e az engedelmes tanuló? Szabad-e az iskolában süggni? Hogy kell a tanulóknak az iskolában felelni? Hangosan felelsz-e te nekem mindig? Károly szomszédod is hangosan felel-e nekem mindig? Őt sokszor nem értem; ő nem felel hangosan. Hogy kell a gyermeknek az iskolában beszélni? Hogy kell olvasni?

Derék gyermek-e az, a ki csak bámul, ha a tanító kérdez tőle valamit? Či je to driění chlapec (džecko), ktori Ľem patri, keď še ho učitel daco vĕpituje? Bámulsz-e te is ha kérdezlek? Te felelsz, te derék fiú vagy.

**Ha tanítóm kérdez engem,
Én meg felelek;
Ki nem szól, csak áll és bámul,
Nem derék gyerek.**

27. Lekcija.

Dzecko rano doma a v škole.

(Minuli čas.)

Čvičeňi: *reggel, mosdani, mosdótál, törülköző; boglyas, fésű, fésűlni, kefélni, tisztítani, megenni, kívánni, megnyomni, felrajzolni, hegyesíteni, elveszteni; feladat, köszörűs, -tól, -től, esik, fényes.*

Príkladne višvetleňi.

Uč. *Itt van a mosdótál. Mi van itt? (DD.) A mosdótálban víz van. Mi van a mosdótálban?*

Uč. *Az én kezem a krétától piszkos. Milyen a kezem? Mitől piszkos a kezem?*

Uč. *Én megmosom kezemet a mosdótálban. Mit csinállok, Andris? Te is mosod-e most kezedet?*

Uč. *Én megmostam a kezemet. Mit csináltam? D. Tanító úr megmosta a kezét. Uč. Az én kezem most nedves a víztől. Milyen az én kezem? Mitől nedves az én kezem?*

Uč. *Itt van a törülköző. Tu je ucirak. Én most a törülközővel megtörölöm a kezemet. Most már száraz a kezem. Mit csináltam a törülközővel? D. Tanító úr a törülközővel megtörülte a kezét. — Uč. Töröld meg arczodat (orrodát), mert piszkos. Mit csináltál? Mivel törülte meg arczodat? Megtörülte-e Józsi palatábláját?*

Uč. *Megmostad-e te is a kezedet ma reggel? Či si ti tež umil ruki dñes rano? Megmostad-e az arczodat is? Hát Károly megmosta-e arczát?*

Uč. *Én szeretem a mosdást. Nekem a mosdás jól esik. Mñe umivañe dobre padñe. Jól esik-e neked is a mosdás? See-*

reted-e a piszkot? Örülsz-e, ha kezedet (arczodat) megmoshatod? Miért teszed hát reggel a mosdást?

Üc. Ezt versben is megtanuljuk.

**A mosdást én azért teszem,
Mert a piszkot nem szeretem.
Be jól esik, hogyha arczom,
Megmoshatom, tisztán tartom.**

Üc. Pista haja sima. Pištovo vlasi su hladke; Marczie meg nem sima, a Marcinovo su ne hladke; az boglyas, to su strapate. Milyen a Marczai haja? Miért boglyas az ő haja? D. Marcinovo vlasi su preto strapate, lebo jich ne začesal. Üc. A Marczai haja azért boglyas, mert nem fésülte meg. Miért boglyas a Marczai haja? Megfésülted-e ma reggel a hajadat? Ki nem fésülte meg a haját? Mindenki megfésülte a haját. Každí sebe začesal vlasi? A jó gyermek minden reggel megfésüli a haját fésűvel. Dobre dzecko každe rano začese sebe vlasi z hrebeňom. Mivel fésüli haját a jó gyermek?

Üc. Ha pedig megmosta az arczát, kezét és megfésülte a haját, keresi a kezét, megkeféli a ruháját. Megkefélted-e a nadrágot is?

Üc. A jó fiú csizmáját is kitisztítja reggel. Kitisztítottad-e ma reggel a csizmádat? Kitisztította-e Józsi a cipőjét? Ő nem tisztította ki. Az ő cipője sáros. Jeho topanki su z blacene. Milyen az ő cipője? Sáros-e a te csizmád is? A te csizmád nem oly fényes, mint a Károlyé.

Üc. Mikor megetted früstöködöt (reggelidet), jöttél az iskolába. Ked si z jedol svoj frištik, prišol ši do školi. Én már vártalak. Te azt mondtad: „Jó reggelt kívánok.“ Dobre rano vinčujem. Károly is azt mondta-e? Bizony Károly nem mondta azt.

Opakovajuce čvicheňi.

Uč. *Mit csináltál, mikor a tanterem ajtajához jöttél?* (Učitel sam spomože dzecku vtim, keď položí ruku na klingu (kľučku). **D. Meguyomtam a kilineset.** Uč. *Kinyitot tad-e az ajtót? Bezártad-e azután? Levetted-e fejedről a kalapot? Hol vetted le fejedről a kalapot? Hová tetted kalapodat? Levetted-e a köpönyeget is magadról? Hová akasztottad fel köpönyegedet? Hányadik szegre akasztottad fel? Könyvedet hová tetted el? Tanultad-e azután a leczkét? Irtad-e a feladatot a palatáblára? Irta-e Miklós is? Láttad-e őt, mikor írta a feladatot? Tiszta volt-e az ő táblája, mikor a feladatot megírta? Hát te felrajzoltad-e azt a keresztet? Mutasd! Te is azt rajzoltad? Mutasd meg! A kereszt jó, de palavessződ nem volt hegyes. Mutasd palavessződét! Hegyes-e most? Bizony az nem hegyes. Itt van-e a késed? Hegyesítsd meg! Meghegyésítetted-e már? Nem hegyes az most sem. Mutasd késedet! Mit csinálsz? Késed nem éles, azért nem tudsz vele hegyesíteni. Mikor élesítetted késedet? Küld el megint a köszöriühöz. Istvánnak van-e most kése? Hová lett az ő kése? D. On stracil svoj nožík. Uč. *Elvesztetted-e már te a könyvedet? Elvesztetté-e Károly a palavesszőt?**

28. Lekcija.

Časoslova.

(Minuli čas. — Pokračovaňi.)

Čvicheňi: *voltam, voltál, volt; látogatni, mivelni, vigyázni, játszani; öröm ész, szív, haszon, ma, tegnap, annyi, -nál, -nél, miért, azért.*

Prikladne višvetleñi.

Uč. Nekem van kalapom, de sapkám nincs. Van-e neked sapkád? Volt-e neked kalapod? D. Nekem volt kalapom.

Uč. Volt-e neked piros csizmád? Hát most milyen csizmád van? Tegnap volt neked szép irkád. Volt-e Gyurinak is szép irkája? Kié volt ez a toll? Kié volt ez a könyv?

Uč. Én ott voltam az asztalnál, most meg itt vagyok. Voltál-e te már ma a táblánál? Ma még nem voltál, de tegnap voltál. Volt-e Károly ma a számológépnél? Hát te voltál-e?

Uč. Józsi ma nincs az iskolában. Volt-e ő tegnap az iskolában? Miért nem volt tegnap Józsi az iskolában? D. Józsi azért nem volt tegnap az iskolában, mert beteg. Voltál-e tegnap Józsinál? Miért nem látogattad meg? Preco ši ho ñe naščivil? Ki látogatta meg a beteg Józsit? Jól esik-e a betegnek, ha valaki meglátogatja?

Voltál-e ma az olvasótáblánál? Mit csináltál az olvasótáblánál? Co ši robil pri čitacej table? D. (Po slovenski.) Ja som čital. Uč. Mondd: Én olvastam. D. Én olvastam. Uč. Olvastál-e ma te is, Károly? Te nem olvastál, te számoltál. Ki számolt még ma?

Uč. Rajzolt-e ma Pista? Mit rajzoltál ma? Mutasd! Hát te, Mari, irtál-e már ma valamit? Mondd el, mit tanultál ma az iskolában? Szeretsz-e iskolába járni? Örülsz-e, hogy iskolába jársz? Mit csinálsz az iskolában? Sokat lehet-e az iskolában tanulni?

Uč. V škole vzdelávaš svojo serdco a rozum. Co sebe vzdelávaš tu? (Dzeeko odpoveda.) Uč. Po uherski povime: Itt mivelem szivem, eszem. Mit mivelsz az iskolában?

Uč. A ki tanul, az annak hasznát is veszi. Kdo še učí,

ten steho aj hasen (užitek) vezme. *Te is hasznát veszed később a tanuláshoz. Minek veszed hasznát, János? A jó gyermeknek azért öröm iskolába járni. Dobremu dzecku je preto rádosc do školi chodzie.*

Ezt is versben tanuljuk meg.

Öröm iskolába járni,
Hol annyit lehet tanulni.
Itt mivellem szívem, eszem,
Tudom is, hogy hasznát veszem.

Opakovajuce čvicheňi.

Uč. Kelj fel a székedről! Mit csináltál? D. Én felkeltem a székről. Uč. Ül le székedre. Mondd, mit csináltál? Hozd ide a krétát. Tedd az asztalra. Hol volt az előtt a kréta? Hol van most? Tedd vissza a táblára! Hová tetted a krétát? Ki tette a krétát a táblára?

Emeld fel könyvedet! Nyisd fel! Felnyitottad-e könyvedet? Felnyitotta-e József is? Most már lehet olvasni. János, olvas! Elég! Mit csinált János? Hangosan olvasott-e János? Ki tud még hangosabban olvasni?

Vedd le a fogasról a sapkát! Levetted-e? Tedd fejedre! Feltetted-e? Vedd le a fejedről! Levetted-e a fejedről? Tedd vissza! Hová tetted a sapkát?

Volt-e neked szép képed? Kinek adtad oda a szép képet? Odaadtad-e a könyvet is? Hol van a könyved? — Mari most Juli mellett ül. Ki mellett ült tegnap? Hát te mindig Zsuzsi mellett ültél? Ki mellett ültél azelőtt?

Pista ma vig fiú; sokat nevet. Nevetett-e Pali tegnap? Mit csinált ő tegnap? Miért sirt Pali tegnap? Mivel vágta meg Pali az ujját? Megvágta-e már te is az ujjadat? Nem vigyáztál, azért vágta meg az ujjadat. — Most bevégezzük a tanulást. Teraz skončime učeňe. Jól esett-e a tanulás? Mit csinálsz tanulás után?

**A tanulás jól esett,
Játszunk hát egy keveset.**

1. Učiteľ daco zrobi, potom v peršej osobe povi, čo robil. Dzeći povedza to v trecej osobe. Na priklad. *Uč. Én olvastam. D. Tanító úr olvasott.*

2. Jedno z dzecoch pri vedzeňu učiteľa, daco zrobi, druhi školník ku ňemu obraceni v druhej osobe povi, čo ten robi. Na priklad. *Te emelled a fejedet.*

3. Jeden školník kaže, čo še ma robie, druhi to zrobi, a treci alebo všicke povedza čo robil. Na priklad: *Töröld le a táblát! Vivolani zotre tablu a treci povi: Pali letörülte a táblát.*

29. Lekcija.

Stavjaňe domu.

(Minuli čas. — Pokračovaňe.)

Čvičeňi: *kiabálni, ugrani, hajolni, mehet, épiteni, elfelejtteni, kérni, venni, billenteni, érinteni; hozzám, atya, bolt, levegő, pénz, kémény, szarv, lakó, élébb, akár, alig.*

Prikladne višvetleňi.

Uč. Kezet tapsolásra fel! Tapsolj! egy—kettő—három! ... Tapsoltál-e te, Erzsé? D. Én tapsoltam. Uč. Tapsolt-e Károly? Károly is tapsolt. Mindenki tapsolt.— Vigyázz! Számlálva tapsolj! Egy—kettő—három!

Uč. Mit csinált János? Szabad-e kiabálni? Kiabáltál-e te is? Te nem kiabáltál, te szépen beszéltél. Tudsz-e te is szépen beszélni? Most nem beszéltél szépen, mert nem beszéltél hangosan.

Uč. *Károly, jőjj ki hozzám! Te is jőjj ki hozzám, Pista! Kijöttél-e már? D. Én már kijöttem. Uč. Hát Kálmán nem jött ki? Jőjj hát te is, Kálmán! Hány fiú van most itt?*

Uč. *Károly, irj egy szót a táblára! Fogd a krétát kezvedbe. Mit csináltál most? Irtál-e már? D. Most irok. Uč. Mit csináltál most? Irt-e József is? Te nem irtál, te olvass most a tábláról. (Počase.) Mit csináltál most? Mit csinált József? D. József olvasott. Uč. Hangosan olvasott-e József? Tudsz-e te is hangosan olvasni? Menj most a helyedre, Károly! Mit csináltál most? Ülj le a helyedre. Mit tettél most? Te is mehetsz, József, de szépen menj!*

No Kálmán, te itt maradtál? Akarsz-e te is a helyedre visszamenni? De elébb csinálsz még valamit. Fordulj egyet jobb lábodon! Obrac še na pravej nohe. Mit csináltál? Tudsz-e te is a székben megfordulni? Fordulj! Szépen fordult-e Márton?

Uč. *Jőjj ki ide hozzám, János! Poskoč! Ugorj te is! Ugrottál-e? Mit csinált András? Nagyot ugrott-e? Ugorni tudsz azt látom; de tudsz-e lehajolni? Poskočie znaš, to vidzim, ale či še znaš zohnuc? Mit csinált János?*

Uč. *Vigyázz! Mindenki hajoljon le az asztal alá. Lehajoltál-e, Samu? Lehajolt-e József is? — Keljetek fel! Vstańce! Mit tettél most? Pali felkelt-e?*

Uč. *Szépen ülj! Nézz ide, én mozgok. Mozogsz-e te? Te nem mozogsz, de Pali mozog. Mozogtál-e te? Te is mozogtál, de mári nem mozgott. Ő csendesen állt. Anna meg csendesen ült.*

Opakovajuće čvicheńi.

Uč. *Palatáblát asztalra fel! Feltetted-e a palatáblát az asztalra? Van-e itt palavessződ? Elhoztad-e otthonról? Hát neked nincs palavessződ? Hová lett a te palavessződ? Miért nem vettél palavesszőt a boltban? Nincsen pénzed? Kértél-e*

atyádtól? Nem kértél, az nem volt szép tőled; most nem tudsz rajzolni. Te a levegőben fogsz rajzolni.

Most házat fogunk építeni. Ez itt a fundamentum. Felrajzoltad-e már a fundamentumot? A fundamentumra rajzolom a falat. Rajzold te is a falat. Felépítetted-e a falat? Csináld most ide egy ajtót! Hány ajtó van itt? Most csinállok két ablakot. Csináltad-e már a két ablakot? Készen van-e már a ház? Még nincs készen, még valami kell. Mi kell még ide? A fedél kell még oda. felrajzolom azt is. Rajzold fel te is! Mindenki! Készen van-e a ház? A ház fel van építve. Mit építettél aztán? Mit rajzoltál ide a falba? Hány ablakot csináltál? Hány ajtót készítettél oda? Magas ajtót készítettél oda? Magas ajtót építettél-e? Mit tettél még a falra? De még elfelejtettem valamit. Mi lehet az? Van-e már minden a házban? Még hiányzik valami. Mi az? Még építetek ide egy kéményt. Készen van-e már most a ház? A ház fel van építve. Most töröld le. Letörülted-e?

Učitel višvetli dzecom peje ňezname slova a vipovedz: „mentében“, potom čiči jich v nasledujicim veršiku:

Ismerek egy kis házikót,
Abban egy kis szarvas-lakót.
Hogy ha e kis lakó megyen,
Akár csak egy lépést tégyen,
Az ember azt alig hiszi,
Házát mindig hátán viszi.
Ha mentében megbillented,
Avagy a szarvát érinted,
Behúzza magát a lakó.
Mondd meg mi ez a házikó!

30. Lekcija.

Tidzeň.

(Buduci čas.)

Čvičeňi: *vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csütörtök, péntek, szombat; nappal, éjjel, világos, sötét, este, délelőtt, délután; aludni, csinos, munka, gazda, telkes, termőföld, bor, áldani, munkás, élet, vidulás.*

Prikladne višvetleňi.

Uč. *Ma van kedd. Dneš je vtorek. Mi van ma? Tegnap volt hétfő, tegnapelőtt vasárnap. Včera bol pondzelek, predvčerom nedzela. Mi volt tegnap? Mi volt tegnapelőtt? Holnap lesz szerda, holnapután csütörtök, csütörtök után péntek, péntek után szombat. Mi lesz holnapután? Mi lesz csütörtök, péntek után?*

Uč. *Most világos van, mert nappal van. Teraz je vidno, lebo je dzeň. Miért van most világos? A nappal után sötét lesz, akkor van éjjel. Mi lesz a nappal után?*

Uč. *Én most itt állok az asztal mellett. Ha tovább megyek jobbra, az ablaknál leszek. Hol leszek, ha jobbra tovább megyek? Ha megyek balra, a kályhánál leszek. Hol leszek, ha balra megyek? Te vasárnap nem leszesz az iskolában, mert akkor a templomban leszesz. Miért nem leszesz te vasárnap az iskolában? Nemsokára lesz dél, akkor otthon leszesz. Ha dél lesz nemsokára, hol leszesz te akkor? Mikor leszesz hát otthon?*

Uč. *Most nincs tentám (irkám, kendóm stb.), de lesz nekem, ha veszek. Mikor lesz nekem tentám? Nekéd sincs most palavessződ, de holnap már lesz. Mikor lesz hát palavessződ?*

Opakovajuće čvicaši.

Uč. *Micsoda nap van ma? Micsoda nap volt tegnap? Hát tegnap előtt micsoda nap volt? Mi lesz holnap, holnapután? Micsoda nap lesz csütörtök, péntek után? Hét nap tesz egy hetet. Melyik a hét első napja? Melyik a hét utolsó napja? . . . középső napja? Mi van most, mikor világos van? Mi lesz a nappal után? Mi van, a mikor felkelsz? (Reggel.) Mi van, a mikor aludni mégy? (Este.)*

Nappal tanúlsz az iskolában. Lehet-e este is tanulni, a mikor sötét van? Hány óraker jössz reggel az iskolába? Ha az iskolából kimégy, akkor van délelőtt. Hány óra lesz, mikor délelőtt kimégy az iskolából? Hány óraker jössz délután az iskolába? Hány óra lesz, ha kimégy délután az iskolából?

Hány óraker leszesz ma otthon? Az iskolában lesze holnap Károly? Hát te itt leszesz-e? Hol leszesz te vasárnap? Hol lesz ez a könyv, ha ide teszem?

Van-e neked olvasókönyved? Van-e piros irkád? Ha nincs, lesze holnap? Lesze-e Palinak vasárnap új kalapja? Lesze-e neked új ruhád vasárnap? És tiszta inged lesze-e vasárnap?

Ez a fal most tiszta és fehér. Mindig tiszta és fehér lesze ez a fal? Volt-e neked szürke kabátod? Kinek adtad oda szürke kabátodat? Lesze-e neked oly szép tiszta irásod, mint Károlynak? Hát Zsuzsinak lesze-e oly csinos rajza, mint Erzsinek?

Otthon lesze-e ma este? Mit csinúlsz majd odahaza? Kicsoda lesze még nálad? Elmegy-en-e Juli is hozzád? Lesze-e ma torna-órád négykor? Lesze-e munka-órád? Szép kézi-munkád van-e már? Minő kézi-munkát készitesz most? Hát azelőtt mit készítettél már? Hány pár harisnyád van már? Hány pár harisnyád lesze, ha ez is készen lesze?

Nézz a falra! Látsz-e a falon képet? Volt-e ott azelőtt kép? Hol van most az a kép?

A te édes atyád gazda. Gazda akarsz-e lenni te is? A jó gazdának van egy egész telek földje. Dobri gazda ma cali orek. Kinek egész telke van, az telkes gazda. Telkes gazda lesz-e te is?

A gazdának van jó termőföldje. Gazda ma urodnu žem. Co še urodzi gazdovi v žemi? Dakdzej še i vino rodzi, vžemi še i zlato najdze. A földben terem bor, meg arany is. Mi terem a földben?

Munka nélkül adja-e Isten a jó termést? Munka nélkül nem ad Isten semmit sem; de a munkás embert megáldja. Kit áld meg az Isten? Munkás élete van-e a gazdának? A munkás ember mindig vig. Vig ember-e a gazda is? A gazdának szíve is vidul. A munkás élet vidulást ad a szívnek.

Mi ad vidulást a szívnek? Ad-e vidulást a lusta élet is? Vig-e a lusta ember?

**Gazda leszek, telkes gazda, ha mondom.
Termő földem, lesz jó borom, aranyom.
Isten áldja a jó embert, a munkást,
Munkás élet ad a szívnek vidulást.**

31. Lekcija.

Obed.

(Buđuci čas. — Pokracovaņe.

Čvičeņi: *hagyni, bedugni, behunyni, kitalálni, figyelni, ebédelni, kapni, köszönni, teríteni, osztani; abrosz, tányér, villa, kanál, só, leves, hús kenyér, főzelék.*

Prikladne višvetleñi.

Uč. *Én a kezemet fogom emelni.* (Nato dzviha ruku.)
Most a kezemet le fogom bocsátani. (Zpusći ruku.) *József,*
emeld fel a kezedet! Mit fogsz tenni? D. Én a kezemet fo-
gom felemelni. Uč. *Fel fogja-e emelni Károly? Hát te*
Samu, fel fogod-e emelni, ha nem vagy felszólítva?

Uč. *Tedd a jobb kezedet balválladra és monddad, mit*
fogsz tenni? D. Jóbb kezemet bal vállamra fogom tenni.
 Uč. *Vedd te kezedet a válladról! Levetted-e már? Tedd a*
kezedet nadrágod zsebébe! D. Én a kezemet nadrágom zse-
bébe fogom tenni. Uč. *Keresd, mi van a nadrágod zsebé-*
ben? D. Én keresni fogom, mi van a nadrágom zsebé-
ben. Uč. *Megtaláltad-e ott a kést? Talán otthon hagytad?*
Othonn fogod-e hagyni holnap?

Uč. *Károly, hozd ki rajzodat.* D. *Én ki fogom hozni*
rajzomat. Uč. *Ki fogod-e te is hozni a rajzot? Hozd ki!*
Ki fogja még kihozni a rajzot? Jól van; hozd ki te is. Én
meg fogom nézni a rajzokat. Károly rajza szép és tiszta. Mar-
czie szebb, de nem oly tiszta. Tisztán fogod-e ezentúl csinálni?
Andrisé a legtisztább.

Uč. *Tedd most rajzodat az asztalra! Az asztalra fo-*
god-e te is tenni rajzodat? Károly is ide fogja tenni. Huny-
játok be szemeteket! Én most elfogom tenni a rajzokat. Ki
fogod-e találni, hová teszem? Ki fogja-e Mari találni, hová
tettem? Nyisd ki szemedet! D. Én ki fogom nyitni szeme-
met. Uč. *Hol vannak a rajzok? Te kitaláltad.*

Uč. *Tanítás után haza fog menni minden gyermek. Te*
is haza fogsz-e menni? Hány óra lesz, mikor haza fogsz
menni? Fogod-e otthon a délutáni leczkét tanulni tizen-
kettőig?

Uč. *Tizenkét órakor van dél. Délben van az ebéd. Mi-*

kor van még dél? Mi van délben? Az asztalon van akkor abrosz, tányér, kanál kés, villa. Ott van a sótartó és a víz is. Mi van délben az asztalon? Édes anyád hozza a levest, húst és főzeléket; édes atyád kiosztja a kenyeret. Ki hozza be a levest? Mit hoz még édes anyád az asztalra? Kicsoda osztja a kenyeret?

Opakovajuce čvičeňi.

Ü. Én bedugom a fületem. Dugd be, József, a füledet! Én be fogom dugni a fületem. Fogja-e most József az én szavamat hallani? Vedd le kezedet a füledről! Fogod-e most az én szavamat hallani? Fogja-e a siket az éneket hallani? Siket vagy-e te? Te nem vagy siket, de nem tudsz szépen figyelni a tamitóra.

Én tegnap egy fiúcskát láttam; az nem lát semmit sem. Ő vak. Fogja-e a vak a szép képet látni?

Tamítás után minden gyermek háza fog menni. Haza fogsz-e te is menni? Hány óra lesz, mikor haza fogsz menni! Tizenegy óra lesz. Fogod-e otthon a délutáni leczkét tanulni? Ha a leczkét megtanultad, mit fogsz csinálni tizenkettőig?

Mikor van az ebéd? Hány órakor ebédelsz? Te fogod-e otthon ma az asztalt teríteni? Mit fogsz először az asztalra tenni? Milyen színű az abrosz? Szép-e a piszkos abrosz? Mit fogsz azután az abroszra tenni? Hány tányért fogsz az asztalra tenni? Kinek lesz az első, második, harmadik tányér? Mit fogsz minden tányér mellé tenni? Az asztalon lesz-e már minden? Mit kell még az asztalra tenni? (Sót: vizet.) Ha már meg van terítve az asztal, ki uellé ülsz? Ki mondja az imádságot? Hogy mondod?

**Uram Jézus légy vendégünk,
Áld meg a mit adtál nekünk.**

Mit ad édes anyád neked ebédre? Szereted-e a levest, a húst, a főzeléket? Kapsz-e kenyeret is a húshoz? Jó-e a kövér hús kenyér nélkül? Pénteken is húst kapsz-e ebédre? Mit kapsz pénteken hús helyett? Szereted-e a tésztát? Ki adja neked az ebédet? Hát édes atyád- és anyádnak ki adja? Mondasz-e szép imát ebéd után? Hogy imádkozol?

**A ki ételt, italt adott,
Annak neve legyen áldott!**

Megköszönöd-e édes atyádnak (anyádnak) is az ebédet? Segítség-e azután mindent eltakarítani az asztalról? Segítség-e édes anyádnak főzni is? Tudsz-e már levest habarni? Hát sütni tudsz-e már?

A jó kis gazdasszony mindent megtanul édes anyjától. Tudsz-e már harisnyát kötni? Hát fonni és varrni fogsz-e tanulni? Asztalt teríteni tudsz-e már? Hát a szobát te takarítod-e mindennap? Derék kis gazdasszony vagy hát te!

Tanuljunk most egy verset a kis gazdasszonyról.

**Tudok kötni, fonni, varrni,
Sütni és levest habarni;
Takarítani szépen, frissen,
S ha megsegít a jó Isten,
Jó gazdasszony leszek ám,
Épen mint édes anyám!**

IV/1 96
IV/13.

32. Lekcija.

EDDIG

Mešace. Štiri častki roka. Čislovka. (Početne mena.)

Čvičeňi: egy—száz, első—századik; ünnepnap, hétköznap, hónap, esztendő, tanév, -ig, karácsony, husvét, pünkösd, újév, évszak, tavasz, ősz, gyümölcs, pár: kezdet, vég, folytatás, fürdeni, szánkázni, beáll, megjelen, páros, páratlan, mentelen.

Příkladne višvetleňi.

Ü. *Megszámlálom, hányan vagytok itt az iskolában. Počítam, kelo vas je tu v škole. Egy, kettő, három, négy . . . tíz, tizenegy . . . tizenkilencz, husz. Hány tanulót számláltam eddig? Számláld meg te is huszig. — Most folytatom. Teraz pokračujem dalej. Huszonegy, huszonkettő . . . harmincz, harminczegy . . . negyven . . . ötven . . . hatvan . . . hetven . . . hetvennégy. Ezen iskolában 74 tanuló van.*

Tovább számlállok százig. Citam dalej aš po sto. Hetvenöt . . . nyolczvan . . . kilenczven . . . száz. Ki tud egytől százig számlálni? Folytasd, Pali! Folytasd, Erzsi! Ki fogja most száztól lefelé mondani a számokat? Mondjad a páros számokat felfelé, lefelé! Mondjad a páratlan számokat felfelé, lefelé!

Ü. *Te vagy az első, Péter a második, Gyuri a harmadik . . . tizenegyedik, tizenkettedik, tizenharmadik . . . huszadik . . . harminczadik . . . hetvenedik . . . hetvennegyedik.*

Hét nap tesz egy hetet. Šedzem dñi je jeden tidzeň. A hétnek első napja a vasárnap, ez ünnepnap; második napja a hétfő . . . hetedik napja a szombat. Ez a hat nap hétköznap. Milyen nap a vasárnap? Milyen a többi hat nap? Négy hét együtt egy hónap. Tizenkét hónap tesz egy esztendő. Egy esztendőben van 12 hónap, vagy 52 hét.

Minden hónapnak van neve. Az esztendő első hónapja januárus, második hónapja februárus, harmadik hónapja márczius, negyedik hónapja . . . tizenkettedik hónapja deczember. Egy hónapban van harmincz nap. Most deczember hónapja van. A mai nap deczember 15-ik napja.

Ü. *A tanév kezdete szeptember elsején és vége junius 30-án van. Začatek školskeho roku je 1-ho septembra a koňec 30-ho junia. Mikor van a tanév kezdete? Mikor van vége?*

Üc. *Deczember 25-én van a szép karácsony-ünnep. 25-ho decembra su krasne vanočne švjatki. (Hodi.) A jó gyermek karácsonykor szép karácsonyfát kap. Mikor van karácsony ünnepe? Mit kap a jó gyermek karácsonykor? Kaptál-e már te is karácsonyfát?*

Üc. *Január elsején van újév napja; áprilisban van husvét, és májusban pünkösöd ünnepe. Egy esztendőben négy évszak van: tél, tavasz, nyár, ősz.*

Opakovajuće čvicheňi.

Üc. *Számlálj egytől százig felfelé—lefelé! Mondd a páros számokat felfelé — lefelé! Kezdd egynél és adj hozzá mindig hármat! $1+3=4$, $4+3=7$, $7+3=10$ atd. To iste spridavaňom 4, 5 . . . 10.*

Üc. *Mondd a tízes számokat százig. Povedz dzešatki po sto. Hány egyes van egy tízesben? Hány tanuló van az iskolában? Hányadik vagy te ezen padban? Hányadik golyót mutatom a számológépen?*

Hány napja van egy hétnek? Mi a neve a hét első, második . . . hetedik napjának? Melyik nap ünnepnap? Melyik hétköznap? Hány hét van egy hónapban? Hát egy esztendőben hány hét van? Hány hónapja van egy esztendőnek? Tudod-e minden hónapnak a nevét elmondani? Mi a neve az első . . . tizenkettedik hónapnak? Milyen hónap van most? A hónap hányadik napja van ma?

Mikor van karácsony ünnepe? Mit kap karácsony ünnepére a jó gyermek? Mit kaptál te karácsonykor? Január hányadik napján van újév? Melyik évszakban van karácsony és újév? Meleg idő van-e télben? Károly, mit szeretsz télben csinálni? Szeretsz-e te is szánkázni, Pista?

Mely hónapban van husvét ünnepe? Mely évszakban van pünkösöd ünnepe? Lehet-e pünkösödkor is szánkázni? Miért

nem lehet pünkösdkor szánkázni? Mit szeretsz jobban, a telet-e vagy a tavaszt? Hát nyárban meleg van-e? Jársz-e fürdeni nyárban? Kivel jársz fürdeni? Jól esik-e neked a fürdés? Szabad-e ősszel fürdeni? Milyen idő van már ősszel? Melyik évszak után jön az ősz? Ősszel van a fákon töménytelen sok gyümölcs. Vješeňi je na stromoch ňesmirne mnozstvo ovoca. Szereted-e a gyümölcsöt? Jó-e sok gyümölcsöt enni? Egészséges-e a gyümölcsre vizet inni? Melyik évszak jön az ősz (a tél, a tavasz) után? Mi van a tavasz (a nyár, ősz, tél) előtt?

Nagyon szeretem a telet,
Kivált ha szánkázni lehet.
A tavasznak nincsen párja,
Azt mindenki alig várja.
Bé! jó, mikor beáll a nyár,
Minden ember fürdeni jár;
Hát még az ősz, ha megjelen,
Gyümölcs van ám töménytelen!

33. Lekcija.

Škola. — (Množni počet.)

Čvičeňi: *vagyunk, vagytok, vannak; megbecsülni, rongálni; vesztegelni, élni; fenék, mappa, földgömb, szorgalom, szükségesség, erős, gyenge! munkás.*

Prikladne višvetleňi.

Uč. *Hová jársz te tanulni? Mi az, a hová te tanulni jársz? Hol vagy te most?*

Uč. *Hol vagytok ti most? Kdže sce vi teraz? Povedzce! Mi a tanteremben vagyunk. (DD. Opakuju) Uč. Sokan vagytok-e a tanteremben? D. Mi sokan vagyunk a tanterem-*

ben. *Uč. Hányan vagytok a tanteremben? D. Mi a tanteremben hetvennégyen vagyunk.*

Uč. Itt vannak a fiúk, ott meg a leányok. Hol vannak a fiúk? Hol vannak a leányok?

Uč. A tanterem az iskolaépületben van. Hol van a tanterem? Hány fala van a tanteremnek? Hol van a tanterem padlója? . . . padlása? Hol van az ajtó? Hol vannak az ablakok? Mibe van az ajtó becsinálva? Falba vannak-e becsinálva az ablakok is?

Uč. Hol van a fekete tábla? a fogas? Milyen tárgyak vannak a fogason? Vannak-e a fogason kalapok? Hát kendők vannak-e? A falon vannak-e az olvasótáblák is?

Uč. Melyik szegletben van a kemencze? Hol van az asztal? Vannak-e az asztalban könyvek? Hol van az almáriom? Mi áll az almáriom fenekén? Taneszköz-e a földgömb? Taneszközök-e az írőkák is? Vannak-e az almáriomban irótollak is? Hát a kártyabetűk hol vannak? Ott vannak-e a rajzok? Hol vannak a képek? Taneszközök-e a képek? Taneszközök-e az iskolai padok? Milyen bútorok vannak még itt a tanteremben? Szükséges dolog-e a tábla, a mappa? Hát az asztal, a szék szükséges bútorok-e?

Uč. Szabad-e ezeket rongálni? Či tote šleobodno psuc? Jó fiú-e az, a ki mindent rongál?

Uč. A jó fiú semmit sem rongál az iskolában, ő megbecsüli ezeket a tárgyakat.

A mi van az iskolában,
Az mind szükséges dolog,
Asztal, tábla, mappa, szék és
Mindenféle bútorok.
Jó fiú (leány) szeret tanulni
S megbecsüli ezeket;
Rosz fiú (leány), ki mindent rongál,
Mert tanulni nem szeret.

11/17 26

Opakovajuće čvīčni.

*Us. Hol vannak a falak? Magasak-e a falak? Szél e-
sek-e a falak? Fehérek-e a falak? Milyenek a falak? Mond
egyszer! D. A falak magasak, szélesek és fehérek. Uő.
Magasak-e az ablakok is? Olyan szélesek-e az ablakok, mint
az ajtó?*

*Milyen színűek ezek a golyók? Lehetnek-e a golyók fe-
keték is? — Ezek a fiúk erősek. Erősek-e ezek itt? Erő-
sebbek-e a fiúk, mint a leányok? Lehetnek-e a leányok
erősebbek, mint a fiúk? Erősek-e a beteg emberek is? Milyen-
nek a beteg emberek? (Gyengék.) Lehetnek-e a beteg emberek
munkásak? Hát a rest tanulók munkásak-e? Szabad-e az
iskolában restnek lenni?*

*Az iskolában nem szabad vesztegelni. Mit nem szabad
az iskolában tenni? Fogsz-e te az iskolában vesztegelni? Az
iskola a szorgalmas tanulók számára van, nem pedig a res-
tek számára. Škola je pre piňnich školňikoch a ñe pre ľeňivich.
Kiknek számára van az iskola? A resteknek van itt e hely?*

*Szorgalmas-e Pali? Szorgalmas-e Juli? Itt mingenki
a munkának él. Tu každy praci žije. Te is akarsz-e munkás
lenni? Te is élsz-e a munkának? Örülsz-e te is, ha szorgal-
mas voltál?*

*A ki szorgalmas, azt szereti apja, anyja, tanítója és
minden ember. Akartok-e lík is szorgalmas és munkás gyer-
mekek lenni? Tanuljátok meg a munkás gyermekek dalát.*

Munkára fel! ne vesztegélj!
Nem resteknek van itt e hely,
Itt szorgalom kell, nézz körül,
Minden munkának él s örül.

34. Lekcija.

Školske budoviska.

(Majetkove pripojki. Jeden majetek a vecej majiteloch.)

Üvičení: *folyosó, szoba, konyha, kamara, pincze, háztető, (fedél), gerenda, lécz, zsindely, kő, téglá, udvár, isiálló (ól) galambdúc, tyúkketrecz, fatartó, — külső, belső.*

Prikladne višvetleňi.

Üč. *Ez a mi tantermünk. Kinek a tanterme ez?* (DD. odpovedaju.) Üč. *Hol van a mi nagy képiünk? Itt van-e a ti kèpetek is?*

Üč. *Kinek a padja ez?* D. *Ez a mi padunk. Melyik a ti padotok? Hányadik az ő padjuk? Hol van a mi táblánk? Ott van-e az ő táblájuk is?*

Pri majetku trecej osobi učitel vše na tich školníkoch ukaže, ktorim otázna vec patri.

Üč. *Kinek a tanterme ez?* D. *Ez a mi tantermünk. Üč. A tanterem része az iskolai épületnek. Minek a része a tanterem?* (DD.)

Üč. *Nézzük meg, milyen részei vannak az iskolai épületnek? A tanterem előtt van a folyosó. Mi van a tanterem előtt? A folyosótól jobbra (balra) vannak a tanítói szobák. Mik vannak a tanteremtől jobbra (balra)? Az első nagyobb, a második kisebb. Milyen az első szoba? Milyen a második?*

Üč. *A tanítói szobák mellett van a konyha. Mi van a tanítói szobák mellett? A konyha mellett van egy kis kamara. Mi van a konyha mellett? A kamara alatt van még egy pincze. Mi van még a kamara alatt?*

Üč. *Nevezd meg az iskolaépület részeit.* (Dzeci menuju jich.) Üč. *Az iskolai épület áll külső és belső falakból. Miből*

áll az iskolai épület? Melyek a külső falak? Melyek a belső falak?

Üc. A falakon van a háztető vagy fedél. A fedél áll gerendákból, léczekből, fa- vagy cserépszindelyből. Mi van a falakon? Miből áll a házfedél? Miből vannak a gerendák, a léczek, a szindely?

Üc. Miből vannak a falak építve? D. A falak kőből és téglából vannak építve. Üc. Ha a falak kőből vannak építve, az kőház. Milyen ház a mi iskolánk? Lehetnek-e a falak fából építve? Milyen ház az, hol a falak fából vannak? Fából van-e a ti házatok vagy kőből? A ti házatok is kőből van-e? Miből van az ő házuk építve?

Üc. Az iskolai udvarban vannak kisebb épületek is. V školskim dvore su i meňše budinki. DD. Opakuju. Üc. Mondd meg, milyen épületek vannak az iskolai udvarban? (Dzeci menuju jich po slovenski, učitel povi, jak še volaju po uherski tote budinki a vislovi jich v jednej vipovedzi.) Üc. Most mondd egyszerre, milyen épületek vannak az iskolai udvarban? D. Az iskolai udvarban van a fatartó, az istálló (ól), tyúk-ketrecz, galambdúc.

Opakovajuće čvīčēni.

Üc. Nevezd meg az iskolaépület részeit! Ha bejössz a folyosóra, jobbra esik a tanterem vagy balra? Merre vannak a tanítói szobák? Hány tanítói szoba van az iskolai épületben? Hány ablak van a nagyobb szobán? Hány a kisebbben?

Nagy-e a konyha? Mi mellett van a kamara? Mi van a kamara alatt? Milyen falakból áll az iskolai épület? Hány külső (belső) fala van az iskolai épületnek? Miből vannak készítve a falak? Miből lehetnek még a falak készítve? Milyen ház az, mely kőből van készítve? Milyen ház az, mely fából van készítve?

Miből van készítve a mi iskolánk? Mi van a falakon? Hosszúak-e a gerendák? Milyenek még a gerendák? Lehetnek-e a gerendák vékonyak? Vastagok-e a léczek is? Szélesek-e a zsindelemek vagy keskenyek? Alacsony-e vagy magas a mi iskolánk? Vannak-e alacsony házak? Alacsony-e a ti házatok? Szépek-e az alacsony házak? Szárazak-e az alacsony házak? Jó-e alacsony szobákban lakni? Lehetnek-e az alacsony szobák világosak? Lehetnek-e egészségesek? Egészséges-e a ti szobátok? Hát ez a mi tantermünk egészséges-e?

Vannak-e az udvarban is épületek? Mondd, mily épületek vannak az udvarban? Nagy-e a fatartó? Van-e benne sok fa? Micsoda épület van a fatartó mellett? Hol van a galambdúc? Magasabb-e a tyúkketrecz, mint a galambdúc?

35. Lekcija.

Domašne dživirata.

Čvičeňi: *tehén, birka, kutya, kecske, ló, szamár, tyúk, rucza (kacsa), liba, galamb, állat, tej, gyapjú, ór, szekér, tojás, teremtmény, hű, szelid, bántani, kinoszni, üldözni, őrizni.*

Prikladne višvetleňi.

Učitel na dvore alebo na prirodopisnim (na pisankoch) obrazku ukaže tu naznačene dživire a čviči dzeci v jeho pomenovaňi.

Uč. *Tud-e az asztal magától mozogni? Či še stol može sam od sebe rušac. Hát a kép, (a szék, a számológép) mozog-e magától? Mozog-e a tehén, a kutya, a ló? A mi magától mozog, az állat.*

Uč. *A tehén állat. Mi a tehén? Miért mondod a tehenet állatnak?*

Uč. *A tehén ad nekiünk tejet és húst. Krava dava nam mleko a meso. Mit ad nekiünk a tehén?*

Uč. *A tehén tehát hasznos állat. Milyen állat a tehén? Miért hasznos állat a tehén? Szereted-e a tehén tejét? Hát a tehén húsát szereted-e?*

Uč. *Ad-e nekiünk a birka is tejet és húst? Oly jó-e az, mint a tehén teje és húsa? Mit ad még a birka tavasszal és ősszel? (Gyapjút.)*

Uč. *A gyapjuból posztót csinálnak. Z volni platno robja. Mit csinálnak a gyapjuból? Hát a posztóból mit csinálnak? Ad-e nekiünk más állat is gyapjút? Van-e még más oly hasznos állat, mint a birka? Azért mondjuk: nincsen párja a birkának?*

Uč. *Mondjuk azt most versben:*

**Beh hasznos állat a tehén,
Tejét, húsát szeretem én.
Ninesen párja a birkának,
Gyapjából posztót csinálnak.**

Uč. *Te reggel és ebéd után mindennap iskolába jössz. Édes apád elmegy munka után, édes anyád sem maradhat otthon. Ki őrzi akkor a házat. Kdo vtedi vartuje dom? (odpovedz.) A kutya házunk őre. Mi a kutya? Minek az őre a kutya?*

Uč. *A kutya a gazdájához mindig hű. Pes je ku svojemu gazdovi vše verni. Milyen a kutya? Kihez hű a kutya?*

Uč. *Milyen állat ez itt? Ad-e a kecske is tejet? Jó-e a kecske teje? Ad-e a kecske gyapjút? A kecske szőrt ad. Abból készítenek pokróczot. Zo šersci kozkej pokrovec hotovja. Mit készítenek a kecske szőréből?*

Uč. *Mi ez a szép állat? — A ló húzza a szekeret. Mit húz a ló? Megy-e a szekér ló nélkül?*

Uč. *Húzza-e a szamár is a szekeret? Gyorsan húzza-e*

a szamár a szekeret vagy lassan? A szamár ugyan lassan húzza a szekeret, azért mégis segít az embernek. A szamár is hasznos állat. Ő sokat ér. On való stoji.

**A hű kutya házunk öre;
Kecskének jó teje, szőre;
Ló nélkül nem megy a szekér,
Hej a szamár is sokat ér!**

Uč. A tyúkok és ruczák (kacsák) is hasznos állatok. Ezek adnak tojást. Tito ňešu vajca. Mit adnak a tyúkok és ruczák? Csak tojást adnak-e a tyúkok és ruczák?

Uč. Hasznos állatok-e a libák is? A libák tollukkal használnak. Mivel használnak a libák?

Uč. Mivel használ a galamb? A galamb nem ad hússával nagy hasznót, de azért szereti mindenki, mert a galamb nem bánt senkit és szelid állat. Holub zo svojim mesom ňedonaša velki hasen, ale preto každy ho rad vidzi, lebo holub neubliži ňikemu a je krotki džvir. Milyen állat a galamb? Bánt-e a galamb valakit? Akarsz-e te is oly szelid lenni, mint a galamb? Fogsz-e valakit bántani? A galamb is arra tanít: Légy szelid és ne bánts senkit. Mire tanít a galamb?

**Tyúkok, ruczák tojást adnak,
Libák tollukkal használnak.
Szelid galam arra tanít:
Légy szelid és ne bánts senkit.**

Uč. A tehén, ló, kutya... mind a háznál laknak. Azért házi állatok. Milyen állat a tehén, a birka, a kutya?

Uč. A házi állatokat az Isten teremtette. Domašne džvirata. Pan Boch stvoril. Ki teremtette a házi állatokat? Minden házi állat az Isten teremtménye. Každy domašne džvire je bože stvoreŇi. Kinek a teremtménye minden házi állat? Hasznos teremtmények-e a háziállatok? Azért az

becsülni kell, nem pedig üldözni vagy kinozni. Preto džvirata šanovac (važic) treba, a ne prenasledovac jich, alebo trapic.

**Házi állatok mindezek,
Igen hasznos teremtmények.
Én valamennyit becsülöm,
Nem kinozom, nem üldözöm.**

Teraz učiteľ čviči dzeci vtimto calim veršu.

Opakovajuće čvicheňi.

Üc. Milyen állatok laknak a ház körül? Nevez meg a házi állatokat te is! Hány lába van a tehénnek (a kutyának, lónak, szárnak)? Hány lábú állat a tehén? Mely állatoknak van négy lábuk? Hány lábú állatok ezek? Van-e a tyúknak (libának, ruczának) is négy lába? Hány lába van a tyúknak? Hány lábú állatok a tyúkok? Nevezd meg a két lábú házi állatokat!

Hasznosak-e a házi állatok? Mivel használ a tehén az embernek? Mit ad nekünk a birka? Milyen a gyapju? Mit csinálnak az emberek a gyapjuból? Ad-e a kecske is gyapjut? Mivel használ a kecske? Hasznosabb állat-e a kecske, mint a birka?

Mit adnak a tyúkok (a ruczák, libák)? Adnak-e a tyúkok húst is? Jó-e a tyúk húsa? Hát a rucza húsát szereted-e?

Melyik a legnagyobb házi állat? Melyik a legkisebb? Mondj nekem egy igen szelíd házi állatot. Mire tanít a galamb? Melyik a legszebb házi állat? Melyik tetszik nektek legjobban?

Milyen szőre van a lónak? Van-e nektek lovatok? Hány lovatok van?

Tart-e édes apád teheneket is? Hány tehenetek van nektek? Milyen színű tehenetek van nektek? Milyen színű

tehenetek van nektek? Láttál-e veres (barna) tehenet Veres-e a tietek? Kié veres még?

Van-e nektek libátok? Sok libátok van-e? Milyen a liba tolla? Szébb-e a rucza tolla, mint a libáé?

Ki teremtette a házi állatokat? Kinozod-e te az állatokat? Megbecsüli-e a jó gyermek a házi állatokat? Tudod-e a verset a házi állatokról? Mondd el!

1. *Mondd, mit tudsz a) a tehén-, b) a birka-, c) a kutya-, d) a kecske-, e) a ló-, f) a szamár-, g) a tyúk-, h) a rucza-, i) a liba-, k) a galambról?*

2. *Mondd el, milyen teremtmények a házi állatok s hogy kell velök bánni?*

36. Lekeija.

P e s.

Čvičeňi: fark, köröm, nagyság, étel, patak, idegen, hosszúkas, lekonyult, bozontos, különböző, némelyik, ugatni, fedni.

Prikladne višvetleňi.

Uč. Mutatok nektek valamit. Mindnyájan ismeritek már. Mi ez itt? Milyen állat a kutya? Miért házi állat a kutya? Mi őriz a kutya? Mi tehát a kutya, ha a házat őrzi? D. A kutya házunk őre. Uč. Csak nappal őrzi-e a kutya a házat? Mikor őrzi tehát a kutya a házat?

Ha idegen ember jön a házhoz, a kutya ugat. Ked cudzi človek pridze ku domu, pes breše. Mit tesz a kutya, ha idegen ember jön a házhoz? Mikor ugat a kutya? Milyen hangot tud a kutya adni?

Uč. Nézzük már most a kutya részeit. Micsoda része ez a kutyának? D. Az a kutyának a feje. Uč. Micsoda része ez . . . ez . . . atd.? Most mondjátok el, melyek a kutyának főbb részei? D. A kutyának főbb részei: a feje, nyaka, törzse, farka, lábai.

Stakima to primeranima otazkami viviñe učitel' i nasledujice vipovedze, jak opis jednotlivich částkoch psa. Nežname slova vše i vmacerinskej-reči povi a čviči v nich. Keď su dzeci už sbehle spomocu otazkoch v opisovañu každej částki, učitel' cali opis v kratkoscí opakuje, t. j. prebrate vipovedze vtim istim poradku ešče raz rozpravja a potom ten isti opis da virozpravjac i skerz dzeci. Potrebuje pri opiše živeho psa, alebo vimalovaneho na obrazku. (Na pisanke.)

A kutya feje hosszukás. Az orra lapos. Szemei kerek. Fiilei hegyesek, némelyiknél lekonyultak. A kutya dereka (törzse) hosszú s elöl vastagabb, hátul vékonyabb. A farka is hosszú. Lábai vékonyak. Az első lábain van öt-öt, a hátsókon négy-négy hegyes köröm. (Opakovañe v kratkoscí.)

A kutya teste szőrrel van fedve; szőre vagy sima vagy bozontos. Vannak fehér, fekete, veres barna, tarka szőrű kutyák, nagyságuk különböző, mert vannak kis és nagy kutyák. A kutya szereti a húst, kenyeret s más ételeket. (Opakovañe v kratkoscí.)

V nasledujicej rozpravke nachadzajú še nove slova: *patak, éber, megmenteni*. Abi še jich dzeci naučeli, učitel' pred rozpravku čvici jich v takich vipovedzoch, v ktorich tote slova še tež nachadzaju a spomocu otazkoch privedze dzeci ktemu, že v jich odpovedzach rozpravka še nachadzac budú. Teraz virozpravja rozpravku, a dzeci za ñim ešče vecej raz v kratkoscí.

Egy hat éves fiúnak, Miskának, volt egy kis kutyája, Mely mindig vele járt. Egyszer miska kiment a patakhoz. A mint a pataknál játszott, bele esett a vízbe. A kiskutya meglátta ezt s utána ugrott a vízbe, szájával megfogta Miska

ruháját s kihúzta a vízből. — A kiskutya megmentette Miska életét.

A kutya éber és hű állat.

Opakovajuce čvičeňi.

1. *Nevezd meg a kutya testének főbb részeit!*
2. *Mondd, milyen a kutyának mindenik testrésze?*
3. *Mondd, milyen a szőre, színe, nagysága, és mit szeret a kutya enni?*
4. *Beszéld el, mit tett a Miska kutyája?*
5. *Mondd, mit tudsz a kutyáról?*

37. Lekcija.

K o ű.

Čvičeňi: lábszár, sörény, széna, abrak, kocsi, eke, borona, ostor, paripa, tréfa; pej, fakó, tarka; vinni, hajtani, óhajtani, jóllakott.

Prikladne višvetleňi.

Üc. *Mi ez, a mit itt lerajzolva mutatok? Számláljátok el egyes főbb részeit, a mint mutatom a rajzon! D. A ló részei: a feje, nyaka, törzse, farka és lábai. Üc. Számláljátok most el a fejnek részeit és mondjátok meg, milyenek azok! D. A ló fején van két hegyes fül, két nagy szem, a lapos homlok, két orrlyuk és a száj. A szájban vannak nyelve és fogai.*

Nasledujice vipovedze še perše po jednej preberu a potom vkratkosci opakuju.

A törzsén van háta, két oldala és hasa. A lónak van négy lába és egy hosszú farka. A lábak részei: a felső láb-

szár, a térd, az alsó lábszár és annak a végén egy nagy köröm (pata). (Opakovaňe v kratkosci.)

A lovat némely helyen rövid, némely helyen hosszú szőr fedi. Rövid szőr fedi a fejét, nyakát alul és mindkét oldalról a törzsét és lábait. Hosszu szőr fedi a nyakát felül végig, s ennek a neve sörény. Hosszu szőre van még a farkán is. — A ló szőre lehet fehér, szürke, fekete, pej, fakó, sárga. Vannak tarka lovak is. (Opakovaňe v kratkosci.)

A ló szereti a szénát és abrakot. Ha jóllakott, húzza a szekeret, kocsit vagy a gazda ekéjét, boronáját. Néha az embert a hátán viszi. A ki lóháton ül, az nem jár gyalog. A lovat ostorral hajtják. (Opakovaňe v kratkosci.)

A kis tanuló is szereti a lovat. Neki van paripája. Ez fából van. Arra ráül tréfából s ez úgy viszi, a mint ő akarja vagy óhajtja. A faparipa nem kér szénát, abrakot, mert az mindig jóllakott. Ilyen ló való aztán a kis tanulóknak.

Po opakovaňu caleho opisu, nauča še dzeci nasledujici veršik.

Kis lovag.

Ember vagyok, de kicsiny,
Gyalog járok, nem kocsin.
Van ugyan egy paripám,
Ezt adta édes apám.

E paripa van fából,
Ráülök úgy tréfából,
Kis ostorkával hajtom,
Úgy viszén, mint óhajtom.

Nem kér szénát, abrakot,
Mert ő mindig jóllakott.
Ez asztán ám a jó ló,
Kis tanulóknak való.

X

Opakovajuće čvicheňi.

1. *Mondd el a ló testének főbb részeit!*
2. *Mi van a ló fején?*
3. *Milyen a ló törzse, lábai, farka s melyek ezek főrészei?*
4. *Milyen a ló szőre?*
5. *Mit eszik a ló s mivel használ az embernek?*
6. *Mit tudsz a paripáról?*
7. *Mondd el a verset a kis lovagról.*

38. Lekcija.

Krava.

Čvicheňi: *szarv, tölgy, gerincz, fű, burgonya, vaj, turó, szappan, szapanos, táplál.*

Prikladne višvetleňi.

Višvetleňe lekciji je to iste, jake bolo pri dvoch predešlich; preto v tej a dvoch nasledujicich še lem visledek učeňa, totizto k čvicheňu potrebni podava.

A tehén házi állat. A tehénnek van feje, nyaka, dereka vagy törzse, farka és négy lába.

A fején van két orrlyuka, szája, a szájában van a nyelve és fogai, a fején továbbá homloka, két szeme, két füle, két szarva.

A derekán van gerincze, két oldala, hasa és tőgye. A lábak részei: a felső lábszár, a térd, alsó lábszár és mind-egyik lábán két-két köröm.

A tehén feje nagy. A tehén homloka lapos. A tehén

szarvai görbék. A tehén nyaka lapos. A tehén törzse vastag. A tehén farka bojtos.

A tehén teste szőrrel van fedve. Vannak fehér, fekete, veres, barna és tarka tehenek.

A tehén eszik füvet, szénát, szalmát, burgonyát, sót. A tehén táplálja az embert tejjével, vajával, turójával, és hússal. Zsirjából készít a szappanos gyertyát és szappant. Bőréből ad nekünk csizmát, szarvából fésűt. A tehén segít a gazdának s húzza az ekét, boronát és a szekeret. A tehén igen hasznos házi állat.

Jó a tehén, mert táplál
Tej, vaj és turóval,
Szappanos gyertyát esinál
És szappant zsirjával.
Sok jó ételt husából,
Bőréből ad csizmát,
Fésű lesz a szarvából,
Húz ekét, boronát.

Opakovajuce čvičeňi.

Micsoda a tehén? Milyen állat a tehén? Melyek a tehén testének főbb részei? Milyen részei vannak a tehén fejének? Milyenek azok? Melyek a főbb törzsrészek? Milyen részei vannak a tehén lábának? Melyik van legfelül? Melyik legalul? Hány köröm van egy-egy lábon? Milyenek a láb-részek?

Mit szeret a tehén enni? Mily táplálékot ad a tehén az embernek? Mikor kapsz te édesanyádtól tejet? Mit kapsz te még früstökre a tejhez? Szereted-e a tejet? Hát a vaját szereted-e? Mikor kapsz vajjas kenyeret? Kell-e vajjas kenyérhez só is? Hát a tejhez kell-e só? Mihez kell még a só?

Mit készítenek a tehén husából? Jó-e a kemény hus?

Milyen színe van a husnak? Mit készítenek a tehén zsírából? Ki készíti a gyertyát és szappant? Mikor szükséges a gyertya? Mire használjuk a szappant?

Mi lesz a tehén bőréből? Ki készíti a csizmát, a cipőt? Mire használják a tehén szarvát? Van-e neked fésűd? Hol vetted? Hány krajczárt adtál érte?

*Hogy használ a tehén a gazdának? Hány tehenetek van nektek? Milyen színű a ti tehenetek? Fekete-e a ti-
etek is?*

1. Mondd el, mit tudsz a tehenről?

2. Mondd el a verset a tehenről!

39. Lekcija.

O v o a.

Övičeni: bárány, csülök, szabó, finom, vidám, nyalni, többnyire.

Prikladne višvetleñi.

A juh négylábu házi állat. A juh feje vékony. Törzse hosszú. Farka kicsiny. Lábai vékonyak és mindegyiken van egy csü:ök.

A juh teste hosszú, finom gyapjúval van fedve. A pyapju színe többnyire fehér, de van fekete és tarka gyapju is.

A juh gyapjából készítenek posztót. A posztóból készít a szabó ruhát. Husával és bőrével is használ a juh.

A juh eszik füvet, szénát és nagyon szereti a sót nyalni.

A fiatal juhnek a neve bárány. Ez igen vidám kis álat. A juh szelid, mint a galamb és nem bánt senkit.

40. Lekcija.

Matka.

Čvičeňi: madár, szárny, csőr, taréj, csirke, kakas, buza, árpa féreg, nap, eledel; felkelni, restelkedni, apró, ugyszinte.

Prikladne višvetleňi.

A tyúk madár. A tyúknak van feje, nyaka, törzse, farka, két lába és két szárnya.

A fején van rövid csőre és húsos taréja. Mindegyik lábán van négy ujj, három elöl, egy hátul. A törzsén vannak rövid szárnyai. A tyúk teste tollal van fedve. A tollának színe különféle. Van fehér, fekete, barna, sárga és vörös tolla.

A tyúk megeszi a kenyeret, búzát, árpát, férget. A tyúk ad tojást, csirkét és jó húst.

Kikiriki jó reggelt,
Mond a kakas: a nap felkelt.
Gyermekek is keljetek
És ne restelkedjetek.

A tyúk is korán felkel
Sok apró csirkéivel.
Jó eledel a húsa,
Ugyszinte a tojása.

41. Lekcija.

Matka.

Čvičeňi: uzsonna, vacsora, gond, baj, kedves, igazán, ápolni, gyógyítani, támadni.

Prikladne višvetleñi.

Hová mégy te az iskolából? Kihez mégy haza? Otthon lesz-e már édes anyád? Leveszed-e a kalapodat, ha a szoba ajtaját kinyitottad? Hogy fogsz édes anyádnak köszönni? Fogsz-e tőle valamit kérni? Mit fogsz tőle kérni? Mit ad neked édesanyád uzsonnára? Mit kapsz tőle früstkre, ebédre, vacsorára? Ki táplál téged? Mondd: engem édes anyám táplál. Ki táplál titeket? (D. Minket édes anyánk táplál.)

Ki ad neked vasárnap tiszta ruhát? Ki vesz neked a vásárban új ruhát? Ki ad nektek ruhát?

Egészséges vagy-e te most? Mindig egészséges voltál-e? Mikor voltál beteg? Ha beteg vagy, bajod van. (Slovenski.) Mikor van az embernek baja? Milyen bajod támadt, mikor beteg voltál? (Slovenski.) Ki volt mindig melletted, mikor bajod volt? Ki segített akkor rajtad? Téged édes anyád ápolt. Kicsoda ápolt téged? Édes anyád gyógyított. (Slovenski.) Kicsoda gyógyított téged, mikor beteg voltál? Kicsoda ápol és gyógyít, ha bajod támad?

Édes anyád táplál, ő adja ruhádat, ő ápol és gyógyít, ha bajod támad.

Lám, édes anyád mindig gondot visel reád. (Slovenski.) Mit tesz édes anyád? Kire visel gondot édes anyád? Mikor visel gondot édes anyád reád?

Szereted-e azért édes anyádat? Kedves-e neked édes anyád? (Slovenski.) Hagy szólítod meg édes anyádat? Mondod-e neki, hogy szereted őt? Hogy mondod? Mondd: Én szeretlek. Igazán szereted-e kedves anyádat? Mondd, miért szereted édes anyádat? Tanulj hát meg egy versecskét.

**Édes anyám, kedves édes anyám
Visel gondot mindenkor én reám.**

Ő táplál, ő adja kis ruhámat,
Ápol, gyógyít, mikor bajom támad.
Édes anyám, kedves édes anyám,
Ezért szeretlek téged igazán.

Opakovajuće čvicheni.

1. Mit vesz neked édes anyád a vásáron?
2. Hogy visel édesanyád gondot reád?
3. Mit tesz édes anyád a ház körül?
4. Mondd el rövid mondatokban mindazt, mit az anyáról tudsz.

42. Lekeija.

Rodzina.

(Majetkovo pripojki v množnim počete.)

Čvicheni: szülő, testvér, barát, nővér, árva, áldás, bátya, öcs, húgom, néne, unoka, család, szolgáló, szolgál, cseléd, engedelmes, egymást, ifju, tisztelni, megnyerni, bánni, hívni.

Prikladne višvetleñi.

Uč. *Én a ti tanítók vagyok. Kinek a tanítója vagyok én? D. Tanító ur a mi tanítónk. Uč. Ti vagytok az én tanítványaim. Kinek a tanítványai vagytok? Mik vagytok ti?*

Uč. *Péter és János Károlynak a barátai. Vannak-e neked is barátaid? Kik a te barátaid? Károly barátai jó és engedelmes fiúk. A te barátaid is jó és engedelmes fiúk-e?*

Uč. *Mariskának van édes atyja és van édes anyja is. Ezek az ő szülői. Vannak-e még neked szülőid? Kinek nincsenek már szülői? Kinek szülői nincsenek, az árva gyermek. Milyen gyermek az, kinek szülői nincsenek? Van-e közöttünk*

árva gyermek? Ki ad az árvagyermeknek enni? Ki ad neki ruhát? Az árva gyermeknek gyakran nincs ennivalója, nincs ruhája.

Uč. Ki ad neked enni? Ki vesz neked ruhát? Neked mindig van kenyered, ruhád. Szereted-e azért atyádat és anyádat?

Uč. Kedves szülőit nemcsak szereti, de tiszteli is a jó gyermek. (Slovenski.) Kit tisztel a jó gyermek?

Uč. A mely gyermek szereti és tiszteli szülőit, azt a jó Isten is megáldja. (Slovenski.) Kit áld meg a jó Isten?

**Atyádat, anyádat tiszteld,
Hogy Isten áldását megnyerd.**

Uč. Nálatok van még valaki. Édes atyád úgy hívja: édes apám. Kicsoda az? D. To je moj dzedo. Mondd: az én nagyatyám. Hát neked van-e nagyatyád? És nagyanyád van-e? — A nagyapa és nagyanya nagyszülőid. Vannak-e neked nagyszülőid? Szereted-e nagyszülőidet is? Tiszteled-e őket? Ez szép tőled. A nagyszülőket is szeretni és tisztelni kell.

Uč. Pista és Józsi testvérek. Vannak-e nektek még otthon is testvéreitek? (Slovenski.) Povedzce: Nekiünk vannak még otthon is testvereink. Mik a ti testvéreitek nevei? (Slovenski.) D. Testvéreink nevei: N., N., N. Uč. A te idősb testvéred József. József a te bátyád. Mi a te bátyád neve? Míd neked József? — Van-e neked is bátyád? Van-e ifjabb testvéred? Mi a te ifjabb testvéred neve? (Samu.) Samu a te öcséd. Míd neked Samu? Kinek van öcscse? Kinek nincs öcscse?

Uč. Janinak nincs öcscse, neki nővére van. Ifjabb-e a te nővéred, mint te vagy? D. Az én nővérem ifjabb, mint én. Uč. Mi a te nővérednek a neve? — Irma a te húgod. Ki a te húgod? Van-e neked is húgod? Hát neked van-e hú-

god? Neked nincs húgod, neked nénéd van. Mi a te nénédnek a neve? Szereted-e nénédet? Szereted-e te is testvéreidet? A jó testvérek mindig szeretik egymást. (Slovenski.) Szabad-e a kisebb testvért bántani? Bántod-e te testvéreidet? Te is szereted testvéreidet?

**Kisebb-nagyobb testvérek,
Egymást mindig szeressétek.**

Üc. Édes anyádnak és édes apádnak sok dolguk van. Ők magok nem tudnának mindent a ház körül elvégezni. Ki segít édes anyádnak a munkánál? (Sluziica.) A szolgáló. Ki segít édes apádnak? (Sluha.) A szolgáló és a szolgáló-cselédek. Szereted-e a cselédeket? Nem bántod-e őket? A cselédeket nem szabad bántani; ők is emberek. Velök jól kell bánni. Hogy kell bánni a cselédekkel?

**Bánj a házi cselédekkel,
Mindenben mint emberekkel.**

Opakovajuće čvicheňi.

Üc. Hány gyermekük van szülőidnek? Mondd el, hogy hívod őket? Péter, József, Erzsé mik neked? Melyik a legifjabb testvéred? Melyik a legidősebb? Hány éves vagy te? Hány évvel idősebb bátyád, mint te? Van-e öcséd? Hogy hívják? Hány éves a te öcséd? Van-e nővéred? Hány nővéred van? Hogy hívják nővéreidet? Idősebb-e Zsuzsi, mint te? Mit neked Zsuzsi, ha idősebb? Mari nővéred is idősebb, mint te vagy? Mit neked Mari, ha fiatalabb, mint te? Tud-e Mari húgod már varrni? Miért nem tud ő még varrni? Hát Zsuzsi nénéd tud-e már? Mit varrt már neked Zsuzsi? Tud-e fogni? Hát a konyhában segít-e édes anyádnak főzni? Zsuzsi már jó gazdasszony. Segítség-e már te is édes anyádnak? Hozasz-e neki fát, ha parancsolja? Honnan ho-

zod neki a fát? Elméyy-e a boltba, ha sóért küld? Nem vesztetted-e el a pénzt, ha a boltba küldött édes anyád? Ha édes anyád parancsol valamit, örömmel teszed-e? Mindig engedsz-e szavának? Engedelmes vagy-e édes apád iránt is? Szereted-e szülőidet? Becsülöd-e és tiszteled-e őket? Mid neked édes apád és édes anyád? Él-e még édes apádnak az atyja? Hogy szólítod őt? Hát apádnak édes anyja él-e még? Hogy szólítod őt? Szereted-e nagyszülőidet is? Mije vagy te nagyapádnak? Hány unokája van nagyapádnak? Számláld meg! Volt-e nagyapádnak olyan unokája is, a ki már nem él? Nagyapádnak hány unokája nem él már?

A szülők, nagyszülők és gyermekeik együtt egy családot tesznek. Mi a ti családodok neve? Melyik családból való vagy te?

Vannak-e minden gyermeknek szülői? Hogy hívják az olyan gyermeket, kinek nincsenek szülői? Van-e az árvának mindig ennivalója? Van-e mindig jó ruhája? Miért nincs az árvának mindig ennivalója és jó ruhája? Adsz-e te néha az árvának kenyeret? Örömmel adsz-e az árvának kenyeret?

43. Lekcija. X

Zahradňictvo.

(Časoslova v množnim počte.)

Čvičeňi: levegő, nap, sugár, föld, ásó, kapa, mag, ágy, eső, harmat, türelem, sütni, dalolni, ásni, gereblyézni, vetni, kikelni, gyomlálgatni, öntözni, — bent, kint.

Příkladne višvetleni.

Uč. Párosan sorakozz! — Kimegyünk a kertbe. Hová megyünk ki? Induljunk!

Uč. *Hol vagyunk most? Szeretsz-e te a kertben lenni? A kertben jó és egészséges levegő van, azért szeretiünk a kertben lenni. (Slov.) Mi süit a kertben? Süit-e a nap a szobában is? Oly meleg-e a nap sugára bent a szobában, mint idekint? Szereted-e te a meleget? Szereted-e te is? Mi mindnyájan szeretjük a meleget, azért akarunk kimenni.*

Ugy érezzük magunkat odabent, mintha valaki hina a kertbe. (Slov.) *Ki hí bennünket a kertbe? A napsugára hí bennünket. De még más valami is hí bennünket. A kertben vannak vig madarak, melyek szépen dalolnak. Kik laknak a kertben? Mit csinálnak a madarak? Szeretitek-e a madarak dalát hallgatni? No lám! A madár dala is hí bennünket a kertbe. Mi hí bennünket a kertbe?*

Uč. *Mit csinálunk mi a tanteremben? D. Mi tanulunk, olvasunk, rajzolunk, irunk, számolunk. Uč. Mit csinálnak a kertben a nagy tanulók? Én megmondom nektek. A fiúk ott ássák a földet. (Slovenski.) Mit csinálnak a fiúk? A fiúk ássák a földet ásóval és kapával. (Slovenski.) Mivel ássák a fiúk a földet?*

Uč. *Károlynak már fel van ásva a földje. Ő már gereblyézi. Mit csinál Károly? Tudtok-e ti is ásni és gereblyézni? D. Mi még nem tudunk ásni és gereblyézni.*

Uč. *Nézzetek csak jobbra, mit csinál Margit? Ő kezében tartja a magot és elveti a földbe. (Slovenski.) Vetünk-e mi is magot? Mi nem vetünk, hanem menjünk és nézzük meg Károlynak és Pistának az ágyát. Az ő magjuk már kikelt a földből. Kiknek kelt ki a magjuk? Ők már gyomlálgatnak és öntözgetnek. (Slovenski.) Mit csinálnak már Károly és Pista? Kikel-e a mag, ha nem öntözgetik?*

Uč. *A magot nemcsak a kis kertészek öntözik, a jó Isten is ad esőt és minden reggel harmatot. Milyen a föld reggelenkint? Ki ad harmatot?*

Uč. *Kikel-e a mag mindjárt, ha elvetjük? A mag nem*

kel ki mindjárt. Arra várni kell türelemmel. (Slovenski.) Mire kell türelemmel várni?

Ü. Ha kikel a mag, lesz belőle szép virág, bokor vagy szép nagy fa. Mi lesz a kis magból, ha kikel? Mi terem a fákon? Jó-e a gyümölcs? Hasznos-e a gyümölcs? Van-e a kertész munkájának haszna?

Madár dala, napsugára,
 Hi minket kerti munkára.
 Ásót, kapát veszünk kézbe,
 S így indulunk ki a kertbe
 Földet ásni, gereblyézni,
 Gyomlálgatni, öntözgetni.

Elvetjük a kisdéd magot,
 Ad az Isten bő harmatot;
 Várjuk, várjuk türelemmel,
 Mig a piczinke mag kikel.
 Virág, gyümölcs lesz majd rajta,
 Így munkánknak meglesz haszna

Opakovajuće čvīčēņi.

Milyen kis állatok laknak a kertben? Vidám állatok-e azok? Mit csinálnak a fákon? Szeretitek-e a madarakat hallgatni? Üldöztetek-e a madarakat? Bántják-e az engedelmes gyermekek a madarakat? Kinek teremtményei a madarak? Kinek van kis madara odahaza? Mondd el, micsoda testrészei vannak a madárnak?

Mit veszünk kézbe, ha a kertbe indulunk? Mit csinálunk az ásóval? a kapával? Mit kell tenni, ha a föld fel van ásva? Mikor kell a magot elvetni? Ki ad a kisdéd magnak harmatot? Micsoda harmat kell a kisdéd magra? Kell-e a magra eső is? Ki adja az esőt? Mi lesz a kisdéd magból, ha kikel? Hogy hívjuk azt az embert, ki mindig a kertben munkál? Ástok-e ti is a kertben? Könnyű munka-e a földet ásni?

Tudtok-e ti gereblyézni, öntözgetni? Hát gyümölcsöt enni tudtok-e? Szeretitek-e a gyümölcsöt? Melyik évszakban kaptok szülőitektől gyümölcsöt? Terem-e a fákon télben is gyümölcs? Van-e azért télben is gyümölcs? A kamarában vagy a pinczében tartjátok-e ti otthon a gyümölcsöt?

Vigyázzatok! Vigyáztok-e? Nézzetek jobbra! Szóljatok, mit csináltok? D. (Mi nézünk jobbra.) Látjátok-e a szekrényt? Nézzetek balra! Látjátok-e az ablakokat? Hány ablakot láttok? Vigyázz! Emeljétek jobb kezeteket! Emelitek-e? Bocsássátok le jobb kezeteket! Mit csináltok? Rajzoljatok a levegőben egy görbe vonalat! Vegyétek elő a palatáblákat, egy—kettő—három! Akartok-e egy ablakot rajzolni? Rajzoljatok hát egyet, de nagyot! Törüljétek le a palatáblát! Mit tesztek? Tegyétek el a palatáblát! Elteszitek-e? Tanultok-e énekelni? Tudtok-e szépen énekelni? Mikor énekelünk? Akarjátok-e, hogy énekeljünk most? Énekeljünk hát egget a házi állatokról. Keljetek fel! Forduljatok jobbra-balra! Tapsoljatok? Tapsolnak-e a leányok is? Fiúk, beszéljétek most most karbau, a leányk meg hallgatnak. Nyujtsátok ki lábaitokat! Kinyujtjátok-e? Dugjátok be fületeket! Mit csinálnak a fiúk? Ti is bedugjátok-e fületeket? Hallják-e a fiúk, mit beszéltek? Értik-e, mit beszéltek? Fiúk, vegyétek le kezeteket! Mit tesztek? Hunyjátok be szemeteket! Behunyják-e a leányok is szemüket? Nyissátok ki szemeteket!

44. Lekcija.

Zahrada.

Övičeni: stiglincz, veréb, fecske, rózsza, nefelejts, lilium, viola, virágágy, zöldségágy, saláta, répa, petrezselyem, karalábé, káposzta, alma, körte, szilva, cseresznye, méh, méhes, repülni.

Příkladne višvetleňi.

Üc. Hol voltunk mi tegnap a magyar órán? D. Mi tegnap a magyar órán a kertben voltunk. Voltak-e a leányok is a kertben? Mindnyájan voltatok-e ott?

Üc. Mit tanultunk mi a kertben? D. Mi egy verset tanultunk a kertben. Üc. Tudjátok-e még azt a verset? Mondjátok el! . . . Szépen wondtátok el. Már mindnyájan tudjátok.

Üc. Most mondjátok meg, mit hallottunk a kertben? D. Mi a kertben a madár dalát hallottuk. Üc. Mindnyájan hallottátok-e a madár dalát? Láttátok-e azt a madarat, a mely dalolt? Láttátok-e mindnyájan? Milyen madár lehetett az? Ismeritek-e? Kicsoda ismeri? Mondd, milyen madár volt az? -Jól van, az stiglincz volt. Tetszik-e nektek a stiglincz? Milyen tolla van a stiglincznek?

Üc. Más madarat nem láttatok-e még a kertben? Milyen madár volt az, melyet te láttál? (Vrabel.) Magyarul azt verébnek hívjuk. Milyen madarat láttál a kertben?

Üc. Juli emeli a kezét. Ó bizonyosan még más madarat is látott. Kérdezzük meg tőle. Milyen madarat láttál? (Lastovička.) Azt magyarul fecskének hívják. Micsoda madarat láttál hát a kertben, Juli? Micsoda három madarat láttunk a kertben?

Üc. A leányok nem soká hallgatták a madarak dalát. Ők mindig oda néztek, hol virágok vannak. Hová néztek a leányok? Mit láttak ők? Nem felejtettétek-e még el, micsoda virágokat láttatok a kertben? Micsoda virágot láttál te? (Dzecko po slovenski povi.) Te láttál rózsát. Láttátok-e a rózsát mindnyájan? Micsoda virágot láttatok még? (Nefejejs, liliom, viola stb.) Mondjátok el, micsoda virágokat láttatok a kertben? (V jednej vipovedzi.)

Uč. *A virágok virágúgyakban vannak. (Slovenski.) Hol vannak a virágok? Csak virágúgyakat láttatok-e a kertben? A kertben vannak zöldségúgyak is. (Slovenski.) Mi terem a zöldségúgyakban? Mondjátok tótul . . . A zöldségúgyakban terem saláta, répa, petrezselyem, karalábé és káposzta. (Perše osobitně, potom vsičko v jednej vipovedzi.)*

Uč. *Minden két virágúgy közt van egy keskeny út. Mi van a virágúgyak közt? Szélesek-e a kerti utak? Milyenek a kerti utak?*

Uč. *Az utak mellett mindenütt fák vannak ültetve. Láttatok-e a kertben a fákat? Sok fát láttatok-e a kertben? Mi terem a kerti fákon? Azokat a fákat, melyek gyümölcsöt teremnek, gyümölcsfáknak hívjuk. Micsoda fák azok, melyek gyümölcsöt teremnek? Szeretitek-e a gyümölcsöt? Milyen gyümölcs terem a kerti fákon? Mondd meg tótul . . . Azt magyarul almának mondjuk.*

Uč. *Milyen gyümölcs terem a kerti fákon? Azt szilvának (körtvének, cseresznyének) mondjuk. Mondd, micsoda gyümölcs terem a gyümölcsfákon? Mondd, mi fa az, mely almát (körtvét, szilvát, cseresznyét) terem? Miféle gyümölcsfák vannak tehát? D. Vannak almafák, körtvefák, szilvafák, cseresznyefák stb.*

Uč. *A gyümölcsfák vastag és magas fák. Én láttam ott kisebb fákat is. Azok oly vékonyak, mint a vesszők. Láttatok-e ti is azokat? Mik azok? Ugy van. A kertben láttunk bokrokat is.*

Uč. *A kert szegletében van még egy épület. Miféle épület az ott? . . . Mondd: A kertben van a méhes. A méhesből repülnek a méhek. Mik repülnek a méhesből?*

Uč. *Én láttam a kertben még több állatot. Azok is repültek virágról virágra, de azok nem méhek. Micsoda állatok lehetnek azok? . . . Mondd: Azok lepkék voltak.*

Opakovajuće évičen i.

Mikor voltunk a kertben? Van-e a kertnek is-ajtaja? Mivel nyitottuk ki az ajtót? Mit csináltak a kertben a fiúk? Mivel ásták a földet? Tük is földet ástatok-e? Miért nem ástatok ti? Mit dolgoztatok ti a kertben? Mivel gereblyéztétek ágyaitokat? Mit csináltak a leányok? Mivel öntözték virágágyaikat? Honnan hústák a vizet? A kert mellett van-e a patak? Csak ti öntözték-e a kertet? Ki ad még esőt, harmatot a virágokra? Mondjátok meg, micsoda madarakat láttatok a kertben? Hallottátok-e a stiglincz dalát? Szépen dalol-e a stiglincz? Hát a veréb szépen dalol-e? Mondjátok meg, milyen testrészei vannak a stiglincznek? Tetszik-e nektek a stiglincz? Fogtatok-e már stiglinczet (verebet, fecskét)? Elbocsátottátok-e azután? József nem bocsátotta el, ő megtartotta. De a stiglincz nem is élt nála soká. Szabad-e a madarakat bántani? Hát a fákat szabad-e bántani? Jó gyermek-e az, ki a fiatal fákat késével kivágja? Mi lesz a kis fából? Mi terem a gyümölcsfákon? Hasznosak-e a gyümölcsfák? Miért ápoljuk hát a gyümölcsfákat? Hasznosak-e azok a fák is, melyek gyümölcsöt nem teremnek? Kell-e azokat is ápolni? Hasznosak-e a virágok? Ha nem hasznosak, miért ápoljuk hát a virágokat? Megszagoltátok-e tegnap is a virágokat? Örültök-e ti is a jószagu virágoknak? Micsoda kis állatok szeretik nagyon a virágokat? Láttátok-e a méheket leülni? Mit tesznek a méhek mindig? Munkás állatok-e a méhek?

Mit csináltunk a kertben, mikor munkánkat elvégeztük? Énekeltek-e mindnyájan? Játszottatok-e azután? Nem bántottátok-e egymást? Mit csináltak Károly és Pista, a mikor ti játszottatok? Hol mosták meg kezeiket? Piszkos volt-e a ti kezetek is? Megmostátok-e szintén? Szabad-e nektek már

most fürdeni? Mikor fürdöttetek utoljára? Mikor jártok fürdeni? Jártatok-e olyan helyre fürdeni, hová a nap süt? Szerettek-e fürdeni? Jól esik-e utána az étel? Miért szerettek fürdeni? Samu is fürdött egyszer és elvesztette ott a kését. Vesztettetek-e el már ti is valamit? Vigyáztatok-e a ruhátokra, mik or fürdeni voltatok? Hát tegnap nem vesztettetek-e el valamit a kertben? Én találtam ott két palatáblát. Kik vesztették azt el? Ime, itt van. Hány óraker jöttünk ki a kertből? Bezártuk-e akkor, vagy nyitva hagytuk? A kertet mindig be kell zárni.

45. Lekcija.

Teloövični pīac.

Övičēni: tornatér, lábújjhegy, figyelni, szökdēlni, mozgatni, pīhenni, ugorni, gyakorolni, erősödni.

Prikladne višvetlēni.

Totu lekciju ľepši budze na teloövicnim pīacu, jak v škole predklada c. Kedbi taki pīac űebol, alebo űebolo bi možno von ise, vtedi dazkelo školńici na sred školi robja nizzej nasledujice övičēni. Rozumi še, že uöitel vřicko popredku sam ukaže.

Uö. Mit csináltunk a mult órán? Most megint magyarul fogunk beszélgetni. Hogy fogunk most megint beszélgetni?

Fogtok-e szépen figyelni? Kimegyünk a tornatérre. Hová fogunk kimenni?

Uö. Párosan sorakozz! (Po paroch do redu.) Mit fogtok tenni? D. Mi sorakozni fogunk. Uö. Csendesen fogtok-e sorakozni?

Uö. Indulj! 1—2, 1—2! Számláljatok! 1—2, 1—2!
— Allj!

Uč. *Hol van a te lábad? Vannak-e újaid a lábadon? Leok a lábújjak. Micsoda újjak azok?*

Uč. *Lábujjhegyen áll! Mit fogtok csinálni, ha azt mondom: Lábujjhegyen állj? D. Mi lábujjhegyen fogunk állani.*

Uč. *Vigyázzatok! — Lábujjhegyen állj! Elég! — Lábujjhegyen szökdelj! (Učitel jim ukazuje.) Mit fogtok tenni, ha azt mondom . . . ? Lábujjhegyen szökdelj! — Csapat állj!*

Uč. *Ujjakat mozgass! Mit fogtok csinálni, ha azt mondom: ujjakat mozgass? Kinek az ujjait fogjátok mozgatni? D. A mi njjainkat fogjuk mozgatni. Uč. Majd meglátom, jól fogjátok-e mozgatni-ujjaitokat.*

Uč. *Ujjakat mozgass! Mit csináltok most? D. Ujjainkat mozgatjuk. Uč. Elég. Pihenj!*

Uč. *Vigyázz! Karokat jobbra és balra forgass! — Mit fogtok tenni, ha . . . ? D. Mi karjainkat fogjuk forgatni.*

Uč. *Karokat forgass! — Mit csináltok most? D. Karjainkat forgatjuk. Uč. Karokat le!*

Uč. *Jobbra hajolj! — Mit fogtok tenni?*

Uč. *Balra hajolj!*

Uč. *Jobbra — balra hajolj! — Vissza! — Hajoljatok jobbra — balra. Vissza!*

Uč. *József, hajolj jobbra — balra, és mondd, hogy mindnyájan hajoljanak veled. Hogy fogod azt mondani? (Dzecko s pomocu učiteľa povi.) Jobbra hajoljunk! — Uč. Elég!*

Uč. *Ugorjatok! — Mit fogtok tenni? — Ugorjatok jó nagyot! Gyuri, mondd, hogy mindenki ugorjon és te is ugorj jó nagyot. D. Jó nagyot ugorjunk! — Uč. Mondjátok mindnyájan és ugorjatok! — — Pihenj!*

Uč. *Folytassuk-e még a testgyakorlatot? Jól esik-e nektek a testgyakorlat? Milyen lesz a gyermek, ha gyakorolja*

testét? *D. A gyermek erős lesz. Uč. Ezt ugyanis a gyermek erősödik. Mikor erősödik a gyermek?*

Uč. Most megtanítalak benneteket egy szép dalra énekelni fogtok, azt meg is fogjátok csinálni.

Együtt most énekelünk,
Lábujjhegyen szökdelünk.
Testgyakorlat jól esik,
A gyermek erősödik.

Ujjainkat mozgatjuk,
Karjainkat forgatjuk;
Jobbra—balra hajoljunk
És jó nagyot ugorjunk.

Dzeci bokom do radu postavaju, abi toto čvičeňe prevese mohli.

Opakovajuće čvičeňi.

Uč. Én vezényelni fogok, ti meg elébb megmondjátok, mit fogtok tenni, azután megteszitek.

Uč. Vigyázz! D. Mi vigyázni fogunk. Uč. Keljetek fel! D. Mi felfogunk kelni. (Po odpovedzi horestaňu.) Uč. Hajlitsátok fejeteket jobbra! D. Mi fejünket jobbra fogjuk hajlítani. Uč. Hajlitsátok fejeteket balra! (Dzeci odpovedaju.) Nézzetek jobbra, balra, előre! Süssétek le szemeteket! Pislantsátok egyet! Nevessetek egyet! Most köhögjétek! Törüljétek meg szemeiteket! Tapsoljatok! Emeljétek karjaitokat előre! Eresszéték le karjaitokat! Emeljétek karjaitokat oldalra! Eresszéték le karjaitokat! Emeljétek karjaitokat előre! Hajltsátok karjaitokat! Nyujtsátok a karokat. Mozgassátok ujjaitokat! Intsetek Károlynak jobb kezetekkel! Tegyétek kezetekeket a szomszéd vállára? Vegyétek le! Mutassátok a jobb kéz mutatóujjával a földgömbre. Tegyétek a jobb kéz középujját szátokra! Tegyétek jobb kezetekeket bal térdetekre! Forduljatok helyben jobbra! Hajoljatok előre, jobbra, balra!

Üc. Hová fogtok tanítás után menni? Haza fognak-e a leányok is menni? Otthon fogjátok-e már találni szüleiteket? Mindnyájan otthon fogjátok-e találni szüleiteket? Hogy fogtok szüleiteknek köszönni? Mit fognak nektek szüleitek uzsonnára adni? Fognak-e nektek szüleitek vajás kenyéret vagy gyümölcsöt adni? Fogtok-e azután segíteni édes anyátoknak? Fognak-e a fiúk is segíteni a munkában édesanyjuknak? Otthon lesztek-e ma este mindnyájan? Otthon lesznek-e a nagyszülék is? Mit fogtok nekik mondani, ha aludni mentek? El fogtok-e holnap jönni az iskolába? El fogjátok-e hozni a feladatokat? El fogják-e a leányok is hozni? Irjátok meg szépen!

46. Lekcija.

O telocviku.

Üvčičeni: dolgozni, aludni, fájni, melegedni, éhezni, szomjazni, engedelmelkedni, betegeskedni, fekiüdni, tartani, osztozni, szám, fél, negyed.

Prikladne visvetiči.

Üc. Nappal dolgozom, éjjel alszom. (Slovenski.) Dolgozol-e már te is? Dolgozik-e Károly is? Sokat dolgozik-e a kis gyermek?

Üc. Dolgozol-e te a tornatéren (udvaron) is? Mit csinálsz te a tornatéren (udvaron)? (Dzecko slovenski odpoveda.) Mondd: Én játszom a tornatéren. DD.

Üc. Játsszik-e N. is a tornatéren? Játsszom-e én is a tornatéren? Én a tornatéren tornázom. Mit csinállok én a tornatéren? Tornázol-e már te is? Szeretsz-e tornázni? Miért szeretsz tornázni? A múlt héten tanultunk egy verset a tornáról. Ki tudná azt elmondani?

Uč. *Mi esik jól a kis gyermeknek? Mitől erősödik a kis gyermek? rÉzed-e te is, hogy erősödöl a testgyakorlattól?*

Uč. *Lehet-e ma is a kertben tornázni? Miért nem lehet ma tornázni? (Dizč pada.) Azért nem lehet ma a kertben tornázni, mert esik az eső. Miért nem lehet ma a kertben tornázni.*

Uč. *Meleg idő van-e most odakint? Hát idebent meleg van-e? Itt sincs meleg, én fázom, brrrr! Fázol-e te is? Mikor fázik az ember? Milyen ruhát vesz fel magára az ember, ha fázik? . . . A meleg ruhától megmelegszik az ember? Mitől melegsik meg az ember? Hol melegsik még meg az ember télben? Hát a tornázástól megmelegszik-e az ember? (DD.) A tornázástól nemcsak megmelegszik, hanem meg is éhezik és megszomjazik az ember. (Slovenski.) Megéhezel-e te is a tornázás után? Megszomjazol-e?*

Ha-én szomjazom, vizet iszom. Mit iszol te, ha szomjazol? Jó-e vizet inni, ha az ember megmelegsik? Iszol-e te vizet, mikor nagy meleged van?

Uč. *Palinak is nagy melege volt tegnap előtt. Ő tudta, hogy nem jó vizet inni, ha a test nagyon megmelegsik. De nem engedelmeskedett sem apjának, sem anyjának, hanem hozott magának egy pohár hideg vizet és azt fenéig megitta. Beteg is lett azonnal; most is betegeskedik és ágyban fekszik.*

Učitel virozpravja ten smutni pripad (udalose), vipituje še školnikoch a da jim ho rozpravjac.

Opakovajuće čvicheni.

Uč. *Hány órákor keltél fel ma reggel az ágyból? Imádkozol-e reggel, ha felkelsz? (Slovenski.) Bátyád is imádkozik veled? Mit eszel te reggelire (früstökre)? Mit eszel ebédre? Iszol-e vizet minden étel után? Mit iszik édes apád az ebédnél? Hány órákor ebédelték ti? Imádkozol-e ebéd előtt? Hogy*

imádkozol ebéd előtt? Hogy imádkozol ebéd után? Hová mégy ebéd után? Tornázunk-e ma tanítás után? Megmelegszel-e, ha sokat tornázunk? Megéhezel-e, ha sokat tornáztál? Szomjazol-e testgyakorlat után? Szabad-e akkor mindjárt vizet inni? Csak mikor iszol vizet a tornaóra után? Mit eszel uzsonnára? Uzsonna után dolgozol-e vagy játszol vacsoráig? Hány órákor vacsoráltok? Mikor fekszel te le az ágyba? Hány óráig alszol? Szülőid is oly soká alusznak-e, mint te?

Miska, számlálj 1-től felfelé 50-ig. — Gyuri 50-től lefelé 1-ig. — Te meg 50-től felfelé 100-ig. — Erzsi, 100-től lefelé 50-ig.

János 8 almájából 2-öt megevett, hány almája maradt? Pali dolgozott a kertben 2 óráig, Károly 3 óráig; hány óráig dolgoztak összesen?

Anna irt 14 sort, 2-öt letörült belőle és ismét irt 6-ot; hány írott sora van most?

József tegnap 5 óráig játszott, ma is 2 óráig; hány óráig játszott?

Egy kertésznek van 15 alma-, 8 körtve- és 10 cseresznyefája; hány gyümölcsfája van összesen?

Hány lába van 3 kutyának?

Két gyermek osztozik 8 krajczáron, hány krajczárt kap mindegyik?

Mennyivel kevesebb 8 a 10-nél? 20-nál? 35-nél?

Melyik számot kell kétszer venni, hogy 16-ot kapjunk?

Hányszor van 2 a négyben, 5 a 20-ban foglalva?

Mennyi 12-nek a fele, negyed, harmad, hatodrésze?

Egy hétben van 6 munka nap, hány munkanap van 5 hétben?

Hány almát vehetsz 20 krért, ha egy alma 2 krajczárba kerül?

Az első padban ül 7 tanuló, a másodikban 6, a harmadikban 8; hány tanuló ül ezen három padban?

Egy család megeszik mindennap két kenyeret, hány kenyeret eszik meg egy hónap alatt?

Mennyi 36-nak a $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{9}$ -ed része?

Irma kapott szüleitől 25, Mariska 18, Zsuzsi 22 cseresznyét; hány cseresznyéjük volt mindhármuknak?

Péternek van 70 krajczárja, de tartozik nekem az olvasókönyvért 50 krral; ha azt megadja, hány krajczárja marad?

Édes atyád 50 éves, nagyatyád 20 évvel idősebb; hány éves nagyatyád?

8 gyermek kap 64 szilvát; mennyit kap belőle külön-külön mindegyik?

Špivi. *)

Ez a kis könyv.

Vigan.

Szövege NAGY LÁSZLÓRÓL.

f Ez a kis könyv jó por-té-ka,

é-des a-nyám a-ján-dé-ka,

mi-kor benn volt a vá-sá-ron,

ne-kem vet-te a mult nyá-ron;

*) Kohányi: „Gyermekdalok“.

a- zó- ta én ta- nul- ga- tok,

is- ko- lá- ba já- ro- ga- tok,

kis köny- ve- met meg- ki- mé- lem,

jó helyt tar- tom és nem té- pem!

Lassan.

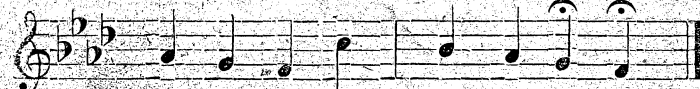
p Mert ha el ta- lál- na vesz- ni,

én nem tud- nék ho- vá len- ni!

mert ha el ta- lál- na vesz- ni,

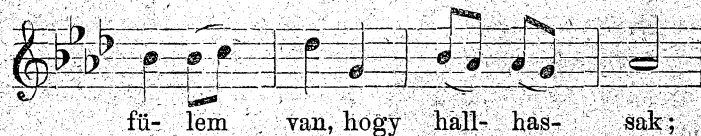

én nem tud- nék ho- , vá len- ni!

Az öt érzék.

Mérsékelve.

Szövege BEZERÉDY AMÁLIÁTÓL.

hogy tud- jam, mi fáj, mi nem.

A tanító.

Mérsékelve.

Szövege NAGY LÁSZLÓTÓL.

mf 1. Sze- resd, tisz- teld ta- ni- tó- dat
2. Min- den- ben en- gedj sza- vá- nak,

1. mint leg- jobb ta- nács- a- dó- dat!
2. in- té- sé- nek, pa- ran- csá- nak!

1. Légy i- rán- ta há- lá- da- tos,
2. Ha fedd, ha dor- gál, ha bün- tet,

1. a há- lát- lan u- tá- la- tos
2. mind- ezt te rossz né- ven ne vedd

1. a há- lát- lan u- tá- la- tos!
2. mind- ezt te rossz né- ven ne vedd!

A felelő gyermek.

Lassan:

Szövege NAGY LÁSZLÓTÓL.

p Ha ta- ni- tóm kér- dez en- gem,

én meg- fe- le- lek!

Ki nem szól, csak áll és bá- mul,

nem de- rék gye- rek!

Tapsolva.

La la la la la la la

la la la la la la la

la la la la la la la

la la la la la la la.

Detailed description: This block contains two staves of musical notation. Both staves are in the treble clef with a key signature of one sharp (F#). The first staff begins with a treble clef and a sharp sign. It features a melodic line with eighth notes and a final half note. The second staff continues the melody, ending with a double bar line. Both staves have a bracket above the first six notes with the number '8' inside, indicating an eighth-note triplet. The lyrics 'la la la la la la la' are written below the first staff, and 'la la la la la la la.' is written below the second staff.

Gazda leszek.

Lassan.

mf Gaz- da le- szek, tel- kes gaz- dá, ha mon-dom,
ter- mő föl- dem, lesz jó bo- rom, a- ra- nyom.
Is- ten áld- ja a jó em- bert, a mun- kást,
mun- kás é- let mun- kás é- let ad a
szív- nek vi- du- lást.

Detailed description: This block contains five staves of musical notation for the song 'Gazda leszek'. The music is in 4/4 time, indicated by the '4' over the first staff. The key signature has one sharp (F#). The first staff starts with a treble clef and a sharp sign, followed by a dynamic marking 'mf'. The lyrics are written below the staves. The first line of lyrics is 'Gaz- da le- szek, tel- kes gaz- dá, ha mon-dom,'. The second line is 'ter- mő föl- dem, lesz jó bo- rom, a- ra- nyom.'. The third line is 'Is- ten áld- ja a jó em- bert, a mun- kást,'. The fourth line is 'mun- kás é- let mun- kás é- let ad a'. The fifth line is 'szív- nek vi- du- lást.'. The music consists of a single melodic line in the treble clef.

A kis gazdasszony.

Élénken.

la la la la la la la la la

la la la la la la la la la

la la la la la la la

Munkára fel!

Élénken.

Szövege NAGY LÁSZLÓTÓL.

f Mun-ká-ra fel, ne vesz-te-gelj;

mun-ká-ra fel, ne vesz-te-gelj;

Itt szor-ga-lom kell, nézz kö-rül,

min-den mun-ká-ra kell s ö-rül.

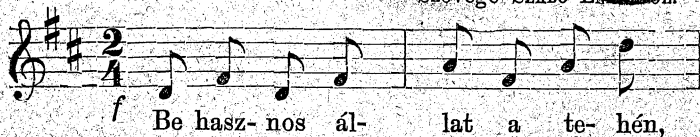

Házi állatok.

Élénken.

Szövege. SZABÓ László.

a hű ku-tya há-zunk ö-re,

kecs-ké-nek jó te-je, sző-re.

Ló nél-kül nem megy a sze-kér,

hej a sza-már is so-kat ér;

tyú-kok, ru-czák to-jást ad-nak,

li-bák tol-luk-kal hasz-nál-nak;

sze-lid ga-lamb ar-ra ta-nit:

légy sze-lid és ne bánts sen-kit!

Lassabban.

Há-zi ál-la-tok mind-e-zek,

i-geñ hasz-nos te-remt-mé-nyek,

s én va-la-meny-nyit be-csü-löm,

nem ki-no-zom, nem ül-dő-zöm.

A tehén.

Mérsékelve.

Szövege BEZERÉDY AMÁLIÁTÓL.

mf Jó a te-hén, mert táp-lál

tej, vaj és tu-ró-val, szap-pa-nos gyer-

tyát csi-nál. és szap-pant zsir-já-val;

sok jó é-telt hu-sá-ból, bő-ré-ből ad

csiz-mát, fé-sű lesz a szar-vá-ból,

húz e-két bo-ro-nát.

Házi madarak.

Szövege BEZERÉDY A-TÓL.

1. *p* Ki-ki-ri-ki jó reg-gelt!
2. Én lúd, viz-ben úsz-ká-lok,

1. mond ka-kas: a nap fel-kelt!
2. sze-lid ház-nál gá-go-gok,

1. Em-be-rek is kel-je-tek
2. hasz-nát ve-szik to-lam-nak,

1. és ne res- tel- ked- je- tek!
2. hu- som- nak és zsi- rom- nak.

1. em- be- rek is kel- je- tek
2. hasz- nát ve- szik tol- lam- nak,

1. és ne res- tel- ked- je- tek!
2. hu- som- nak és zsi- rom- nak.

f
1. A tyuk is kö- rán fel- kelt
2. Ré- cze, én hasz- not haj- tok,

1. sok ap- ró csir- ké- i- vel,
2. a lúd- nál ki- sebb va- gyok,

1. jó e- le- del a hu- sa,
2. ron- da va- gyok, mert sár- ban

1. ugy szin- te a to- já- sa.
2. fet- ren- gek és mo- csár- ban.

1. Mér- ges puly- ka, lár- má- zok,
2. Pá- va ke- vély tol- lá- ra,

1. csak hu- som- mal hasz- ná- lok,
2. tar- ka, fé- nyes far- ká- ra,

1. drá- ga pén- zen meg- ve- szik,
2. mi- vel ke- vély, csu- fol- ják,

1. s jó sül- tö- met meg- e- szik.
2. rút láb s sza- vát gu- nyol- ják.

Édes anyám.

Halkal.

Szövege SZABÓ ENDRÉTŐL.

p É- des a- nyám, ked- ves é- des a- nyám,

vi- sel gon- dot min- den- kor én re- ám.

Ó táp- lál, ő ad- ja kis ru- há- mat,

á- pol, gyó- gyit, mi- kor ba- jom tá- mad.

f É- des a- nyám, ked- ves é- des a- nyám,

p e- zért sze- ret- lek én té- ged

oly i- ga- zán.

Arany mondatok.

Lassan.

Szövege NAGY LÁSZLÓTÓL.

mf A- tyá- dat, a- nyá- dat tiszteld,

hogy Is-ten ál-dá-sát meg-nyerd.

1. Ki-sebb, na-gyobb jó test-vé-rek,
2. Bánj a há-zi cse-lé-dek-vel,

1. test-vé-rek, egy-mást min-dig
2. cse-lé-dek-vel, min-den-ben mint

1. sze-res sé-tek, sze-res sé-tek!
2. em-be-rek-vel, em-be-rek-vel.

Kertészkedéshez.

Élénken.

Szövege SZABÓ ENDRÉTŐL.

1. Ma-dár da-la, nap su-gá-ra
2. El-vet-jük a kis-ded ma-got,

1. hí min-ket ker-ti mun-ká-ra!
2. ad az Is-ten bő har-ma-tot,

1. Á- sőt, ka- pát ve- szünk kéz- be,
2. Vár- juk, vár- juk tü- re- lem- mel,

1. s így in- du- lunk ki a kert- be.
2. míg a pi- cziny nő- vény ki- kel.

1. Föl- det ás- ni, ge- reb- lyéz- ni,
2. Vi- rág, gyü- mölcs lesz majd raj- ta,

1. gyom- lál- gat- ni, ön- töz- get- ni,
2. így mun- kánk- nak meg- lesz hasz- na,

1. föl- det ás- ni, ge- reb- lyéz- ni,
2. vi- rág, gyü- mölcs lesz majd raj- ta,

1. gyom- lál- gat ni, ön- töz- get- ni,
2. így mun- kánk- nak meg- lesz hasz- na,

1. föl- det ás- ni, ge- reb- lyéz- ni,
2. vi- rág, gyü- möles lesz majd raj- ta,

1. gyom- lál- gat- ni, ön- töz- get- ni,
2. így mun- kánk- nak meg- lesz hasz- na,

1. föl- det ás- ni, ge- reb- lyéz- ni,
2. vi- rág, gyü- möles lesz majd raj- ta,

1. gyom- lál- gat- ni, ön- töz- get- ni.
2. így mun- kánk- nak meg- lesz hasz- na.

Tornadal.

Élénken.

Szövege KOHÁNYITÓL.

1. *mf* E- gyütt most é- ne- ke- lünk,
2. Uj- ja- in- kat moz- gat- juk,

1. láb- ujj- he- gyen szök- de- lünk,
2. kar- ja- in- kat for- gat- juk,

1. test- gya- kor- lat jól e- sik,
2. jobb- ra, bal- ra ha- jol- junk,

1. a gyer- mek e- rő- sö- dik;
2. és jó na- gyot u- gor- junk;

1. test- gya- kor- lat jól e- sik,
2. jobb- ra, bal- ra ha- jol- junk,

1. a gyer- mek e- rő- sö- dik.
2. és jó na- gyot u- gor- junk.

